

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

S L Æ G T E N B O L L F R A S A N D A L

Niels Christian Madsen Boll, 1837-1910,
og hustru
Ane Marie Poulsdatter Harring, 1843-1910,
deres forfædre og deres efterkommere.

Udarbejdet foråret 1973
af firmaet Limfjordsslægter
ved M. P. Ejerslev og Anton Blaabjerg.

I N D H O L D

Forord	I-IV
Hartkorn	V-VI
Niels Christian Madsen Boll, 1837-1910, og hustru Ane Marie Poulsdatter Harring, 1843-1910, deres efterkommere	VII-XXII
Anetavle	
Billeder af slægtens ældste generationer	
Forfædre til ovennævnte ægtepar	1-207
Slægtsnavnet Boll	14-18
Enstedgården Sandal	53-58
Morsø-bondens gård	94-97
Oddersbøll-billeder	154
En regning fra en af stamfædrene. En forfaders un- derskrift	208
Ordliste	209-213
(Bemærk: side 17 er oversprunget ved pagineringen)	

8/ gdm. Christen Madsen Sandal i Tødsø Erslev c.1758 =1782= 9/ Anne Mortensdatter Erslev c.1761	8/ gdm. Christen Madsen Sandal i V. Sandal c.1714 =1743/44= 17/ Anne Jepsdatter c.1726 18/ gdm. Morten Sørensen i Erslev c.1737 =1758/61= 19/ Anne Jensdatter c.1749	10/ boelsmand Jochum Falksen i Tøving, Galtrup sogn. Sejerslev Galtrup c.1758 =1791= 11/ Sidse Christensdatter Alsted Galtrup 1758 1814	12/ hnd. i Galtrup, sen. gdm. i Tødsø Peder Nielsen Harring Sundby Tødsø 1767 =1797= 13/ Kirsten Poulsdatter Solbjerg Tødsø 1769 1846	14/ Anders Andersen Mørgaard, degn i Tødsø Erslev 1778 =1803= 15/ Sidse Nielsdatter Frøslev 1777	16/ gdm. Mads Christensen Sandal i V. Sandal c.1714 =1743/44= 17/ Anne Jepsdatter c.1726 18/ gdm. Morten Sørensen i Erslev c.1737 =1758/61= 19/ Anne Jensdatter c.1749	20/ gdm. Falk Cortsen i Hesselbjerg, Sejersl.s. c.1724 =c.1751= 21/ Kirsten Andersdatter 1724	22/ hnd. Christen Stefansen Murmester i Alsted c.1721 =1757= 23/ Ellen Andersdatter c.1735	24/ hnd. Niels Christensen Harring i Sundby c.1724/31 =1756= 25/ Anne Christensdatter c.1735	26/ gdm. Poul Jensen Søndergaard i Solbjerg c.1725 =1757= 27/ Anne Laursdatter 1736	28/ gdm. Anders Jensen Mørgaard i Erslev c.1753/54 =c.1767= 29/ Kirsten Christensdatter c.1745	30/ gdm., sen. hnd. Niels Jensen Boll i Frøslev c.1735 =1770= 31/ Kirsten Nielsdatter c.1736(?)	1786 1787 1812 1782 1797 1775 1767 1798 1805 1823 1799 1789 1788 1818 1811 1786	
4/ gdm. Mads Christensen Boll i Erslev Tødsø 1783	5/ Ellen Jochumsdatter Galtrup 1796	6/ boelsmand Poul Pedersen Harring i Tødsø Galtrup 1801	7/ Karen Andersdatter Tødsø 1807	2/ gdm. Niels Christian Madsen Boll i Erslev Erslev 1837	3/ Ane Marie Poulsdatter Harring Hurup 1910								

8/ gdm. Christen Madsen Sandal i Tødsø Erslev c.1758 =1782= 9/ Anne Mortensdatter Erslev c.1761	16/ gdm. Mads Christensen Sandal i V. Sandal c.1714 =1743/44= 17/ Anne Jepsdatter c.1726 18/ gdm. Morten Sørensen i Erslev c.1737 =1758/61= 19/ Anne Jensdatter c.1749	10/ boelsmand Jochum Falksen i Tøvsing, Galtrup sogn. Sejerslev Galtrup c.1758 =1791= 11/ Sidse Christensdatter Alsted Galtrup 1758 1812	20/ gdm. Falk Cortsen i Hesselbjerg, Sejersl.s. c.1724 =c.1751= 21/ Kirsten Andersdatter 1724	22/ hnd. Christen Stefansen Murmester i Alsted c.1721 =1757= 23/ Ellen Andersdatter c.1735	24/ hnd. Niels Christensen Harring i Sundby c.1724/31 =1756= 25/ Anne Christensdatter c.1735	26/ gdm. Poul Jensen Søndergaard i Solbjerg c.1725 =1757= 27/ Anne Laursdatter 1736	28/ gdm. Anders Jensen Nørgaard i Erslev c.1723/24 =c.1767= 29/ Kirsten Christensdatter c.1745	30/ gdm., sen. hnd. Niels Jensen Boll i Frøslev c.1735 =1770= 31/ Kirsten Nielsdatter c.1736(?)	4/ gdm. Mads Christensen Boll i Erslev =1829/32= 5/ Ellen Jochumsdatter =1829/32= 6/ boelsmand Poul Pedersen Harring i Tødsø =1828= 7/ Karen Andersdatter =1828=	Tødsø 1783 Erslev 1865 Galtrup 1796 Erslev 1874 Galtrup 1801 Tødsø 1863 Tødsø 1807 Tødsø 1874	2/ gdm. Niels Christian Madsen Boll i Erslev =1868= 3/ Ane Marie Poulsdatter Harring =1868=	Erslev 1837 Hurup 1910 Tødsø 1843 Hurup 1910
--	---	---	--	---	---	--	---	--	---	--	--	---

Forslægt for
Niels Christian Madsen Boll
og hustru
Ane Marie Poulsdatter Harring

ERSLEV SOGN

Morsø Nørre Herred, Thisted Amt.
Udlev af Herredens minorerede Kort,
I C. M. Tegners Likh. Inst.
Kjøbenhavn.

Gattrup

Byes

Jorder

Tövings Byes Jorder.

Gårde

Tödsö

Byes

Jorder.

Lyngegårds

Jorder.

Andrup Byes Jorder.

Tösö Byes
Jorder.

Tröslev Byes Jorder.

Jorder.

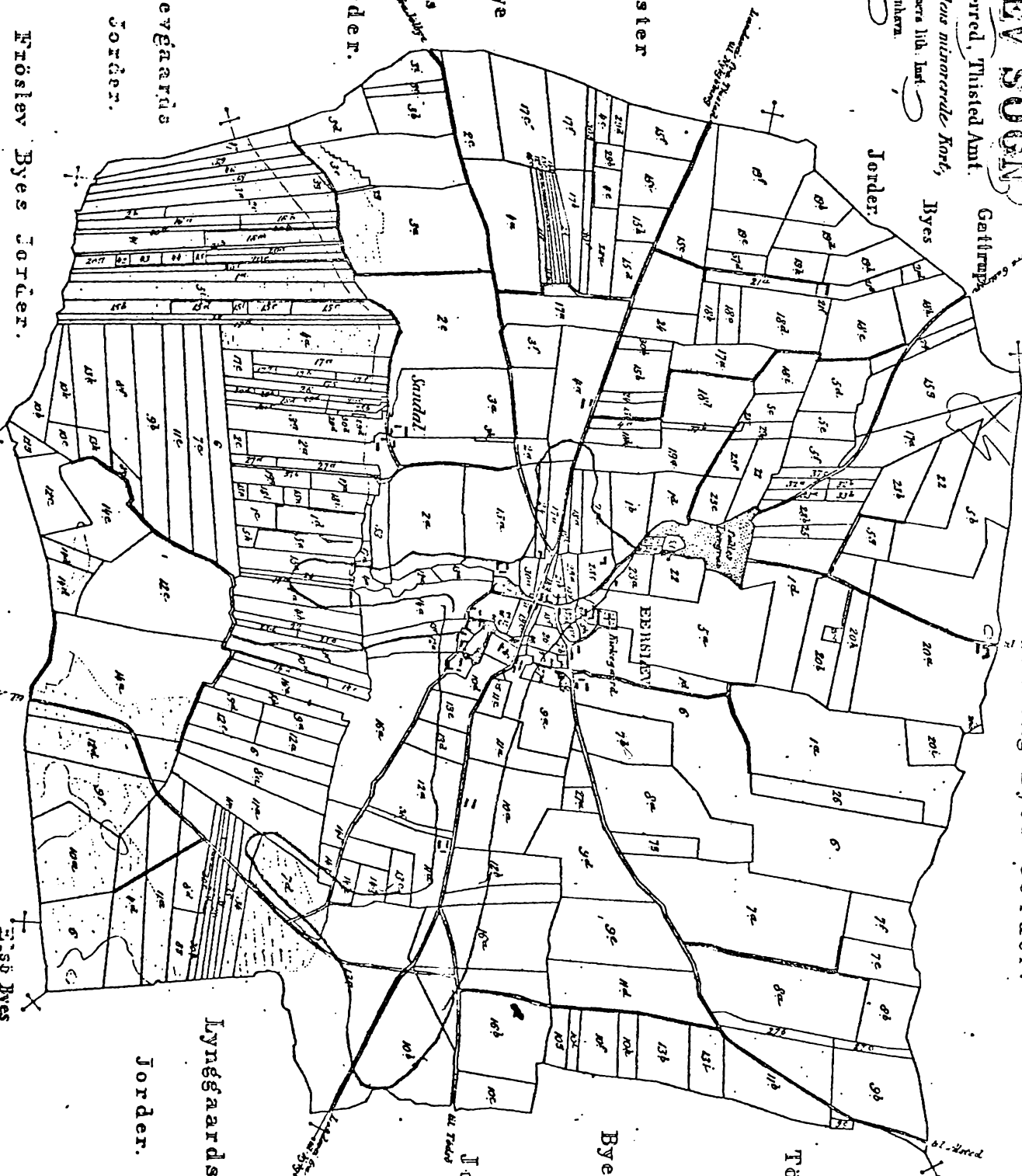
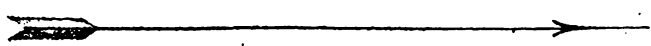
Froslevgårds

Jorder.

Byes

Jelbye

Øster

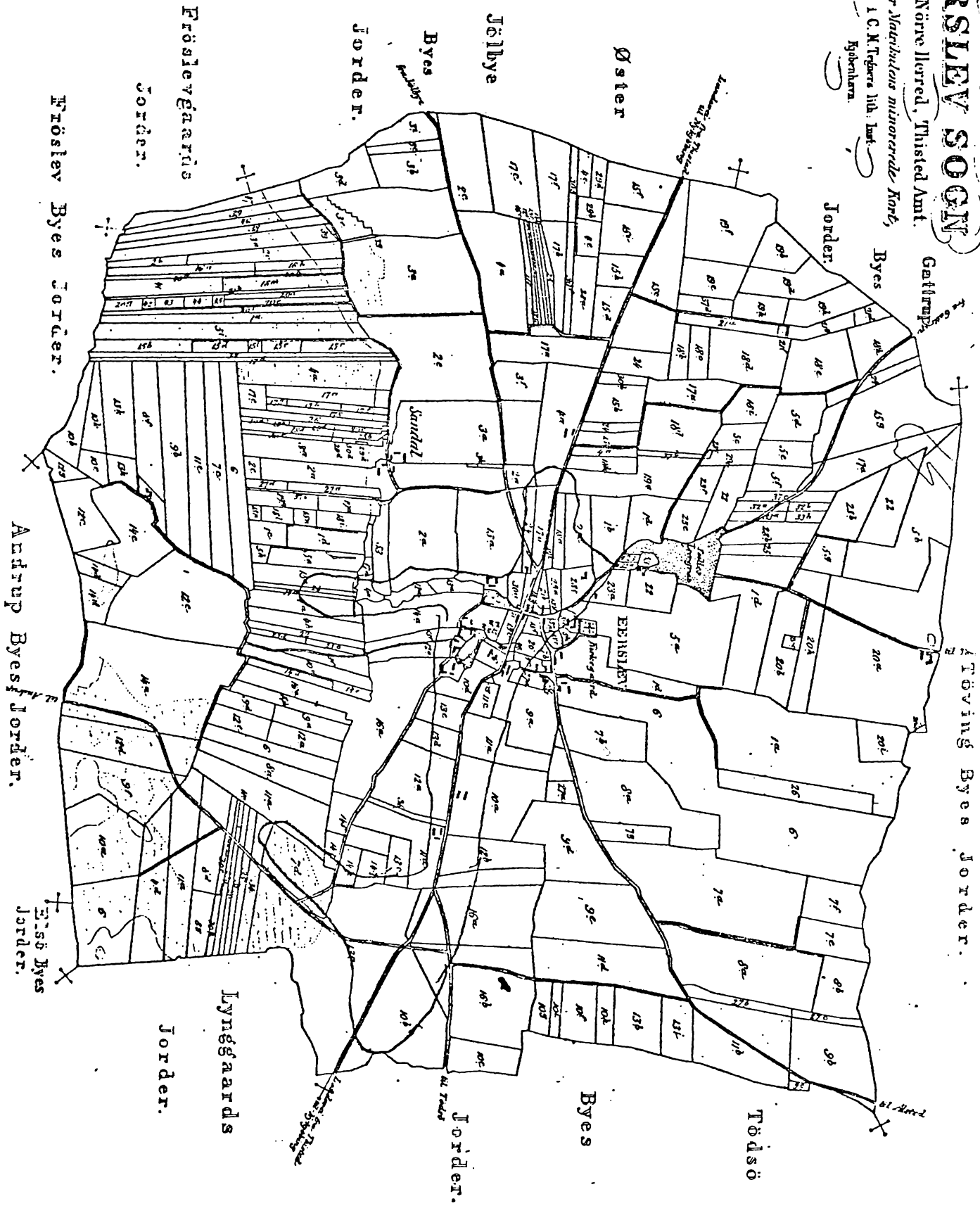
ERSLEV SOGN

Norsø Nørre Herred, Thisted Amt.

Udvalgt af *Marthians minorerede Kort*,

i C. M. Tveders Hb. Indt.

Kjøbenhavn.

maa af den enkelte Størrelse.

Til kortet over Erslev sogn på forrige side

- Den uregelmæssige meget hugtede streg rundt om Erslev by og
 - i et par store buer - mod øst og syd, er en blyantstreg, der
 desværre findes på matrikeldirektoratets eksemplar af dette så-
 kaldte minorerede matrikelskort, der efter parcellernes bogsta-
 vering er lavet engang i sidste halvdel af 1800-tallet.

På kortet ses sydvest for Erslev by de to Sandal-gårde og ved
 skellet til Tøving gården Baarup.

I Erslev by ses Boll-efjendommen som mat.nr. 17^a - bygningen lig-
 ger på landevejens nordside lige øst for betegnelsen 18^g.

På mat.nr. 17^a's vestende byggede Niels Christian Boll sin gård,
 mens broderen Jeppe beholdt de gamle bygninger (se under ane nr.
 2-3 og 4-5).

Ane nr. 18-19 Morten Sørensen og hans forældre (ane nr. 36-37)
 boede i mat.nr. 11, hvis gamle bygninger sikkert har ligget på
 parcellen 11^c østligst i byen. På kortet ligger der bygninger
 på 11^a noget øst for landsbyen, men det er den nuværende Kors-
 gaard - denne gård har i virkeligheden nr. 12, men dens ejer
 købte sidst i 1800-tallet det meste af nr. 11 og byggede alt-
 så bygningerne på denne gårds jord.

Ane nr. 28-29 Anders Jensen Nørgaard boede i mat.nr. 6 - Nør-
 gaard - i byens nordøstlige hjørne ved vejen "til Alsted".

Ane nr. 32-33 Christen Mikkelsen Sandal og hans forældre (ane
 nr. 64-65) boede i mat.nr. 30, der på kortet ingen bygninger
 har, men de har ligget på parcellen 30^a lige syd for ovennævnte
 Boll-efjendom.

Ane nr. 38-39 Jens Mikkelsen boede i mat.nr. 9, hvis bygninger
 ses østligst i byen vest for ovennævnte 11^c - gården ligger
 der endnu.

Ane nr. 58-59 Christen Poulsen Tonsgaard boede i mat.nr. 7,
 hvis bygninger under betegnelsen 7^b ses i byens nordøstlige
 hjørne - sydvest for Nørgaard (mat.nr. 6).

2/ Niels Christian Madsen Boll 1837-1910

3/ Ane Marie Poulsdatter Harring 1843-1910

Købte 21.12.1861 det meste af jorden til fødegården nuv. mat. nr. 17, nemlig parcellen 17^a af hk. 2-1-2-1, samt 30^a af hk. 0-1-2-0 for 100 rdl. af fadæren Mads Boll. Niels Christian byggede så på vestenden af 17^a, hvor der stadig findes en gård.

Niels Christian er født i Erslev by og sogn 8.6.1837, søn af gdm. Mads Christensen Boll og hustru Ellen Jochumsdatter, båret til dåben af mosteren Niels Gillings hustru Karen Jochumsdatter af Tødsø, fadd.: gårdmændene Morten Jepsen og Anders Krog, husmanden Jens Christian Larsen, alle af Erslev. Niels Christian var kun døbt Madsen, men fik Boll tilføjet 1906.

Han døde hos sønnen Mads i Refsbøl i Hurup sogn i Thy 9.8.1910, 74 år gammel.

Han blev gift i Erslev 20.12.1868 med pigen Ane Marie Poulsdatter Harring, forl.: Jens Boll og Mikkel Boll.

Ane Marie er født i Tødsø sogn og by 9.1.1843, datter af Poul Pedersen Harring og hustru Karen Andersdatter, faddere ved dåben: hmd. Peder Christian Støjbjergs hustru Ane Marie Pedersdatter, gdm. Peder Olesen, Niels Jensen og hmd. Christen Smed, alle af Tødsø.

Ane Marie døde ligeledes hos sønnen Mads i Refsbøl, Hurup sogn i Thy, 2.11.1910, 67 år gammel.

Angående dette ægtepars børn se efterslægten.

- 4/ Mads Christensen Boll 1783-1865
 5/ Ellen Jochumsdatter 1796-1874

Mads, der allerede blev forældreløs som 2-3 årig, kom straks i pleje hos sin farbror Jeppe Madsen Sandal i V. Sandal - og i Sandal forblev han til 10.5.1814, da han af sin barnløse fasters mand Mikkel Nielsen Boll købte den gamle Boll-ejendom (nuv. mat.nr. 17) i Erslev by af hk. 4-0-3-2/3 for 83 rbdl. 2 mk., se om denne ejendom og navnet Boll nedenfor.

Ejendommen lå lige vest for den nuværende kro i Erslev på nord-siden af landevejen Nykøbing-Vilsund. Dens tilliggende blev ved matrikuleringen vurderet i hk. til 4-0-3-1.

Mads Boll solgte 1861 det allermeste af jorden til sønnen Niels Christian Madsen Boll (se ane nr. 2-3), mens de gamle bygninger og de resterende 1-7-1-0 blev overladt den yngste søn Jeppe. Mads Boll handlede en del med mindre jordstykker i Erslev - bl. a. købte han 22.10.1852 for 500 rdl. 0-0-1-1½ af nuv. mat.nr. 16 af Peder Andersen Dam, og på et eller andet tidspunkt købte han også parcellen 30^a, der jo var resterne af en gård (se om denne gård under ane nr. 32-33), af hk. 0-1-2-0, som sønnen Niels Christian også får i 1861.

Mads Christensen er født i Tødsø sogn og by 1783, db. 7.9., søn af gdm. Christen Madsen Sandal og hustru Anne Mortensdatter, faddere ved dåben: Peder Mikkelsens hustru, Johanne Sandal i Erslev, Anders Have, Jens Sønder og Jens Balle, alle af Tødsø.

Han døde i Erslev 3.4.1865, 82 år gammel.

Han blev gift første gang i Skallerup 16.10.1814 med pigen Marthe Mikkelsdatter, forl.: gdm. Jens Sandal i Erslev, gdm. Christen Mikkelsen i Skallerup.

Marthe er født i Skallerup by og sogn 1787, db. 18. trin., datter af gdm. Mikkel Christensen og hustru Kirsten Christensdatter Bro, båret til dåben af mosteren Stinne Christensdatter, fadd.: Mads Bro, Jens Bro, Peder Christensen, alle af Skallerup, Johanne Poulsdatter, faderens halvsøster.

Marthes forældre Christen Mikkelsen, 1746-1813, og Kirsten Chri-

stensdatter Bro, 1756-1810, var blevet gift 1781 og tilhørte begge solide gårdmandsslægter i Skallerup sogn.

Marthe Mikkelsdatter døde i Erslev 29.11.1828, 40 år gammel.

Mads Boll blev så gift anden gang - uvist hvor - mellem 1829 og 1833 med pigen Ellen Jochumsdatter.

Hun er født i Tøving by, Galtrup sogn, 19.9.1796, datter af boelsmand Jochum Falksen og hustru Sidsel Christensdatter, faddere til sønnen: Jens og Anders Christensønner fra Alsted, Niels Hangaard og Kirsten Johansdatter fra Tøving, Cort Falksens kone Sidsel Laursdatter fra Hesselbjerg, der bar barnet.

Hun døde i Erslev 29.3.1874, 77 år gl. (medlem af valgmenigheden i Ø. Jølby).

Herefter følger de to ældste generationer af Mads Boll's efterkommere:

1. generation: 1-9:

1 Anne Madsdatter Boll, født 12.12.1815 i Erslev, død 12.1.1902 i Tødsø.

Gift 1.g. 26.10.1843 m. Peder Pedersen Smedegaard, hmd. i Erslev, senere gdm. i Vodstrup by, Tødsø sogn, født 10.10.1812 i Erslev, død 9.4.1854 i Vodstrup, søn af hmd. Peder Pedersen Smedegaard i Erslev.

Gift 2.g. 2.11.1854 m. Niels Christensen, gdm. i Vodstrup, født 7.6.1815 i Ljørslev sogn og by, død 12.3.1884 i Tødsø, søn af hmd. Christen Vejerslev i Ljørslev og hustru Edel Kirstine Jørgensdatter Søgaard.

Børn: 10-15.

2 Christen Madsen Boll, gdm. i Erslev, fra 1843 gdm. i Tøving, Galtrup sogn, født 7.2.1818 i Erslev, død 1.2.1900 i Tøving. - Medlem af frimenigheden.

Gift 24.6.1842 med enken Johanne Nielsdatter, født 3.12.1808 i Galtrup, død 3.10.1878 i Tøving, datter af smeden Niels Hansen i Galtrup og hustru Maren Madsdatter Kjellergaard.

Johanne blev 1.g. 8.11.1838 i Erslev m. gdm. Anders Mortensen i Erslev, født 25.5.1801 i Erslev, død sst. 26.2.1842,

søn af gdm. Morten Jepsen i Erslev og hustru Anne Andersdatter.

(I Johannes første ægteskab var der kun een søn, der døde 8 mdr. gammel.)

Barn: 16.

- 3 Mikkel Madsen Boll, hmd. i Erslev, født 13.9.1819 i Erslev, død sst. 20.12.1893, medlem af frimenigheden.
 Gift 14.10.1853 m. Karen Marie Mortensdatter, født 1811 i Erslev, død sst. 1.2.1899, datter af gdm. Morten Jepsen i Erslev og hustru Anne Andersdatter (han var altså søster til 2's kones første mand).
 Barnløse.

- 4 Anders Madsen Boll, gdm. i Erslev, født 27.7.1822 i Erslev, død sst. 29.1.1919.
 Gift 4.10.1853 i Skallerup m. Karen Poulsdatter Dalgaard, født 17.10.1824 i Erslev, død sst. 23.10.1891, datter af gdm. Poul Christensen Dalgaard i Erslev og hustru Kirsten Marie Jensdatter Filtenborg.
 (Karen Dalgaards bror Christen Poulsen Dahlgaard, 1818-1884, Vestergaard i Tødsø blev farfar til ministeren Bertel Dahlgaard fra Salling)
 Børn: 17-19.

- 5 Jens Madsen Boll, snedker i Erslev, født 13.9.1826 i Erslev, død sst. 1.12.1914, medlem af frimenigheden.
 Gift 17.4.1855 m. Kirsten Marie Poulsdatter Harring, født 12.9.1831 i Tødsø, død 17.10.1906 i Erslev, datter af ane nr. 6-7 Poul Pedersen Harring og hustru Karen Andersdatter.
 Børn: 20-27.

- 6 Marthe Madsdatter Boll, født 18.7.1833 i Erslev, død 25.3.1914 i Tødsø.
 Gift 14.12.1860 m. fætterens Lars Nielsen Gilling, hmd. i Tødsø, født 6.7.1831 i Tødsø, død sst. 22.1.1914 (i fattiggården), søn af hmd. Niels Larsen Gilling i Tødsø og hustru Karen Jochumsdatter, der var datter af ane nr. 10-11.
 Børn: 28-35.

- 7 Anders Filtenborg Madsen Boll, opkaldt efter faderens første kones bror Anders Mikkelsen, kaldet Filtenborg, i Erslev,

Anders Filtenborg Boll boede en tid i Tødsø, så i Fiskbæk, sidst i Ringkøbing. Han er født 4.2.1835 i Erslev
Børn: 36-38.

8 Niels Christian Madsen Boll, fik Boll-navnet tilføjet 1906, født 1837 - se ane nr. 2-3.

9 Jeppe Sandal Madsen Boll, vel opkaldt efter faderens barnløse plejefar og farbror i Vester Sandal, fik Boll-navnet tilføjet 1906. Jeppe er født 5.5.1841 i Erslev, død sst. 2.4.1909, medlem af frimenigheden. Han fik de gamle bygninger af faderens gård, og her var han snedker og en tid møller.

Gift 19.3.1869 m. Ane Caroline Marie Sørensen, født c.1849 - uvist hvor, død 7.12.1912 i Erslev.

Børn: 39-52.

2. generation: 10-52:

Børn af nr. 1:

10 Niels Peter Pedersen, født 19.12.1844 i Erslev.

11 Mads Pedersen, født 10.4.1846 i Erslev, konfirmeret 1860.

12 Mikkel Pedersen, født 2.4.1848 i Erslev.

13 Mads Pedersen, født 1849 i Vodstrup (fødselsdatoen mangler).

14 Jens Pedersen, født 1851 i Vodstrup, konfirm. 1864.

15 Edel Kirstine Nielsen, født 3.9.1855 i Vodstrup.

Gift 17.10.1873 m. Niels Christensen, 29 år, fra Tødsø.

Børn af nr. 2:

16 Anders Christensen Boll, overtog fødegården i Tøving, født 20.7.1845 i Tøving.

Med sin hustru Marthe Christensen Riis fra Vejerslev efterlod han sig en hel del børn - sønnesønnen Gunner Boll ejer nu gården.

Børn af nr. 4:

17 Marthe Boll, født 18.11.1854 i Erslev, død sst. 26.12. samme år.

18 Marthe Boll, født 1.4.1857 i Erslev, død 19..

Gift 29.1.1883 i Skallerup m. enkemand, gdm. i Torup, Skal-

lerup s., Peder Mikfalsen Blaabjerg, født 29.1.1846 i Torup, død sst. 18.1.1938, son af gdm. Mikkell Pedersen Blaabjerg og hustru Kirsten Marie Pedersen.

Peder Blaabjerg blev gift 1.g. 22.11.1867 m. Karen Christensen Nørgaard, født 13.12.1842 i Skallerup, død 9.10.1881 i Torup, datter af gdm. Christen Sørensen Nørgaard og hustru Maren Andersdatter Worm.

19 Kirsten Marie Boll, født 6.11.1859 i Erslev

Gift med fætterten Anders Filtenborg Boll - se nr. 25.

Børn af nr. 5:

20 Marthe Boll, født 28.11.1855 i Erslev, død dagen efter.

21 Mads Boll, vejassistent i Øster Jølby, født 10.11.1856 i Erslev, død 19..

Gift med Kristine Bjørnsgaard.

22 Karen Boll, født 2.12.1858 i Erslev

Gift med friskolelærer Kristen Pedersen i Bjergby.

23 Marthe Boll, født 6.2.1861 i Erslev

Gift 28.4.1889 m. lærer Niels Kristian Jensen Kaastrup fra Horsens - de rejste til U.S.A.

24 Poul Harring Boll, født 15.5.1863 i Erslev

Rejste til U.S.A., hvor han blev gift.

25 Anders Filtenborg Boll, gdm. i Erslev, født 13.9.1865 i Erslev

Gift 1.g. 30.4.1890 m. kusinen Kirsten Marie Boll (se nr. 19), født 6.11.1859 i Erslev, død sst. 12.2.1910.

Gift 2.g. 31.10.1911 i Erslev m. Mariane Mortensen, født i Ø. Jølby 22.5.1877, datter af hmd. Morten Christensen Post i Ø. Jølby, sen. Erslev, og hustru Maren Kathrine Gregersen.

26 Frandsine Charlotte Boll, født 21.10.1868 i Erslev

Gift 5.4.1894 m. Peder Christian Jensen Houmøller, frøhandler i Erslev, født 2.12.1871 i Sindbjerg, søn af gdm. Jens Andersen Houmøller og hustru Vilhelmine Bodum.

27 Otto Boll, født 17.9.1870 i Erslev

Han blev gårdejer på Silkeborg-egnen.

Børn af nr. 6:

- 28 Niels Gilling, født 12.11.1861 i Tødsø
 Gift på Nykøbing Rådhus 2.11.1894 m. Maren Pedersen, født
 24.11.1866 i Tødsø.
- 29 Ellen Kirstine Gilling, født 21.4.1863 i Tødsø
- 30 Mads Boll Nielsen Gilling, født 15.5.1864 i Tødsø, død sst.
 21.9. samme år.
- 31 Sidsel Katrine Nielsen Gilling, født 15.5.1864 i Tødsø, blev
 konfirmeret 1878.
- 32 Maren Nielsen Gilling, født 15.5.1864 i Tødsø (altså trilling
 med 30 og 31), blev konf. 1878.
- 33 Mads Boll Gilling, født 1.6.1866 i Tødsø, død sst. 3.3.1886.
- 34 Jens Møller Gilling, født 6.10.1868 i Tødsø, konf. 1882.
- 35 Julius Otto Gilling, født 12.4.1872 i Tødsø, konf. 1886.

Børn af nr. 7:

- 36 Mariane Boll
- 37 Mads Boll
- 38 Anne Boll

Børn af nr. 9:

- 39 Elline Madsine Boll, født 2.8.1869 i Erslev
 Gift 19.3.1890 m. skomager i København Josef Mikkelsen Jo-
 sefsen, født c.1866 i Boddum i Thy.
- 40 Søren Christian Møller Boll, født 20.9.1871 i Erslev
 - rejste til U.S.A., hvor han blev gift.
- 41 Ane Johanne Boll, født 20.3.1874 i Erslev, boede vist ugift
 i Erslev.
- 42 Jutta Boll, født 12.1.1876 i Erslev, sygeplejerske i Stadil.
- 43 Dagmar Boll, født 22.11.1877 i Erslev
- 44 Signe Boll, født 22.11.1877 i Erslev (altså tvilling med 43).
- 45 Habor Boll, født 2.10.1879 i Erslev, gartner i U.S.A.
- 46 Marie Katrine Boll, født 7.7.1881 i Erslev

- 47 Thyre Boll, født 19.2.1883 i Erslev
 Gift 3.7.1910 m. fisker Jens Laurids Grønholt , født 20.2.
 1880 i Mesinge på Fyn, son af hmd. Frits Julius Grønholt
 og hustru Maren Larsen.
- 48 Agnes Boll, født 6.9.1884 i Erslev, død sst. 2.2.1886.
- 49 Astrid Boll, født 13.2.1886 i Erslev.
- 50 Agnes Boll, født 17.1.1888 i Erslev
- 51 Frode Boll, maskinarbejder i København, født 15.11.1890 i
 Erslev
- 52 Karen Jeppesen Boll, født 3.8.1892 i Erslev

Vi vil her nævne en udvikling på Mors, som både Mads Boll og hans nærmeste efterslægt har været med i, en udvikling, der har præget øen og de slægter, der var været med i og bærere af denne bevægelse. Mads Boll er medunderskriver på adresser i 1839, som protesterer mod en rationalistisk nyordning af gudstjenestens tekster. 5 år tidligere har de samme folk været med i ønsket om den reform i kirkelivet, man kalder sognebåndets løsning, d.v.s. at folk har lov at søge kirke og præst udensogns.

Begyndelsen til bevægelsen er de såkaldte "gudelige forsamlinger", hvor en lille flok samledes i private hjem, læste en prædken, ofte af Luther, sang et par salmer, bad en bøn og skiltes. Det bør bemærkes, at der her ikke er tale om nogen slags sekt med afvigende meninger eller fanatisk fremfærd. Det var jævne og fornuftige mennesker, der blot fulgte deres sinds trang til noget mere værdifuldt i kristenlivet end mange af den tids præster gav dem i tørre og religiøst indholdsløse prædikener. - Pietismen fra Nordtyskland og senere brødreminigheden i Christiansfeld var nu og da og her og der deres forkyndere ved møderne. Men mere hjemligt, og efterhånden med flere deltagere, blev

det, da forkynderne kom fra deres egne kredse. Her må først og fremmest nævnes fynboen Peder Larsen Skråppenborg, der købte gård i Dons ved Kolding, og som, når høsten var forbi, spændte sine heste for en vogn, smed et par sække havre til foder bag i vognen - og så kørte han op gennem Jylland og besøgte de små gudeligt vakte kredse, hvor han med sin varme og impulsive tale glædede sine tilhørere og vakte andre til en kristelig overbevisning, som holdt deres liv igennem. - Den berømteste af disse sidste er jo Christen Kold, som efter sin seminarietid kom til Mors, først som huslærer hos præsten Sørensen i Solbjerg, derefter som en slags vikar i den lille Ø. Jølby skole. Også han var en af talerne ved de nævnte møder. Myndighederne og vel de fleste af præsterne så med megen mistænkelighed på disse møder. Det gav sig bl.a. udslag i, at Kold, skønt han havde prøvsten og alle forældre på sin side, ikke fik det lille embede i Ø. Jølby skole, som han søgte om.

Centret for denne bevægelse på Mors var sognene Galtrup, Ø. Jølby, Erslev, Solbjerg, naturligvis med folk også i andre sogne. Og efterhånden var det grundtvigske tanker, der var de bærende - bevægelsen var ikke mere en slags erstatning, man gav sig selv for præsters åndelige fattigdom. Det blev en bevidsthed om deres egen åndelige rigdom, en styrke ved at samles om kristenhedens sakramenter - en forvisning om, at når man forstod lignelsen om manden, der solgte alt for at komme ud og søge skatten, så betød det Gud selv, som søger den skat, han selv har skabt i hvert levende menneske.

Og dette er altså den kommende valgmenighed, og senere frimenighed, der samles i Ø. Jølby, og de forskellige deltagende slægters navne går igen i sognenes kirkebøger, også og ofte slægten Boll, de er næsten alle med i frimenigheden. Og når dette nævnes her, i forbindelse med slægters historie, har det flere grunde end det specielle med menigheden. Sagen er, at i øtt med denne bevægelse kom en række folkelige tanker med tilhørende foretagsomhed i en eller anden og efterhånden mange retninger. Disse praktiske udslag af "vækkelser" indfandt sig vel alle steder i landet, men

på Mors unægtelig i høj grad i forbindelse med den levende bevægelse fra gudelige forsamlinger til den talrige grundtvigske frimenighed. Folk oplevede sangen, i hjem og i forsamlinger og i skoler, de opdagede læsning og glæden ved den, de fik praktisk bestemt nysgerrighed over for nye grene af landbrug og andet erhvervsliv, ny og frisk politisk indstilling, så godt som altid - dengang - i frihedsvenlig retning.

Som før sagt: slægten Boll hører til den række af slægter, hvis navne kan nævnes her - ikke for at kunne rose dem for ditten og datten i højere grad end mange - også uden for denne kreds - men for at påvise deres plads i de par slægtled, hvor alt dette gror.

Slægtsnavnet Boll og dets oprindelse.

Boll-navnet er gammelt i Erslev, men da kirkebogen først begynder 1767, er det umuligt ad den vej at følge navnet langt tilbage.

Den her omhandlede slægts fædrene linje, der oprindeligt blev kaldt Sandal, træder først frem under navnet Boll i årene fra 1814 og fremover, da Mads Christensen (Sandal) havde købt den gård i Erslev, hvis fæstere fra gammel tid er blevet kaldt Boll, af sin barnløse fæsters mand Mikkel Nielsen Boll, der oprindeligt hed Dan.

På grund af denne ejendoms navngivende egenskab skal dens historie her forsøges opklaret.

Ejendommen kaldes i matriklen 1664 et boel, en benævnelse, der omfatter en mellemting mellem gård og "hus med jord", men i regelen noget større end det, der op mod vor tid er blevet kaldt et boelssted. Selve ordets historie går tilbage til tider længe før det blev brugt om netop denne størrelse ejendom.

Ved matrikuleringen 1688 var den her omtalte ejendom den største af de ialt 5 boel, og den havde i hartkorn 2-0-0-2. Det er tydeligt, at den tids boel i regelen var større end de senere boelssteder, der jo var under 1 td. hk. For en ejendom på over 1 td. hk. kunne man bruge navnet gård. Vi kan følge det nævnte boel endnu længere tilbage i tiden, fordi det tilhørte Erslev kirke.

I en indberetning fra 1551 om sognepræstens indtægter anføres nemlig, at der til Erslev kirke hører et boel, hvis årlige landgilde til kirken var 1 pund byg (= 2 tdr.). Det oplyses ved samme lejlighed, at kirken kun er ejer af boelet's bondeskyld, d.v.s. den modtager bondens årlige skyld-fæsteafgift, mens "herligheden" tilhører den kendte rigsmarsk Tyge Krabbes søn Erik Krabbe (1510-1564), ejer af herregården Bustrup i Salling.

Den nævnte herlighed er retten til at modtage en vis mindre afgift årligt, men derudover - og det er det vigtigste - er der til herligheden knyttet hele den retslige øvrighed, f. eks. tilfaldt de bøder, som en fæstebonde kunne blive idømt, ikke staten, men vedkommendes herlighedsejer,

endvidere modtog denne indfæstningen (afgift ved fæstetil- 15
trædelsen) og meget andet.

Indberetningen oplyser også, at boelets fæster tillige havde en "kirkeager" i fæste, hvis bondeskyld og herlighed begge tilhørte Erslev kirke. Agerens årlige udsæd var 7 skp. byg, og det siges, at den med urette var udskilt fra præstens annexgård i Erslev, men dette sidste blev aldrig taget til følge.

Vi går frem til matriklen 1664, der fortæller, at både boelet og ageren, sidstnævntes afgift er 2 td. byg, er fæstet af en Mikkel Jensen. Boelets bondeskyld på 2 td. byg svarede selvfølgelig stadig til kirken, men herlighedsafgiften, der årlig bestod af 1 svin, 1 gås, 2 høns, 1 snes ål, 2 skill. spindepenge og 1 td havre, svarede til det såkaldte Hald len til Lund, der dækker over en godssamling, som i 1664 ejedes af Poul von Klingenberg til Lund, Højris m.m.

Som nævnt ejedes herligheden 1551 af ejeren af Bustrup, og med denne gård kom det 1650 i kronens besiddelse.

Allerede 1651 blev Bustrup med underliggende gods solgt til nævnte Klingenberges svigerfar Hamburg-købmanden Albert Baltzar Berns og dennes svoger Leonard Marcelis, hvorfra Klingenberg fik godset.

Matriklen 1688 vurderer som ovenfor nævnt boelets tilliggende til hk. 2-0-0-2, mens kirkeagerens hk. 0-4-0-1, men nu var der to forskellige fæstere deraf. Boelet var fæstet af Niels Laurson, mens agerens fæster var Niels Jensen.

Sidstnævnte lever vist endnu omkring 1710, men er død før 1718, da ageren igen havde fælles fæster med boelet, nemlig Anders Christensen Boll. Denne Anders Christensen havde 1693/94 afløst Niels Laurson som fæster af Boelet - og i et kirke-regnskab fra 1718 nævnes han for første gang med tilnavnet Boll, første gang overhovedet vi har truffet det navn, der fra da af vedholdende hænger ved denne ejendoms fæstere; vi kan formodentlig antage, at det også har været brugt her før den nævnte tid, men i arkivalierne nøjes man ofte med faderens navn plus -sen, selv om der jo meget ofte er et eller andet tilnavn eller slægtsnavn, som i almindelighed folk i byen også har brugt.

Fra nu af - fra c. 1715 - hører kirkeboel og kirkeager sammen. Som anført var kirken ejer af "hele" ageren og af boelets

bondeskyld, mens herligheden var ejet af private. I tiden mellem 1688 og 1720 kom kronen også i besiddelse af samme herlighed og havde tillagt Tødsø kirke indtægten heraf. 1721 solgte kronen Tødsø kirke med tiender og ejendomme til købmanden Ole Mortensen Quist i Nykøbing og den velhavende gårdmand Peder Smedegaard i Tødsø i fællig, og blandt ejendommene anføres ovennævnte herlighed, der omregnet i Hartkorn var sat til 0-4-0-2 $\frac{3}{4}$, mens bondeskylden var 1-3-3-2 $\frac{1}{4}$.

Erslev kirke med bl. a. indtægterne af boelets bondeskyld og hele landgilden af ageren var blevet solgt året i forvejen (1720) til byfogeden i Nykøbing Rasmus Jørgensen, der lagde det under sin hovedgård Frøslevgård.

Fra midten af 1700-tallet til omkring 1800 ejedes både Tødsø og Erslev kirker af købmanden Ole Nielsen i Nykøbing og dennes sønner og sønnesønner - og fra dem købte Mikkell Boll gården til selveje mellem 1797 og 1814.

Men tilbage til fæsterne, der jo ialfald fra 1718 blev kaldt Boll.

Nævnte Anders Christensen, der blev fæster af boelet 1693/94 og i tiden 1710/20 tillige af ageren (altså ialt 2-4-1-0, var i sælge landeværns-papirer fra 1710/12 født c. 1663, men hvornår han døde vides ikke, vel omkring 1720.

Han blev afløst af Poul Madsen Boll, der 1749/50 igen blev afløst af sin søn Anders Poulsen Boll, c. 1722-1786. Dennes

fornavn kunne jo tyde på en opkaldelse efter fornavnte Anders Christensen, der jo så skulle tænkes som morfar til den yngre, men det stemmer dårligt med, at "Anders Bolls moder Anne Christensdatter" døde i Erslev 1769, henimod 90 år gammel.

Anders Poulsen Boll blev i følge dispensation gift 1747 med sit næstsøskendebarn Kirsten Poulsdatter Kirk, c. 1706-1777, hvis far Poul Christensen Kirk var fætter til Anders's far Poul Madsen Boll. Anders Boll og Kirsten havde flere børn, men blev alligevel afløst som fæster af stedet omkring 1780 af Mikkell Nielsen Dam, der straks efter blev kaldt Boll.

Mikkell Dam, c. 1748-1832, var født i Damgård i Erslev, søn af gårdmand Niels Pedersen Dam og hustru Karen Andersdatter.

Han blev gift første gang 1782 i Erslev med pigen Johanne Sorensdatter, c. 1758-1783, hvis herkomst er ukendt, måske kan hun på en eller anden måde være beslægtet med den gamle familie i Boll-nejendommen, men det ser dog ikke ud til det. Efter hendes død blev Mikkel Boll gift 2. gang 1783 med Johanne Madsdatter, c. 1742 (?) til 1816, fra Sandal - se under ane nr. 16-17. 1814 solgte Mikkel Boll sin gård, som han havde købt af købmandsfamilien i Nykøbing og som i mellemtiden, efter 1788, på uforklarlig vis var vokset fra det oprindelige 2-4-1-0 til 4-0-3-2/3, til sin anden kones brorsøn Mads Christensen (Sandal), der jo så får navnet Boll og bliver stamfar til denne slægt.

Her er altså en slags forklaring på Boll-navnets oprindelse - og det er vel overflødigt at bemærke, at vi, der udarbejder denne bog, er temmelig overbevist om at den er rigtig. Men helt klarlagt er det jo ikke. - Hvorfor f. eks. fik kun fæsterne af denne ene boel navnet? - Slægten Boll fra Andrup i nabosognet Frøslev stammer ligeledes fra et boel, men der var jo mange boeler i byerne dengang - og hvorfor fik så kun enkelte af dem den navngivende egenskab?

6/ Poul Pedersen Harring 1801-1863

7/ Karen Andersdatter 1807-1874

Han købte 9.9.1828 af sin tilkommende kones moster og plejemor Jens Christensen Vævers enke Karen Nielsdatter nuv. mat. nr. 41 i Tødsø sogn og by af hk. 0-6-0-0 for 50 rbdl.

Ejendommens hk. blev ved matrikulationen 1844 sat op til 1 td.; Poul Harring ejede dette boelssted til 21.12.1861, da han solgte det til Lars Nielsen for 500 rdl.

Endvidere ejede han i årene 1846-59 en del af nuv. mat.nr. 8, nemlig parcellen 8^d af hk. 0-3-1-1 $\frac{1}{2}$.

Han er født i Galtrup sogn og by 31.1.1801, søn af hmd. Peder Nielsen Harring og hustru Kirsten Poulsdatter, fadd.: Søren Dinesen, Christen Balle, Anders Torup, Laurids Poulsen af Solbjerg og Mikkel Nielsens kone af Solbjerg, der bar barnet til dåben.

Han døde i Tødsø 20.11.1863, 62 år gammel.

Han blev gift i Tødsø 26.10.1828 med væverpige Karen Andersdatter Nørgaard, 21 år, opholdt sig hos sin plejemor Jens Vævers enke i Tødsø, forl.: Peder Nielsen Harring og Anders Nørgaard, begge af Tødsø, brudefolkenes fædre. (Karens plejemor var hendes moster, se om hende under ane nr. 30-31)

Karen er født i Tødsø skole 18.3.1807, datter af degnen Anders Nørgaard og hustru Sidsel Nielsdatter, fadd.: Jens Frøslevs datter Johanné, Søren Mortensens datter Anne, Christen Kjælde af Elso, Jens Nørgaard af Erslev, Peder Bækhøj i Jølby, Peder Smedegaard, Christen Høy og Jens Sønder, alle af Tødsø.

Hun døde i Tødsø 12.11.1874, 67 år, på aftægt hos sin søn Peder Christian Harring.

Børn:

- af gdm. Jens Nielsen i Jørsby og hustru Johanne Jensdatter.
- 2 Kirsten Marie P. H., 1831-
Gift med snedker Jens Madsen Boll i Erslev - se under ane
nr. 4-5.
- 3 Jens Væver P. H., 1833-1..., fisker i Sillerslev, Ø. Assels
sogn på Mors.
- 4 Sidsel P. H., 1836-
Gift med Christen Jensen på Dueholm Mark ved Nykøbing.
- 5 Anders Nørgaard P. H., 1840-1..., lever 1845.
- 6 Ane Marie P. H., 1843- se ane nr. 2-3
- 7 Peder Christian P. H., 1846-1..., boede i Tødsø, senere ba-
nearbejder i Silkeborg.

8/ Christen Madsen Sandal c.1758-1786

9/ Anne Mortensdatter c.1761-1785

Fæstede 10.4.1783 under Dueholm gods en gård af hartkorn indt 7-1-3-2 i Tødsø sogn og by efter en Niels Mikkelsen, der måtte "kvittere" den.

Efter Christen Sandals død fæstedes gården af Jens Mikkelsen Frøslev, hvis slægt senere købte gården til selveje. Ved matrikulationen 1844 blev de 7-1-3-2 sat op til 8-4-3-1 $\frac{3}{4}$, og gården fik ved den lejlighed mat.nr. 8.

Gården, der nu kaldes Damgaard, ligger på nordsiden af vejen fra Tødsø kirke til Tinghøj og Tøving som den sidste før gården Purup - Damgaard ejes nu af en Dalgaard.

Christen Sandal er født i Vester Sandal i Erslev c.1758, søn af gdm. Mads Christensen Sandal og hustru Anne Jepsdatter.

Han døde i Tødsø 1786, begr. 17.1., 28 år gammel.

Han blev gift i Erslev 28.6.1782 med pigen Anne Mortensdatter fra Erslev by.

Hun er født i Erslev by c.1761, datter af gdm. Morten Sørensen og hustru Anne Jensdatter.

Hun døde i Tødsø 1785, begr. 23.8., 25 år gammel.

- Den kendsgerning at manden følger efter hende i graven små 5 måneder senere, og at Christens forældre døde i 1786 og 1787, kunne tyde på en smitsom sygdom. Måske kan årsagen være den så udbredte tæring (tuberkulose) eller den såkaldte sprinkel-syge (plettyfus), der netop i 1770'erne og 1780'erne havde udbredelse på øen.

Eneste barn:

Mads Christensen, kaldet Boll, 1783- se ane nr. 4-5.

Dueholm fæsteprotokol.

Fæstebrev til Christen Madsen Sandal 1783.

(Dueholm) stæder og hermed bortfæster til Christen Madsen Sandal fra Erslev, som et år haver stået som landsoldat for mit gods, en gård i Todso sogn og by hk. 6-1-1-0, og halve parten af en anden gård hk. 1-0-2-2, som Niels Mikkelsen sidst i fæste havde og fornødelst umulighed måtte kvittere; med denne gård, hvis stald jeg af nye har ladet opbygge og givet til bæstes indkøb 16 rdl. og 2 tylter brædder til loft, nyder Christen Madsen her foruden alt inden- og udendørs besætning samt korn, som findes i gården, undtagen noget lidet indendørs behave, som efter akkord og aftale .. er den fra gården flyttende Niels Mikkelsen og kone forundt. Hvorimod bemeldte Christen Madsen svarer alle kgl. skatter og påbud af bemeldte gårdes hk. i rette tide og terminer samt ekstra skatter for sig, familie og tjenestefolk. Han giver mig til hver års martini til landgilde 4 rdl., søger fire rigsdaler, samt forrettet arbejdet her til Dueholm af en halv plov af alle slags lige med en af nine andre bønder, som forretter $\frac{1}{2}$ plovs arbejde her til gården, når han derom tilsagt vorder, holder for resten gårdens bygninger, besætning og ejendom i god og forsvarlig stand og ej noget deraf til upligt bruger eller bruge lader. - Hvilken gård og gårdspart der bruges under een bygning, besætning, og som meldt efter nye landmålings matr. står for hk. 7-1-3-2 med alle sit tilliggende og tilhørende, som forrige i fæste og brug haver haft, oftmeldte Christen Madsen Sandal sin livs tid må nyde, bruge og i fæste beholde, så længe han deraf svarer og forretter som oven er meldt og hvad som sig bør, samt i øvrigt retter og forholder sig i alle måder efter hans maj.s allernådigste lov og forordninger.

Dueholm 10.4.1783

P. Tottrup

Dueholm skifteprotokol.

Skifte efter Anne Mortensdatter i Tødsø 1785.

Anno 1785, 26.10., modte husbonden Poul Tottrup fra Dueholm tilligemed 2 tiltagne vitterligheds- og vurderingsmænd navnl. Anders Have og Mads Hoy, begge boende i Tødsø, hos sin bonde Christen Madsen Sandal i Tødsø for efter hans afdøde hustru Anne (der står i skiftet Sørensdatter, det skal være) Mortensdatter, som døde d. (datoen mangler) august sidst afvige , under opsættelse formedelst indfaldende forhindringer, i dag at foretage registrering og vurdering til videre påfølgende skifte og deling imellem bemeldte enkemand Christen Sandal og hans med den afdøde avlede søn Mads Christensen, i 3. år. På hans vegne var tilstede som formynder hans morfader Morten Sørensen boende i Erslev, , hvor da i overværelse af bemeldte enkemand blev foretaget og forrettet som følger:

Indedørs behave. I stuen:

1 jernkakkelovn med skuffe	8	o	o
1 fyrreberd med skuffe	o	1	o
1 do.	o	1	5
1 do. skammel	o	1	12
1 gl. kiste uden lås	o	o	12
1 par messing lysestager	o	3	o
1 5 etagers æske	o	o	1o
1 hvid pægl flaske	o	o	6
1 liden hollandsk fad	o	o	4
1 porcelæns krus	o	o	6
3 stenfade	o	o	8
1 sten dørslog	o	o	2
2 røde kruse	o	1	3
5 lerkar og 5 do.	o	o	1o
flækk Gardiner	o	1	o
1 brunmalet kiste med lås	2	4	o
Herudi fandtes den afdødes gangklæder:			
1 sortstribet skørt og trøje	2	o	o
1 do. skørt	1	o	o
1 do. barkans (?) trøje	1	1	o

1 blå tosilet skørt, 1 do. barkans trøje	2	0	0
1 grøn vadmels skørt, 1 do. tosilet trøje	1	3	0
1 grøn ryes skørt og 1 do. trykket trøje	2	1	0
1 rød klædes skørt	1	4	0
1 grøn tosilet skørt	1	5	0
1 blå ryes do.	2	0	0
1 sribet hjemmegjort do.	1	5	0
1 brun tosilet do.	0	4	0
1 blå tosilet trøje	0	5	0
1 do. vadmels do.	0	3	0
1 grøn trykket snørliv	0	5	0
1 do. ulden damaskes	0	1	4
1 blå tosilet do.	0	2	8
1 blå- og rødtribet do.	0	3	0
1 do.	0	1	8
1 gul snørliv	0	1	0
1 blå forklæde	0	1	0
1 trykket do.	0	2	0
1 hjemmegjort do.	0	1	4
1 blå trykket forklæde med nogle uldne garn udi	0	4	0
1 pudevår og 1 håndklæde	0	1	0
1 blå vadmels skørt	0	3	0
1 gl. do.	0	0	8
1 gl. livstykke	0	0	8
1 læder do.	0	1	0
1 gul lærreds do.	0	0	4
1 grøn bunden nattøje	0	1	8
1 rød do..	0	0	12
1 blåtribet forklæde	0	1	0
1 par sorte strømper	0	1	0
1 par sko med spænder	0	1	8
1 par tæfler	0	0	8
1 gåseøjnet dug	0	1	8
1 hvid hørlærreds forklæde	0	2	0
1 sort do.	0	1	4
1 drejls serviette	0	1	8
1 hørlærreds klæde	0	1	0
1 schalongs (?) do.	0	1	0

1 blå tosilet skørt, 1 do. barkans trøje	2	0	0
1 grøn vadmels skørt, 1 do. tosilet trøje	1	3	0
1 grøn ryes skørt og 1 do. trykket trøje	2	1	0
1 rød klædes skørt	1	4	0
1 grøn tosilet skørt	1	5	0
1 blå ryes do.	2	0	0
1 stribet hjemmegjort do.	1	5	0
1 brun tosilet do.	0	4	0
1 blå tosilet trøje	0	5	0
1 do. vadmels do.	0	3	0
1 grøn trykket snørliv	0	5	0
1 do. ulden damaskes	0	1	4
1 blå tosilet do.	0	2	8
1 blå- og rødtribet do.	0	3	0
1 do.	0	1	8
1 gul snørliv	0	1	0
1 blå forklæde	0	1	0
1 trykket do.	0	2	0
1 hjemmegjort do.	0	1	4
1 blå trykket forklæde med nogle uldne garn udi	0	4	0
1 pudevår og 1 håndklæde	0	1	0
1 blå vadmels skørt	0	3	0
1 gl. do.	0	0	8
1 gl. livstykke	0	0	8
1 læder do.	0	1	0
1 gul lærreds do.	0	0	4
1 grøn bunden nattøje	0	1	8
1 rød do.,	0	0	12
1 blåtribet forklæde	0	1	0
1 par sorte strømper	0	1	0
1 par sko med spænder	0	1	8
1 par tøfler	0	0	8
1 gåseøjnet dug	0	1	8
1 hvid hørlærreds forklæde	0	2	0
1 sort do.	0	1	4
1 drejls serviette	0	1	8
1 hørlærreds klæde	0	1	0
1 schalongs (?) do.	0	1	0

4 trehjørnede tørklæder	o	1	8
1 4-hjørnet do.	o	1	o
2 skæghatte og 2 par ruer til ærmer	o	o	12
2 blå silkehuer	o	1	o
1 grøn do.	o	o	1o
2 brune do.	o	o	8
1 sort og hvid cattuns do.	o	o	8
2 par hvide vanter	o	1	8
1 par sorte do.	o	o	8
1 sirtses forklæde (tørklæde ?)	1	o	o
1 hvid forklæde	o	3	8
2 sukkerdugs halstørklæder	o	2	o
1 do.	o	o	12
1 hvidsøms do.	o	2	o
1 sort silketørklæde	o	2	o
1 rød do.	o	4	o
1 hvid kramlærreds tørklæde	o	1	4
5 skæghatte, 2 snipper	o	2	o
4 par ruer til ærmer	o	2	8
2 fløjls pånde puder	o	4	o
1 alen sort bånd, 4 sløjfer	o	1	o
2 grønne silke luer	o	o	1o
2 blå do.	o	1	8
1 gl. sort silke lue	o	o	4
1 liden halskrave	o	o	4
1 par pudevår med frynser	o	2	8
1 drejls håndklæde	o	o	12
Sengeklæder:			
1 rødtribet olmerdugs overdyne	2	o	o
1 sort og hvid do. underdyne	o	2	o
1 rød- og hvidtribet hovedpude med vår	o	2	o
2 do. uden vår	o	2	o
1 par blågarns lagener	o	1	o
1 sort og hvid olmerdugs overdyne	1	2	o
1 sort og hvid do.	1	o	o
1 rød og hvid olmerdugs hovedpude	o	2	o
1 blå og hvid do.	o	o	8
2 blågarns lagener	o	1	8

På en seng i vester kammeret:

1 sort og hvid olmerdugs overdyne	1	1	o
1 vadmel's do.	o	2	o
1 rødtribet olmerdugs hovedpude	o	3	o
1 sort og hvid olmerdugs pude	o	2	o
1 blå og hvid do.	o	o	8
2 blågarns lagener	o	2	o

I køkkenet.

1 kedel i grue på $\frac{1}{2}$ td. rum	2	2	o
1 egekar med et jernbånd omkring	?		
1 lidet fyrrekar	o	1	o
1 fyrrebølge med et jernbånd omkring	o	2	o
4 stripper	o	2	o
1 karstol	o	o	6.
1 asketrug	o	c	4
1 tonde	o	5	o

I buret:

1 kar	o	2	o
1 ege øltønde	o	5	o
1 dejnetrug	o	3	o
1 kærne	o	o	8
1 drifttrug	o	o	8
2 runde løbe	o	o	10
2 kuber	o	o	12
1 gl. selde	o	o	4
1 oltragt	o	o	2
1 hegel	o	o	8
1 timse	o	1	o
1 loftstige	o	o	6
3 solde	o	1	8
2 tejner	o	1	8
6 kornsække	2	o	o
1 rok med hjul	o	5	o
1 par karter	o	2	o
1 strangel og 1 garnvinder	o	o	10

Udendørs bohæve:

1 plov med jern og dræt til 4 bæster	2	o	o
--------------------------------------	---	---	---

2 harver med 3/4 jerntænder	4	0	0
1 gl. do.	0	3	0
1 beslagen vogn med lejer, stænger, tilbehør	12	0	0
1 beslagen vogn med haver	10	0	0
1 træ-do. med fjæl	6	0	0
2 holer med drau og kroge	2	0	0
1 aparte holer	0	1	8
1 plejl og 3 river	0	1	8
1 skærkiste	0	2	0
2 grebe og 2 skovle	0	3	0
1 spade, 1 lyngle	0	1	8
1 økse, hammer og knivtang	0	1	12
Levendes kreaturer:			
1 sort hoppe 12 år	10	0	0
1 sort 3 års hoppe	20	0	0
1 do. årings plag	10	0	0
1 sort hest 10 år	14	0	0
1 sort do. 6 år	18	0	0
1 sortbrun hest 15 år	8	0	0
1 rødbrøget ko bærende ved kyndelmisse 7 år	9	0	0
1 gråbrøget ko sommerbærende 10 år	7	0	0
1 sort hjelmet 5 år	8	0	0
1 sortbrøget stud i 3. år	8	0	0
1 gråbrøget do.	7	0	0
1 sort i 3. år	7	0	0
1 sortbrøget do. 2 år	6	0	0
1 gråbrøget do. 2 år	5	0	0
2 studekalve, år gamle	6	0	0
1 sorthjelmet kvie 2 år	2	4	0
1 sort sommerkalv	1	2	0
3 gamle får	3	0	0
3 væddere	1	3	0
1 gl. so	3	0	0
2 grise	2	2	0
2 gæs og en gase	0	4	3
(Videre forefandtes ikke) Summa	269	0	11

skydende , nemlig 1 1 10, ham hertil tillagt
 og altså boens indtægt således at balancere med 269 o 11
 Og som heraf ses, at intet kan blive at arve,
 så dog siden formynderen Morten Sorensen begærede:
 at denne umyndige barn måtte tillægges noget af sin sal.
 moders klæder, og faderen ikke var derimod, så tillod hus-
 bonden og, at den sal. kones gangklæder måtte komme til lige
 deling mellem faderen og sønnen, dog således, at faderen
 opfoder barnet som christelig og forsvarlig kan være,
 imod han nyder renten af den udkommende kapital til
 sønnen oplever sine myndige år, med mindre faderen skulle
 dø eller og sønnen her forinden udkommer til fremmede,
 da renten at betales til formynderen for at have barnet
 til hjælp.

Og som Christen Sandals (onske) var fremdeles at blive
 ved gården og lover at svare efter hans fæstebrev samt at
 betale til enhver han er pligtig og som oven anført er,
 så er alle her specificerede effekter ham på disse vilkår
 overleverede og betroede til medborlig ansvar.
 Og da ingen havde videre imod skiftet at erindre, så er
 samme i dag sluttet og tilendebragt.

P. Tottrup

Christen Sandal

Som formynder Morten Sorensen

Som vitterligheds- og vurderingsmænd: Anders Have - Niels Høy

10/ Jochum Falksen c.1758-1809

11/ Sidsel Christensdatter 1758-1812

Selvejerboelsmand i Tøving by, Galtrup sogn, i nuværende mat. nr. 15, der dengang var noget større. Ejendommen lå nordvest for den gamle brugsforening i Tøving - endnu ligger der på stedet et langt hvidt hus.

Jochum giftede sig 1791 til et bølsted på 1 td. hartkorn, men hertil købte han 1804 og 1805 to stykker jord af hk. 0-1-3- $\frac{1}{2}$ og 4 skp., således at han ialt var ejer af 1-5-3- $\frac{1}{2}$.

Denne ejendom overgik til enkens anden mand - og efter hans død til fremmede. I tiden mellem 1812 og matrikuleringen 1844 fragik de 4 skp. igen, og i matriklen 1844 forandredes de resterende 1-1-3- $\frac{1}{2}$ til 0-6-0- $\frac{3}{4}$, og ejendommen fik mat.nr. 15.

Jochum er født c.1758 i Hesselbjerg by, Sejerslev sogn, søn af gdm. Falk Cortsen og hustru Kirsten Andersdatter.

Han døde i Tøving 3.10.1809, 52 år gl.

Han blev gift i Galtrup 1791, trol. 31.7., viet 20.9., med enken Sidsel Christensdatter af Tøving, forl.: Jens Nielsen og Poul Hangaard, begge gårdmænd i Tøving.

Sidsel er født i ejendommen Tørrebak i Alsted sogn og by 16.11. 1758, datter af husmand Christen Stephansen Murmester og hustru Ellen Andersdatter, båret af fasteren Kirsten Stephansdatter, fadd.: Anders Christensen, Niels Furbo, Knud Josefsen, Ellen Svenningsdatter og Maren Thomasdatter.

Hun døde i Tøving 16.4.1812, 54 år gl.

Hun blev gift første gang senest 1783 - uvist hvor - med Mikkel Christensen Kalhave, der 1784 købte stedet i Tøving af hk. 1 td. - Han nævnes som hus- eller boelsmand og tømmermand. Mikkel Kalhave er født c.1756 - uvist hvor - søn af Christen Laursen Kalhave, der i 1791 boede i Abildgaards Mølle i Grurup sogn i Thy.

Mikkel døde i Tøving 6.3.1791, 35 år 2 uger og nogle dage.

Efter hans død blev Sidsel jo så gift med Jochum Falksen, der som nævnt døde 1809.

Sidsel blev så gift tredje gang 13.2.1810 i Galtrup med ungkarl Hans Pedersen fra Hesselbjerg, forl.: Jacob Joensen af Nr. Dråby og Christen Jensen af Alsted.

Hans Pedersen er født i Hesselbjerg 1774, søn af gdm. Peder Hansen, der var fætter til Jochum Falksen - se under ane nr. 40-41, og hustru Else Pedersdatter.

Hans Pedersen døde i Tøving 14.3.1812 - altså en måned før sin kone.

Sidsel fødte kun sine to første mænd børn, nemlig:

- 1 Maren Mikkelsdatter, født 1783 eller 1784 - uvist hvor. Hun lever endnu 1812, men hendes senere skæbne er ukendt.
- 2 Christen Mikkelsen, 1787-1788.
- 3 Christen Mikkelsen, født 1788, død samme år.
- 4 Ellen Kirstine Mikkelsdatter, 1790-1791.
- 5 Kirsten Jochumsdatter, født 1792 - lever 1812, men hendes senere færden er ukendt.
- 6 Ellen Jochumsdatter, født 1795, død samme år.
- 7 Ellen Jochumsdatter 1796- se ane nr. 4-5.
- 8 Karen Jochumsdatter, 1801-1871.

Gift 1831 med Niels Larsen Gilling, 1794-1859, husmand i Tødsø sogn og by, søn af hmd. Lars Mortensen Gilling i Tødsø og hustru Martha Nielsdatter.

- deres søn Lars var gift med sin kusine Marthe Madsen Boll, se under ane nr. 4-5's børn.

Uddrag af skifte efter Jochum Falksen i Tøving 1809.

Herredets skifteprotokol.

18.11.1809 afholdes skifte efter boelsmand Jochum Falksen i Tøving. - Tilstede var enken Sidsel Christensdatter med Niels Søndergaard i Tøving, samt på børnenes Kirsten Jochumsdatter 16 år, Ellen Jochumsdatter 12 år, og Karen Jochumsdatter 8 år, deres vegne deres fødte værge farbroderen Cort Falksen i Hesselbjerg.

De tre skøder, som omtales i skiftet efter Sidsel Christensdatter 3 år senere, fremlægges.

Endvidere fremlægges en registrering og vurdering af 13.11. 1809, hvor boets samlede værdi opgøres til 1104 3 6

Derefter følger boets gæld:

Niels Søndergaard i Tøving	16	o	, o
Købm. Sopstrup i Nykøbing	7	o	o
Jens Østergaard i Alsted	4	o	o
Mandens begravelse	36	o	o
(Konens begravelse)	36	o	o
Skiftets omkostninger	26	o	2
Samlet gæld		125	o 2

Når gælden trækkes fra formuen, bliver til

deling 979 3 4

Enkens del bliver 489 4 10

til hver af pigerne bliver der 163 1 8 2/3

Børnenes arvelod bliver stående i boet med 1. prioritet.

Den ældste datter har allerede nu en dragkiste, enken lover at give de andre 10 rdl. når de er 18 år.

Underskrifterne.

Herredets skifteprotokol.

År 1812, 25.4., er skifteforvalteren by- og herredsfoged Møller af Nykøbing mødt i Tøving i stervbostedet efter den d. 14. i forrige måned afdøde Hans Pedersen og hans nu ligeledes d. 16. i denne måned afdøde hustru Zidsel Christensdatter for der, i overværelse af vitterlighedsvidner sognefoged Claus Pedersen og Niels Søndergaard begge af Tøving, at registrere og vurdere boets ejendele. Arvingerne er, efter den afdøde mand, en helbroder Jens Pedersen, vanvittig, og en halvbroder Niels Pedersen, gaardmand i Hesselbjerg, der blev ansat som formynder for den vanvittige Jens Pedersen. - Efter den afdøde Sidsel Christensdatter er arvingerne hendes børn af foregående ægteskaber nemlig en datter Maren Mikkelzdatter 28 år, en datter Kirsten Jochumsdatter 20 år, 1 do. Ellen Jochumsdatter 15 år, og en do. Karen Jochumsdatter 11 år, alle ugifte. For disse blev indsat som formynder: for de tre yngste deres farbroder Cort Falksen af Hesselbjerg, og for den ældste Christen Jensen af Alsted. Formynderne var nærværende, der passerede som følger: Stervboets papirer blev gennemgået, og de gældende taget til protokollen. Skal til indladelse i skifteakten og den til vedhæftelse: Et skøde udstedt af hr. kammerråd Adler til den afdøde Sidsel Christensdatters første mand Mikkel Christensen Kallehave af dato 21.5.1784, på stervbostedet med da tilliggende jord af hk. 1-0-0-0, blev taget til indlemmelse og lyder således (udeladt). Dernæst blev ligeledes taget til indlemmelse et skøde udstedt af kammerråd Stadel til Ullerup til enkens anden mand Jochum Falksen på et stykke stervbostedet tilliggende jord af hk. 0-1-3- $\frac{1}{2}$, dateret 5.1.1804, og et skøde udstedt af Frans Vogelius Steenstrup til Nandrup til bem. Jochum Falksen på et stykke jord Greens Krog kaldet af hk. 0-4-0-0, dateret 27.7.1805, begge dokumenter (udeladt). Og vil det senere blive anført, hvad boet ifølge samme vil komme til last eller til indtægt. - Derefter begyndte vurderingen:

1. Stervbostedet med påstånde bygninger og

tilliggende jord af hk. 1-0-0-0-

800 0 0

2. et stk. jord af hk.0-1-3- $\frac{1}{2}$	200	0	0
3. et stk. jord Greens Krog 0-4-0-0	300	0	0

Flere faste ejendomme er ej til stervbostedet.

I dagligstuen:

1 fyrrebord med skuffe	2	0	0
1 skammel, 1 stol	0	5	0
1 jern bilægger kakkelovn	30	0	0
1 stue ur med futeral	5	0	0
1 mælkehylde med gardiner	1	3	0
4 stk. lerkar	0	1	0
3 træskoer	0	0	4
2 lysestager og 1 lysesax	0	3	0
3 knive, 1 sax	0	3	4
1 børste, 2 gl. bøger	0	0	12
2 trætallerkener, 4 pølsehorn	0	1	0
1 pæglemaal, 3 brandevinsglas	0	0	12
1 metal hovedvandsæg	0	0	4
1 pot flaske, 2 pægl	0	3	0

På et fast sengested:

1 sortstribet olmerdugs overdyne	8	0	0
1 sort og hvid under do.	5	0	0
1 lagen	0	5	0
1 stribet pude med overtræk	1	1	0
1 gl. stribet	0	3	0
1 do. do.	0	3	0

På et do. fast sengested

1 rødstribet olmerdugs overdyne	16	0	0
1 hvid vadmels underdyne	5	0	0
1 gl. vår	1	0	0
1 hovedpude med betræk	2	3	0
1 grønstribet do.	0	5	0
1 lagen	0	4	8

I ølkommeret:

1 ølfjending med jernbånd	3	0	0
1 halvtønde do.	1	4	0
1 flødebøtte	0	2	0
1 ølkande	0	0	6

1 smørtrug	o	1	o
1 smørskål	o	o	8
1 sort lerpande	o	o	2
1 kærne	1	o	o
1 træ øltragt	o	o	8
3 sorte gryder	o	2	o
2 sorte potter	o	o	8
2 do. kander	o	1	o
1 lille sort gryde	o	o	50
2 røde fade	o	2	o
1 rød potte	o	o	4
1 lille trækar med jernbånd	2	o	o
I vester stuen:			
1 skatol af fyr med skænk	24	o	o
Derudi den afdøde kones klæder:			
1 sort kjole og trøje	10	o	o
1 blå skørt og trøje	8	o	o
1 sribet skørt	3	o	o
1 stiv snørliv	o	3	o
1 gl. sort trøje	o	3	o
1 brun do.	o	2	o
1 blå forklæde	1	o	o
1 sort og blå do.	o	4	o
1 blå vadmelns kåbe	1	4	o
1 rød nattrøje	1	o	o
1 grøn do.	o	3	o
1 kyse, 1 do.	o	2	8
2 særke	2	o	o
1 par sorte strømper	o	1	o
1 par do.	o	o	80
3 huer	o	o	12
1 blå trehjernet klæde	o	1	o
1 par hvide vanter	o	1	o
1 par sko	o	o	8
1 grøn nattrøje	o	2	o
1 kiste med lås og nøgle:	12	o	o
Derudi den afdøde mands klæder:			
1 muffe	o	o	8

2 hatte, 4 rdl., 1 do. 8 skr.	4	0	8
1 blå vadmel's kjole	16	0	0
1 do. vest	4	3	0
1 do. trøje	5	0	0
1 sort do.	7	0	0
1 do. do.	1	4	0
1 do. do.	2	0	0
1 blå vest uden ærmer	1	5	0
1 kallemanke's vest	1	3	0
1 hvid vadmel's trøje	3	2	0
1 par gl. klæde's bukser	6	0	0
1 par vadmel's bukser	6	4	0
1 par gl. do.	1	4	0
1 par do. sorte do. bukser	1	3	0
1 hvid nattøje	0	3	0
1 læder brystdug med bundne ærmer	0	2	8
1 par hørgarn's skjorter	2	2	0
2 do. do.	1	4	0
1 par gl hørgarn's do.	0	4	0
1 par blå strømper	0	4	8
1 par hvide do.	0	4	0
1 par do. do.	0	3	0
1 par do. do.	0	2	0
1 par blå stumphoser	0	1	0
1 par bundne ærmer	0	1	8
1 blå hue	1	0	0
1 par hvide vanter	0	1	0
1 løb med låg	0	1	0
På en fast sengested:			
1 stribet olmerdugs overdyne	4	0	0
1 do. do.	3	0	0
1 pude med stribet betræk	1	0	0
1 blårgarn's lagen	0	3	0
1 liden skab med lås og nøgle	3	2	0
1 gl. uldsax	0	0	12
1 æske med søm	0	0	8
1 do. med "kuppe" (?)	0	0	8

Noget små ragelse	o	o	4
1 gl. savblad	o	o	6
1 løb med jernragelse	o	1	o
I malekammeret:			
1 par kværne	5	o	o
3 små løbe	o	1	8
2 solde	1	o	o
1 liden kar	1	2	o
1 løb med ragelse	o	2	o
1 loftstige	o	1	8
1 garnvindel	o	o	8
1 haspetræ	o	o	8
1 rok	o	3	o
På loftet:			
1 par gl. støvler	5	o	o
1 par store løbe	1	2	8
1 par mindre løbe	1	1	o
1 par do. do.	1	o	o
2 selder, 2 solde	4	o	o
2 kuber	o	2	o
2 løbe	o	2	o
1 kube og 1 løb	o	1	8
Af korn: rug, byg, havre og ærter fandtes efter vurderingsmændenes og formyndernes skøn det fornødne til føde-, sæd- og skattekorn			
1 toe hække (til uld = tow)	o	o	8
1 afsæt til 1 barnevogn	o	o	8
I bryggerset og køkkenet:			
1 skorstensplade	5	o	o
1 ildklemme	o	2	o
1 trefod	o	1	o
1 gl. kar	2	o	o
1 do. kedel i grue	5	o	o
1 saae	1	o	o
2 spande	1	o	o
Ovntømmer	o	1	8
4 trætallerkener	o	1	o

1 krus med tinlåg	o	1	8
1 jern fyrfad	o	1	o
1 lyngle	o	1	o
I vognhuset:			
Skrav og 5 stk. møgfyæl	4	o	o
1 vogn med haver og fyæl	2o	o	o
dret til 2 bæster	2	o	o
1 plov med behør	7	o	o
1 harve med jerntænder	4	o	o
1 liden sav	o	2	8
1 gl. nauer	o	3	o
2 hugjern og 1 bor	o	2	o
1 gl. hjulbør	o	5	o
1 vandtrug	1	o	o
1 kjeldspand	1	o	o
1 slibesten med jernaksel	3	o	o
1 hammer og hovtang	o	2	o
1 økse	o	4	o
1 gl. høvlebænk	1	2	o
1 do. skab	o	o	12
4 fårtruge	1	o	o
nogle stkr. fyæl	o	3	o
nogle stkr. gl. træ	o	3	o
1 tøjrekølle	o	o	8
1 spade	1	o	o
2 bundt tøjr	1	o	o
I laden:			
1 hakkelekiste med kniv	3	o	o
1 plejl, 1 rive	o	2	o
1 fork, 2 røgteløbe	o	2	o
1 sædeløb	o	2	o
2 stkr. træ	o	2	o
6 stk. stangtømmer med jern	2	o	o
4 traver tag	6	o	o
I stalden:			
1 gl. sort hest	1oo	o	o
1 brun do., ubrugelig	1o	o	o

1 ung sortbroget ko, sømmerbærende	60	o	o
1 gl. gråbroget uden kalv	32	o	o
1 rødbroget kvie, med kalv til kyndelmisse	20	o	o
1 sortbroget do.	17	o	o
1 so uden grise	20	o	o
1 galt	12	o	o
1 fårestien: 2 små væddere	11	o	o
3 gimmer, 2 får med lam	23	o	o

Formynderne og de tilstedeværende børn forsikrede at de ikke vidste mere boet tilhørende.

Af rede penge fandtes ingen, men derimod har boet til gode hos Niels Pedersen i Hesselbjerg	50	o	o
og hos Niels Søndergaard i Tøving	300	o	o

De var begge tilstede og tilstod galden.

Niels Pedersen godtgør i sin arv sin debet, og Niels Søndergaard lovede at udbetale sin skyld med et halvt års renter førstkommende 11.12. til skifteretten. Vedkommende vidste ej videre at beregne boet til indtægt.

Derimod hæfter på boet, efter skifte af 4.4.

1791, efter Mikkel Christensen Kalhauge

til datteren Maren Mikkelsdatter vederlag

for klæder til en seng 20 rdl. og efter

sluttet skifte af 18.11.1809 efter Jochum

Falksen til datteren Kirsten Jochumsdatter

fædrene arv 163 1 8 2/3 og to års rente

deraf 13 o 4, ialt med skyld til døtrene

Ellen og Maren	186	1	12 2/3
----------------	-----	---	--------

De øvrige i skiftebrevene anførte fordringer var efter vedkommendes forklaringer udbetalte, så videre gæld ikke skal hæfte på boet, undtagen hvad som måtte medgå til de afdødes begravelser, der ej i dag kan opgives, og til forårssædens lægning udi stervbostedet, hvilket at besørge bliver af skifteretten med formyndernes samtykke overdraget til gmd. Gregers Mikkelsen i Tøving, som af stervboet udleveres det fornødne sædekorn, men indgiver billig regning over sit arbejde.

Ved forretningens begyndelse blev forglemt at tage til protokollen et iblandt papirerne funden afkald dat. 2. d, md. udstedt af den afdøde mand Hans Pedersens arvinger Jens Pedersen og Niels Pedersen af Hesselbjerg, hvorved disse renoncerede på arv imod at udbetales af den dalevende enke Sidsel Christensdatter 600 rdl. for så vidt Niels Pedersen der er myndig mand og tilstår afkaldets rigtighed angår, kan samme tages til følge, men forsåvidt betragter Jens Pedersen, da efterdi han som gal mand ej kan contrahere er afkaldet ugældende. Bem. afkald lyder således (udeladt).

Det blev bestemt, at stervbostedet med tilliggende ejendomme skal stilles til offentlig auktion tillige med al besætning ude og inde d. 23.5. næstkommende, til hvilken tid skifteretten besørger katalog, beskrivende plakater og konditioner affattet. Ligeledes besørger skifteretten stervboens credi- og debitorer indkaldte med 6 og 12 ugers varsel i stiftets aviser.

Videre var ej i dag at iagttage, thi blev det passerede sluttet og bekræftet med underskrift.

Datum ut supra

Møller

Som formynder Cort Falksen - Niels Pedersen - Christen Jensen
Vitterlighedsvidner Niels Søndergaard - Claus Pedersen

12/ Peder Nielsen Harring 1767-1846

13/ Kirsten Poulsdatter 1769-1847

Nævnes 1798 som boende "tilhuse" på Galtrupgaard, der ejedes af konens svoger Søren Dinesen. Fra 1799 til 1806 beboede han et husmandssted med jord i Galtrup sogn og by.

12.6.1806 fæstede han under Dueholm gods den nuværende mat.nr. 10 i Tødsø sogn og by af hartkorn 6-3-3-0. Dette fæstebeholdt han til 9.9.1831, da det blev overtaget af Jens Pedersen Balle, hos hvem Peder Harring og hustru nød aftægt til deres død.

Peder Harring er født i Sundby sogn og by 10.12.1767, søn af husmand Niels Christensen Harring og hustru Anne Christensdatter, fadd.: Christian Tøgstrup, Svenning Jensen, Christen Mikkelsen, Sonden-Kirks pige Sidsel Christensdatter og Johanne Salgier.

Ifølge Tødsø sogns kirkebog døde han 25.3.1846, 78 år gl. - fandtes druknet på Nykøbing Mark.

Ifølge Galtrup kirkebog blev han trolovet 29.9.1797 i konens fødehjem i Solbjerg, viet 27.10. samme år i Solbjerg kirke med pigen Kirsten Poulsdatter Søndergaard af Solbjerg, forl.: Mikkell Nielsen af Solbjerg og Christen Christensen af Øster-Jølby.

Hun er født i gården Skindtofte i Solbjerg sogn og by 30.7.1769, datter af gdm. Poul Jensen Søndergaard og hustru Anne Larsdatter, fadd.: Poul Pedersen af Tøving, Svenning Mikkelsen, Peder Christensen, Mette Sørensdatter og Anne Christensdatter.

Hun døde i Tødsø 26.1.1847, 78 år gammel.

Børn:

1 Anne Pedersdatter Harring, 1798-18.., lever 1813.

- 2 Anne Marie Pedersdatter Harring, 1799-18.., lever 1817.
- 3 Bodil Pedersdatter Harring, 1799-18.., tvilling til nr. 2, er 1845 ugift hjemme hos forældrene i deres aftægtslejlighed.
- 4 Poul Pedersen Harring, 1801- se ane nr. 6-7.
- 5 Niels Pedersen Harring, 1804-18.., lever 1819.

6

Dueholms fæsteprotokol.

Fæstebrev til Peder Nielsen Harring 1806.

Underskrevne kaptajn Tøttrup til Dueholm gør vitterligt at have stød og fæst, ligesom jeg og hermed stæder og bortfæster til Peder Nielsen Harring fra Galtrup den gaard i Tødsø sogn og by på Dueholms gods, som Christen Qvist forhen har haft i fæste, men til ham godvillig har afstået, stående for hk. 6-3-3-0. Og hvilken med tilhørende mark og ejendomme samt med værende besætning og inventarium bem. Peder Nielsen Harring sin livs tid må nyde, bruge og beholde på følgende conditioner:

1. Svarer og betaler fæsteren alle kgl. skatter og påbud, som enten er eller herefter påbudne, vorder af ben. gårds hk., tillig med alle personelle skatter af sig, familie og tjenestfolk, prompte til forfaldstiderne.
2. Fæsteren forretter ... efter tilsagn ... forsvarlig arbejde af $\frac{1}{2}$ plov her til Dueholm i alle dele efter Høveriforeningen af 25.4.1792, og den af amtmanden under 2.7.1810 ved samme gjorte bestemmelse, samt betaler tærskpenge 3 mk.
3. Fæsteren svarer udi årlig landgilde til hver års martini 4 tdr. byg med $\frac{1}{2}$ skp. pr. td. og 5 rdl. i penge.
- 4 Gårdens huse, besætning og inventarium, som efter vedhæftede syns- og taxationsforretning er fæsteren overleveret, holder han altid i god og forsvarlig stand, og ej gårdens tilliggende ejendomme til upligt bruger eller bruge lader. Men gøder, dyrker og behandler samme vel. Iøvrigt holder fæsteren sig hs. kgl. maj.s lov og forordninger efterrettelig og er mig som husbonde eller hvem jeg udsender, hørig og lydige, alt under dette fæstes fortabelse og straf efter loven. Den accorderede indfæstning er mig betalt med 250 rdl. dsk. kurant - Dette til bekræftelse under min hånd og segl.

Dueholm 12.9.1806.

Tøttrup

- 14/ Anders Andersen Nørgaard 1778-1863
 15/ Sidsel Nielsdatter 1777-1847

Fra før 1800 blev han degnen Carl Printz' medhjælper som degn for Tødsø og Erslev sogne. I året 1803 blev Printz' efterfølger og fik overladt degne- og skoleholderboligen, der fra gammel havde ligget i Tødsø by.

Om den ene side af hans embedsførelse - degnens sang i kirkerne m.v. - hører vi intet, men hans skoleundervisning bedømmes i en indberetning til bispnen således: meget god og duelig skoleholder, der regner, læser og skriver vel.

1836 fratrådte han embedet. Allerede 7.12.1821 havde han købt af Jens Christensen Præstgaard i Smedegaard i Tødsø 3 skp. hkr. af denne gård for 199 rdl. - til dette sted trak han sig tilbage i 1836.

Disse 3 skp. blev ved matrikuleringen 1844 sat op til 0-3-3-1 $\frac{3}{4}$ og fik mat.nr. 17c.

Anders er født i Nørgaard i Erslev 1778, døbt 5. søndag i fasten, søn af gdm. Anders Jensen Nørgaard og hustru Kirsten Christensdatter, fadd.: Morten Sørensens kone og Else Jensdatter, Mads Jensen i Andrup, Christen Laursen i Tøving og Poul Tonsgaard i Erslev.

Han døde i Tødsø 20.5.1863, 85 år gammel.

Han blev gift 1803 i Erslev, trolovet 1.1., viet 11.3., med pigen Sidsel Nielsdatter, forl.: Jep Korsgaard og Jens Sønder, begge af Erslev.

Hun er født i Andrup by, Frøslev sogn, 10.8.1777, datter af gdm. Niels Jensen Boll og hustru Kirsten Nielsdatter, fadd.: Niels Christensen, Christen Solbjerg, Mads Sallingbo, Anne Søndergaard, der bar barnet, og Helle Christensdatter, alle af Andrup.

- Sidsels far Niels Boll var bror til hendes mand Anders Nørgaards far, der også hed Anders Nørgaard. Sidsel og Anders var altså søskendebørn.

Sidsel døde i Tødsø af "brystsygdom" 14.4.1847, 69 år gl.

Børn:

- 1 Kirsten Andersdatter Nørgaard, 1803-
- 2 Anders Andersen Nørgaard eller Degn, 1804-1874, husmand i Tødsø, død som fattiglem efter en overkørsel.
- 3 Niels Andersen Nørgaard, 1805-
- 4 Karen Andersdatter Nørgaard, 1807- se ane nr. 6-7.
- 5 Johanne Kirstine Andersdatter Nørgaard, 1808- - lever 1845 og er da ugift.
- 6 Mette Andersdatter Nørgaard, 1812-
Gift 1831 med Poul Sørensen, 1800-1885, ejer af gården Vendbjerg i Bjergby sogn og by, søn af Søren Dinesen, ejer af Galtrupgaard, og hustru Maren Poulsdatter - se under ane nr. 26-27's børn.
- 7 Mikkel Andersen Nørgaard, 1814-
- 8 Kirsten Marie Andersdatter Nørgaard, 1815-
- 9 Jens Christian Andersen Nørgaard, 1818-1907, tømrer i Tødsø. Gift 1851 med Karen Marie Sejersdatter, 1827-1905, datter af Sejer Jensen Filtenborg i Gullerup, Bjergby sogn, og hustru Maren Catrine Poulsdatter.
- 10 Peder Christian Andersen Nørgaard, 1820-
- 11 Niels Peter Andersen Nørgaard, 1822-

- 16/ Mads Christensen Sandal c.1714-1786 (44)
 17/ Anne Jepsdatter c.1726-1787 (45)

Fæstede 1740 gården Vester Sandal i Erslev sogn (nuværende mat. nr. 3), der havde et tilliggende af hk. 7-1-0-1½, og hertil kom endnu 2-1-0-2½, nemlig halvdelen af den under Sandal lagte gård Slotsgaard, således at Mads Sandals gård var på ialt 9-2-1-1, der altsammen hørte under Højris gods, hvorfra det i midten af 1750'erne kom under Dueholm. Mads' svigermor beholdt dog fæstet af 3 td. hk. til sin død.

- Se iøvrigt om Sandal nedenfor.

Mads Sandal oplod 25.4.1784 hele gården til sønnen Jep Madsen.

Mads er født c.1714 i Erslev sogn og by, søn af gdm. Christen Mikkelsen Sandal og hustru.

Han døde i Vester Sandal 1786, ber. 8.2., "noget over 72 år".

Han blev gift sidst på året 1743 eller i 1744 med sit næstsøskendebarn (se dispensationen) Anne Jepsdatter fra Vester Sandal.

Anne er født c.1726 i Vester Sandal, datter af gdm. Jep Pedersen og hustru Karen Jensdatter,

Hun døde i Vester Sandal 1787, begr. 21.1., 59 år 9 mdr.

Børn:

1 Johanne Madsdatter c.1742(?) - 1816.

Gift 1783 med enkemand, gdm. Mikkel Nielsen Dam, kaldet Boll, c.1748-1832, søn af gdm. Niels Pedersen Dam i Erslev og hustru Maren Andersdatter.

Mikkel Dam, der var fæster af den ejendom i Erslev, hvis beboere altid blev kaldt Boll, var blevet gift l.g. 1782 med Johanne Sørensdatter, c.1758-1783, af ukendt herkomst, der var død efter fødslen af sønnen Johannes, der også døde.

Mikkel Boll og Johanne var barnløse - på sine ældre dage solgte Mikkel gården til Johannes søsterson (se ane nr. 4-5)

2 Anne Madsdatter, c.1744-1820.

Gift 1768 med gdm. i Erslev Anders Nielsen, c.1732-1797.

3 Kirsten Madsdatter c.1750-1811.

Gift 1779 med gdm. Peder Mikkelsen i Erslev, c.1747-1835, søn af gdm. Mikkel Pedersen Krog i Erslev og hustru N.N., (Mikkel Krog gift 2.g.m. Kirsten Marie Jensdatter Bodum).

4 Jep Madsen Sandal, c.1754-1792, overtog fødegården V. Sandal 1784. - Barnløs.

Gift 1786 med Aase Jensdatter, c.1752-1825, der efter Jeps død blev gift 2.g. 1792 med Jens Christensen Kjellergaard, også kaldet Sandal, 1770-1837, søn af gdm. Christen Christensen Kjellergaard, Kjellergaard i Torup, Skallerup s., og hustru Else Jensdatter.

Jens Christensens tredje hustru blev efter hans død gift 2.g.m. Morten Christensen Hyldig fra Tødsø, og efter hans død 3.g.m. lillebroderen Morten Hyldig, død 1849, der så overtog V. Sandal.

5 Christen Madsen Sandal, c.1758- se ane nr. 8-9.

6 Mikkel Madsen Sandal, c.1763-1831, overtog 1792 fæstet af Øster Sandal, der jo lå klods op af fødehjemmet.

Gift 1792 med enken i Korsgaard i Erslev Karen Jørgensdatter, c.1766-1828, datter af gdm. Jørgen Jensen, Dalen i Ø. Jølby sogn og by, og hustru Anne Clausdatter.

Karen var blevet gift 1.g.1788 med gdm. Christen Jensen Korsgaard, Korsgaard i Erslev, c.1751-1791 (død barnløs), søn af gdm. Jens Christensen Korsgaard i Erslev og hustru Sidsel Pedersdatter. Karen Jørgensdatters to mænd var altså fættre, idet deres fædre begge var sønner af ane nr. 32.

* Mikkel Sandals svigersøn og efterfølger i gården hed Peder Pedersen, kaldet Sandal, 1789-1865, og var sønnesøn af ane nr. 32's yngste søn Josef. - Han er stamfar til de fleste familier med navnet Sandal på Mors.

7 Else Madsdatter Sandal, c.1768-1..., er 1786 ugift.

H ø j r i s .

Fæstebrev til Mads Christensen Sandal 4.6.1740.

(Højris) stæder og fæster til Mads Christensen barnefødt i Erslev, en gård i bemeldte Erslev sogn, Sandal kaldet, som Jep Pedersens enke til hannem haver opladt med de vilkår at ægte hendes datter Anne Jepsdatter, og enken hendes livstid at sidde for 3 tdr. hk. af gården, som efter hendes dødelige afgang uden videre indfæstning Mads Christensen tiltræder; af samme gård svarer Mads Christensen mig årlig inden hver års jul for landgilde og arbejdspenge 12 rdl., hvorimod nyder lige frihed med mine andre tjenere, som giver arbejdspenge. I lige måde er hannem forundt halvparten af Slotsgården kaldet, at bruge under hans iboende gård (fri for landgilde og arbejdspenge) for de årlig deraf gående skatter at svare, hvilken gård Sandal, som er hk. 7-1-0-1 $\frac{1}{2}$, og halve Slotsgården kaldet, hk. 2-1-0-2 $\frac{1}{2}$, tilsammen 9-2-1-1, forbemeldte Mads Christensen sin livstid må nyde, bruge og i fæste beholde, så længe han deraf svarer som oven er meldt, holder samme gårds huse, ejendøm og besætning i forsvarlig stand, er mig og udi min fraværelse min fuldmægtig hørig og lydige og ellers ... retter og forholder sig i alle måder efter hs. kgl. maj.s allernådigste udgående lov og forordninger.

Højris 4.6.1740

Kongelig dispensation til ægteskab for Mads Christensen og Anne Jeppesdatter; en sådan er nødvendig, fordi de er beslægtede i 3. led.

Vi Christian den Sjette af Guds nåde konge til Danmark og Norge, de venders og goters, hertug udi Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, greve udi Oldenborg og Delmenhorst, gør alle vitterligt, at vi, efter herom allerunderdanigst gjorte ansøgning og begæring, allernådigst har bevilget og tilladt, så og hermed bevilger og tillader, at Mads Christensen og Anne Jeppesdatter af Sandal i Erslev sogn på Morsø i Ålborg stift udi vort land Nørrejylland må udi

ægteskab sammen kommer, uanset at de skal være næstsøskende-
børn og således hinanden udi 3. led beslægtede. Dog skal
de først på behørigte steder bevisligt gøre, at de hverandre
ej nærmere end som herom er meldt, udi slægt eller svoger-
skab pårører, så og noget efter deres midler og lejlighed,
samt biskoppens billigelse til næste hospital udgiver,
såfremt de denne vores allernådigste bevilling agter at
nyde, forbydende alle og enhver herimod, eftersom forskrevet
står, at hindre eller i nogen måde forfang at gøre, under
vor hyldest og nåde.

Givet på vort slot Frederiksborg d. 26. juli anno 1743.

Under vor kgl. hånd og segl

Christian R /

Holstein

(Herpå kommer stedkendte mænds udtalelse om slægtskabet.)

Vi underskrevne fæstebønder af Erslev sogn kan sandfær-
deligen bevidne, at Mads Christensen af Sandal og Anne
Jeppesdatter sammesteds er, ligesom for hs. kgl. maj. af
dem er andraget, ikkun beslægtede i 3. led og er næstsøsken-
debørn, og hans fader og hendes moder søskendebørn. Foruden
er de i anden slægt og svogerskab hinanden ganske uvedkom-
mende, upårørende og ganske fremmede - Dette vi bekræf-
ter med hænders underskrift som forlovere af Erslev 6.8.1743.

J. M. S. (betyder Jeppe
Madsen)

C. M. S.

(betyder Christen Mikkelsen)

(Herpå følger biskop Brøder Brodersens bestemmelse, at de
skal betale 1 rdl. til Nykøbing hospital. Dat. 10.8.1743

Til slut Melchior Meldahls kvittering på hospitalets vegne
for nævnte beløb. Dat. 14.8.1743.)

Duchholm skifteprotokol.

Skifte efter Mads Christensen Sandal.

Anno 1786, 10.3., indfandt sig husbonden Poul Tøttrup til Duchholm tilligemed tvende tiltagne vitterligheds- og vurderingsmænd navnlig Anders Sandal og Josef Christensen i Erslev for i dag at holde registrering og vurdering og skiftebehandling efter afgangne Mads Christensen, som boede og døde i bemeldte Sandal i Erslev by 3.2., under opsættelse fra d. 5.3., som var helligdag og rette 30. dag efter loven, til i dag, imellem den sal, mands efterlevende enke Anne Jepsdatter og deres i ægteskab sammen avlede børn navnlig 1 søn Jeppe Madsen, som haver gården i fæste, 1 søn Christen, som er død og haver efterladt sig en søn Mads i 3. år, på hvis vegne var tilstede som formynder Morfaderen Morten Sørensen i bemeldte Erslev, nok 1 søn Mikkel værende hjemme i gården hos hans moder og er 23 år gl., og 1 datter Else 18 år, ligeledes i gården ved moderen, på hvis vegne broderen Jeppe Madsen påtog sig værgemålet som formynder, item 1 datter Johanne, havende til ægte Mikkel Boll i Erslev, Anne, haver der til ægte Anders Nielsen ibd., og Kirsten Madsdatter havende til ægte Peder Mikkelsen af Erslev, på hvis vegne benævnte Anders Nielsen var tilstede, og på enkens vegne som lavværg Mikkel Pedersen sammesteds. Hvor da er forefunden og forrettet som følger:

Den afdødes gangklæder:

1 gl. kiste med en ubrugelig lås	o	1	8
1 blå vadmels trøje med hornknapper	1	2	o
1 do. med hornknapper	o	4	o
1 brun do. med metalknapper	1	o	o
1 gl. grå klædes do. med samme sort knapper	o	2	o
1 hvid vadmels do.	o	4	o
1 gl. do.	o	1	o
1 læder do.	1	o	o
1 hvid vadmels undertrøje	o	1	o
1 blå do. brystdug	o	2	o
1 par læder bukser	o	3	o

1 par sorte vadmel's bukser	o	1	8
1 par gl. do.	o	o	8
1 par blå strømper	o	1	o
1 par grå do.	o	o	12
1 par sko med messingspænder	o	1	o
2 blå bundne luer	o	o	8
1 hat	o	o	8
1 hvid klædes rejseslag	o	o	8
1 hørlærreds skjorte	o	2	o
1 blårlærreds do.	o	1	8
2 hølsklæder	o	o	8
1 par trasko	o	2	o

Videre fandtes ikke den afdøde at tilhøre, såsom den ene td. hk., som afg. Mads Sandal havde i fæste, vil enken ej beholde, men har formedelst alderdom og skrøbelighed samme overladt og afstanden til sønnen Jeppe Madsen, imod han giver hende forsvarlig husvarelse og ophold i gården hendes livstid og efter hendes død en sømmelig begravelse og henfærd. Og dersom benævnte enke Anne Jepsdatter ej skulle nyde det omskrevne som forsvarlig kan være og således at hun dermed kunne være tjent, da indretter sønnen Jeppe Madsen sin moder et lidet værelse i gårdens råling til beboelse og giver hende årlig til underholdning 1 td. rug og 1 td. byg, ligesom hun dette måtte behøve, og tillaves i gården, ligeledes når hun dertil trænger, så gives hun og tvende potter mælk om ugen, hendes ekstraskat svarer fæsteren så længe hun lever, det fornødne ildebrand forskaffer hende, nemlig 2 læs skudtørv og 5 á 6 læs fladtørv; hendes seng, kiste og gangklæder medtager hun med indflyttelsen og nyder så tvende af gårdens får, som græsses og fodres med dens egne, hvilket med lavværgens og de øvrige pårørendes samtykke således blev bestemt.

De foran specificerede gangklæder og den gl. kiste beløber altså til penge 8 o 14, hvorimod anføres stervboens gæld og besværing, som består i følgende:

1. Begravelsesomkostningerne, som efter special regning beløber sig til	1o	o	o
---	----	---	---

Skiftets bekostning 2 o o

Når da indtægten og udgiften likvideres, befindes gælden at overstige og højere blive , og som heraf ses, at intet bliver til deling, og sønnen Jeppe Madsen, som haver gården i fæste, betaler til enhver hvad hans fader er skyldig og hvad gæld på gården måtte hæfte, så er foran anførte kiste og gangklæder dertil udlagt så vidt de kan tilstrække; og dette lidet skifte uden videre henstand sluttet og tilendebragt.

Datum Sandal ut supra

Som skifteforvalter P. Tøttrup

Jeppe Madsen Sandal

På egne og medarvingers vegne: Morten Sørensen - Anders Nielsen -

Som enkens lavværge: Mikkel Pedersen

Som vittetligheds- og vurderingsmænd:

Josef Christensen - Anders Sandal

S a n d a l

Som anetavlen viser, hører denne Boll-slægt oprindeligt sammen med Sandal-gårdene, navnlig Vester Sandal, hvor den har boet i en række slægtled. Og flere har ført navnet Sandal.

Derfor følger her en omtale af Sandal-gårdene.

Erslev by var, og er stadig, en af øens større landsbyer, der - sammen med sine to enstedgårde - udgør et ret stort sogn. Det har gode lerede jorder med et jævnt fald syd-
over ned mod Erslev kær (havet fjordbund), som i fortiden havde betydelig værdi til græsning og tørveskær.

Foruden enstedgårdene Bårup og Sandal, førstnævnte nord for byen, sidstnævnte, der ialfald fra første halvdel af 1600-tallet var delt i to halvdele, c. 3/4 km fra byen i syd-vestlig retning - bestod sognet kun af Erslev by, der lå i en uregelmæssig rundkreds med kirken som nordligste punkt.

Erslev by bestod i midten af 1600-tallet af 18 gårde, 1 såkaldt halvgård, 5 såkaldte boel, 1 halvboel og et par huse med en anelse jord til.

I tiden umiddelbart før udskiftningen var der 18 almindelige gårde, 2 ejendomme på omkring 1 td. hartkorn, 7 husmandssteder og 7 jordløse huse. Landsbyens struktur har altså ikke forandret sig væsentligt, trods en mængde jordombytninger.

Dueholm gods var i løbet af 1700-tallet kommet i besiddelse af mellem 70 og 75% af hele Erslev sogn og spillede derfor en dominerende rolle ved udskiftningen af byen, der fandt sted i årene 1785-87 som den 6. eller 7. udskiftning på øen.

Det lykkedes godsejeren på Dueholm at få de allerfleste af sine gårde og ejendomme i Erslev egaliserede (gjort lige store). Han fratog Sandal-gårdene den gård, kaldet Slotsgård af bk. 4-2-1-2, som de to fastere i Sandal havde haft til deling i over 75 år (se herom nedenfor).

Godsejerne var meget interesserede i sådanne egaliseringer; hoveriarbejdet kunne lettere organiseres, når et større

antal gårde skulle yde samme antal arbejdsdage årligt. Men disse foranstaltninger kunne kun gennemføres i ejerlav, der i væsentlig grad ejedes af samme gods. - I dette tilfælde lykkedes det at få dannet 9 gårde med størrelsen 5-6-0-0, 2 på 4-6-0-0 og tre ejendomme på 0-7-0-0. Flere af denne slægts stamfædre var fæstere af sådanne egaliserede ejendomme.

Men tilbage til Sandal.

Sandal lå - der findes nu intet tilbage på gårdens oprindelige plads - lige på grænsen mellem det faste og høje moræneland og den havede fjordbund. Man havde de lave engstrækninger til græsning af kreaturer på den ene side og de højere jorder til korndyrkning på den anden. Denne placering af bosteder er udbredt og almindelig flere steder.

Her lå Sandal så for sig selv, godt $\frac{1}{2}$ km i luftlinje til den nærmeste af byens gårde og knap 1 km fra kirken. Hvor når gården er grundlagt ved vi ikke; og navnet siger os intet - på stedet findes hverken sand eller dal.

Oprindelig har det nok været een gård, men så langt tilbage vi kan spore (til omkring 1600), har Sandal været en såkaldt tvillinggård, to meget tætliggende gårde, vel først med eet langt fælles stuehus. - Som før anført må Sandal betragtes som en såkaldt enstedgård - udtrykket har ikke noget at gøre med den ensomme beliggenhed, men med ens-tæka, d.v.s. een mands indrebede stykke jord; gårdens jord ligger uden for landsbyens fællesskab, hvor de mange gårdes tilliggende lå i små stykker efter rebning inden for fællesskabet.

Fra begyndelsen har gården nok ikke haft al den jord, som var den underlagt i 16 og 1700-tallet, men herom kan intet bestemt siges. Af gårdens jorder svaredes 1614-15 i følge en jordebog for Hald len følgende afgifter af begge Sandals halvdele:

- 3.pund byg (= 6 tdr.)
- 2 pund smør (= c. 17 kg)
- 1 får
- 1 lan
- 1 gås

2 hons
6 heste, gæsteri
1 brændsvin

Ved matrikuleringen 1664 er afgifterne næsten uforandrede, begge gårde skal dog foruden ovennævnte tillige svare 4 snese ål, og de 6 heste i gæsteri er forandret til 6 td. havre, hvad der kan komme ud på eet. (Øster Sandals gæsteriafgift er kun 5 tdr. havre, men det er nok en fejl-skrivning.) 1664 blev ovennævnte landgilde regnet til hartkorn 8-7-1-1.

Ved den nye matrikulering 1688, da jordernes areal og bonitet blev sat i forhold til hinanden, blev de to halvdeles hartkorn hver for sig sat til 7-1-0-1½. Denne ned-sættelse var i skattemæssig henseende ikke nogen ubetinget fordel, idet hele Sandals beskatning i forhold til hele sognet steg fra c. 9,5% til knapt 12%.

De to Sandal-gårdes egentlige tilliggende forblev hartkornsmæssig uforandret til den sidste matrikulering 1844, da Øster Sandal fra de 7-1-c-1½ blev sat ned til 6-6-3-¾, hvorimod Vester Sandal kun blev sat ned til 7-c-3-¼; gårdene fik ved samme lejlighed deres nuværende matrikelnumre, nemlig 2 og 3.

Ud over selve den gamle Sandal-jord havde fæsterne i mange år hver sin halvdel af den såkaldte Slotsgård i Erslev. i fæste. Slotsgård, der havde gl. nr. 11, ejedes i 16 og 1700-tallet af den samme, som ejede Sandal. Gårdens hartkorn blev ved matrikuleringen 1688 nedsat fra 7-6-1-1 til 4-2-1-2 og gården betegnes som "øde", d.v.s. uden fæster, hvad der bevirkede, at ejeren desværre ikke kunne være ansvarlig for den skat, som fæsteren jo ellers skulle have betalt. På et eller andet tidspunkt mellem 1688 og 1720 opgav ejeren af Slotsgård at få denne besat med en fæster, og jorden blev så delt mellem fæsterne af Øster og Vester Sandal, således at disse to gårde voksede fra 7-1-0-1½ 9-2-1-1. Og som sagt forblev Slotsgård under Sandal til udskiftningen af Erslev by 1785-87, da jorderne blev fordelt mellem en hel del af byens gårde.

Sandals ejerforhold er meget typiske for Mors.

I tiden efter reformationen var kronen ejer af noget over halvdelen af øens bondegårde, hvad enten gårdene havde hørt under det konfiskerede kirkegods eller det ligeledes inddragne klostergods, eller det gamle og oprindelige kron-gods. - Sandal hørte til det sidstnævnte, nemlig under Hald len. Men efter svenskekrigenes vanskelige år og ene-vældens indførelse 1660 måtte kronen sælge mængder af gods til sine kreditorer - i almindelighed borgerlige købmænd - for en meget billig pris.

Bl. a. blev Hald lens gods solgt til Hamburg-købmanden Albert Baltzar Berns enke og svoger Leonard Marcelis 1.10.1661, hvorfra den største del af godset kom i Berns svigersøn Poul von Klingenberg's besiddelse. Han blev senere landets første generalpostmester, svang sig vældigt op i disse år og blev ejer af bl. a. herregårdene Lund og Højris på Mors. - Sandal kom under Højris gods, der ejedes af slægten von Klingenberg til langt op i 1700-erne. Omkring 1750 blev godset Dueholm Kloster solgt fra Højris til den forhenværende forpagter af Højris Anders Tøttrup, hvis efterkommere så var ejere af Dueholm - og derunder Sandal - til hen i 1800-tallet, da de to gårde blev købt til selveje.

Den ældste beboer af Sandal, vi kender, er en Christen Jensen, der 17.8.1526 - ifølge Frederik den Førstes Danske Registranter - fik livsbrev (fæstebrev for livstid) på "Sandall" efter sin afdøde far, men om det er hele eller en af halvdelene af Sandal kan vi ikke se.

Næste gang vi hører om Sandal, er i ovennævnte jordebog over Hald len fra 1614-15, da er der to gårde, og fæsterne hedder Mads Jepsen og Cluf Knudsen, men hvem af fæsterne der har siddet på hvilken af gårdene ved vi ikke med sikkerhed. - Men fra matriklen 1664 og frem mod vor tid kender vi fæsterne af begge gårdene.

Her først om Øster Sandal, nuvar. matr. 2.

- 1 Clemmen Clufsen (måske søn af den i 1614-15 nævnte Cluf Knudsen, der i så fald må antages at have haft

Oster Sandal i fæste) - Clemmen Olufsen nævnes både i matr. 1664 og 1688, men er 1690 afløst af

- 2 Anders Christensen, sognefoged, der døde mellem 1714 og 1720. Hans enke Anne Pedersdatter oplod gården til sønnen
- 3 Peder Andersen, der 1759 oplod den til sin søn
- 4 Anders Pedersen, c. 1729-1806, der var barnløs og som 1792 oplod gården til en søn fra Vester Sandal:
- 5 Mikkel Madsen, c. 1763.1831, se under ane nr. 16-17, der 1813 oplod gården til sin svigersøn:
- 6 Peder Pedersen, 1789-1865, sønnesøns søn af ane nr. 32-33, stamfar til de fleste nulevende Sandal'ere. Efter at have været fæster under Dueholm til 1848 købte han fastegården til selveje. Peders efterkommere beholdt gården i nogle år, senere blev den delt i to, hvoraf den ene del kom til at ligge c. 350 m mod vest, på jord fra Vester Sandal, mens hovedparcellen blev flyttet c. 250 m nord-nordøst. Den nuværende matr. nr. 3, Vester Sandal, der nu er fuldstændig udstykket - meget af jorden hører nu under matr. nr. 4, der derfor bliver kaldt Sandalgård - har haft flg. fæstere:

- 1 Christen W N, se ane nr. 128-129.
- 2 Peder Laursen, præstesøn fra Galtrup, nævnt i Vester Sandal fra 1664 til 1672, død før 1675, da han er afløst af
- 3 Jens Pedersen fra Søjerslev, se ane nr. 70-71, der 1722 oplod gården til sin svigersøn:
- 4 Jep Pedersen, se ane nr. 34-35, der døde 1739 og hvis enke c. 1743 blev afløst af svigersønnen:
- 5 Mads Christensen, se ane nr. 16-17 - afløstes af sønnen
- 6 Jeppe Madsen, c. 1754-1792, der var barnløs, og hvis enke Åse Jensdatter blev gift anden gang med
- 7 Jens Christensen Kjellergaard, 1770-1837, hvis tredje hustru Karen Nielsdatter som enke blev gift anden gang med
- 8 Morten Christensen Hyldig, 1804-1837, hvis enke blev gift anden gang med Mortens broder
- 9 Peder Christensen Hyldig, 1807-1849.

Denne gårds videre skæbne er ikke fulgt. Sidst i 1800-tallet ejedes den af en Bovbjerg Jensen, og hans eftermand, Knud Mølgaard solgte gården omkring århundredskiftet - noget af jorden fik en søn Øster Sandal, og hovedparten blev som nævnt lagt under den nuværende Sandalgaard oppe ved landevejen.

Hermed slutter vi gennemgangen af Sandals historie - absolut intet af den gamle tvillinggård rager nu op over jorden, men i vejgrøften til den nylig anlagte hovedvej over Mors skimtes endnu syldgrøften til en af bygningerne til Vester Sandal, men snart vil også dette være dækket af græs.

- 18/ Morten Sørensen c.1737-1812
 19/ Anne Jensdatter c.1740-1782

Overtog 1759 sin fødegård (nuværende mat.nr.11) i Erslev by af hk. 5-2-0-2 $\frac{1}{2}$ under Dueholm gods. Ved udskiftningen 1785 blev der tillagt gården jord, således at hartkornet blev de 5-6-0-0, som ved matrikuleringen 1844 blev forandret til 6-0-2- $\frac{1}{2}$.

1792 oplod han halvdelen af gården til sønnen Søren, der dog snart efter flyttede til Bjørndrup i Tødsø sogn og overlod sin halvdel til faderen igen.

1804 oplod Morten hele gården til sønnen Josef Mortensen, der beboede gården mange år.

Engang i sidste halvdel af 1800-tallet købte ejeren af Korsgaard i Erslev størsteparten af gården's udmarksjord, hvorpå han byggede den nuværende Korsgaard.

Morten er født i gården i Erslev by c.1737, søn af gdm. Søren Mortensen og hustru Anne Pedersdatter.

Han døde i Erslev 1812, begr. 24.7. "med ligprædiken", 76 år.

Gift første gang i Erslev mellem 1758 og 1761 med pigen Anne Jensdatter.

Hun er født i Erslev by c.1740, datter af gdm. Jens Mikkelsen og hustru Anne Sørensdatter(?).

Hun døde i Erslev 1782, begr. "solemniter"(højtidelig) 1. søndag efter påske, 41 år 10 mdr.

Morten blev så gift 2.g. 16.11.1782 i Erslev med pigen Mette Andersdatter.

Mette Andersdatter, der er født c.1752, er søster til ane nr. 30's anden hustru - vist døtre af annexbonden i Ø. Jøky Anders Christensen Balle og hustru Else Christensdatter (ane nr. 32-33's barn nr. 4)

Mette Andersdatter døde omkring nytår 1789/90, begarvet 7.1., henimod 37 år. - Barnløs.

Børn:

- 1 Anne Mortensdatter, c.1761- se ane nr. 8-9.
- 2 Søren Mortensen, c.1766-1836, gårdejer i Bjørndrup i Tødsø s.
Gift 1791 med Sidsel Pedersdatter Krog, 1768-1831, datter af
selvejergdm. i Torup, Skallerup s., senere i Bjørndrup Peder
Christeresen Thybo eller Krog og hustru Dorthe Clausdatter.
- En søn af dem blev stamfar til slægten Krog fra Erslev.
- 3 Jens Mortensen, 1769-1..., lever 1782.
- 4 Mikkel Mortensen, 1772-18..., lever 1803.
- 5 Josef Mortensen, 1774-18..., overtog fødegården i Erslev.
Gift 1796 med Maren Pedersdatter Østergaard, 1771-18...,
datter af gdm. i Østergaard i Bjørndrup Peder Nielsen, kal-
det Mehlsen og hustru Maren Christensdatter Østergaard.
- 6 Anders Mortensen, 1777-1..., lever 1782.
- 7 Niels Mortensen, født 1779, død før 1782.
- 8 Christen Mortensen, født 1779 (tvilling til 7), død før 1782.
- 9 Anne Mortensdatter, født 1782, død samme år, årsag til mo-
derens død.

Dueholms fæsteprotokol.

Fæstebrev til Morten Sørensen 1759.

Stæder og hermed bortfæster til Morten Sørensen, barnefødt i Erslev, en part af en gård sst., 1-4-1-1½ og 1 bolig hk. 0-7-1-2, så og 1 do. af hk. 1-6-2-0, som hans fader Søren Mortensen til hannem haver opladt og afstanden, på de vilkår, at bemeldte Søren Mortensen sin livstid haver den halve part af ovenmeldte hk. forbeholden, som efter hans dødelige afgang Morten Sørensen uden videre indfæstning tiltræder. Den samme part gård og boliger, som bruges under een bygning og besætning, svarer årlig inden hver års jul for landgilde 1 td. byg og 8 mk. i penge, samt forretter her til Dueholm arbejdet af 1/3 plov, hvilken part gård og boliger, som tilsammen står for 5-2-0-2½ forbemeldte Morten Sørensen sin livstid må nyde, og bruge og i fæste beholde, så længe han deraf foruden alle kgl. contributioners betaling i rette tid og terminersvarer ham ovenermeldte, holder disse huse, ejendom og besætning i forsvarlig stand, og icvrigt holder sig hs. kgl. maj.s allernådigste lov og forordninger i alle måder efterrettelig.

Dueholm 6.4.1759

Ducholms skifteprotokol.

Skifte efter Anne Jensdatter i Erslev 1782.

Anno 1782, 30.5., indfandt sig på velvilde hr. Poul Tottrupps til Ducholms hans vegne Frederik From af Nykobing hos en velbemeldte hr. Tottrup hans bonde i Erslev sogn og by, navnlig Morten Sorensen for efter hans afdode hustru Anne Jensdatter og efter udsattelse fra 30. dagen formedelst indløbende svaghed og andre forhindringer til dato, registrering og vurdering til videre lovlige skiftebehandling at foretage og så vidt muligt at tilendebringe imellem bem. efterladte enkemand og deres i ægteskab sammen avlede børn, der er følgende: en datter Anne Mortensdatter 21 år gl., 1 søn Soren Mortensen 16 år, 1 do. Jens Mortensen 13 år, og nok en do. Mikkel Mortensen 10 år, item 1 do. Josef Mortensen 7 år, endelig endnu en søn Anders Mortensen 5 år, alle hjemme hos faderen; og var da ved denne skifteforsamling tillige tilstede bemeldte børns kodelige morbrødre Mikkel Jensen og Anders Jensen Nørgaard begge boende her i byen, og blev da faderen Morten Sorensen som født værge efter loven ansat til formynder for de 2 først bemeldte af disse 6 efterladte levende børn, dernæst Mikkel Jensen som formynder for de 2, som de mellemste er, nemlig Jens og Mikkel Mortensen, og Anders Jensen ligeledes som formynder for de to yngste sønner Josef og Anders Mortensønner. - Hvor da i overværelse af disse børns bemeldte fader og formyndere med 2 tiltagne vitterligheds- og vurderingsmænd, nemlig Morten Arntsen og Christen Jensen Kørsgaard blev forfundet i stervboen og forrettet som følger:

I dagligstuen:

1 aflang bord med skuffe under	o	3	8
1 mindre do.	o	o	12
1 skammel	o	o	8
1 lænestol med en gl. hynde	c	c	14
1 gl. halm do. ligeledes med hynde	o	o	6
1 jern bilægger kikkellovn	6	o	o
1 par malkehylde gardiner	o	o	2

På en seng:

1 sort hvidstribet olmerdugs overdyne	1	1	0
1 sort vadmels overdyne	0	4	0
1 sort og hvidstribet hovedpude med overtræk	0	2	0
1 gl. rødstribet do.	0	1	0
1 par blågarns lagener	0	2	0
På en anden seng:			
1 rød-, hvid og blåstribet olmerdugs overdyne	0	3	0
1 gl. sort og hvid olmerdugs underdyne	0	1	8
1 gl. sort pude med vår	0	1	8
1 rødstribet do. uden vår	0	0	6
1 blågarns lagen	0	0	6
På den tredje seng:			
1 sort og hvid vadmels overdyne	0	3	0
1 grå og hvidstribet vadmels underdyne	0	2	0
1 grå dyne	0	1	0
1 gråstribet hovedpude med overtræk	0	1	8
1 gl. rød- og hvidstribet do.	0	0	8
1 blågarns lagen	0	1	8
1 blå og hvid stenkrus med låg	0	1	4
1 do. uden låg	0	1	0
1 træ måde	0	0	2
1 jern ildpande	0	0	8
1 træ skål	0	0	2
4 stk. røde stenfade	0	0	8
8 stk. sorte lerkar	0	0	4
3 stk. røde kouspotter	0	0	4
3 lange tretallerkener	0	0	4
1 gl. Ny Testamente	0	0	12
1 gl. forslidt huspostil	0	0	12
1 gl. fyrrekiste uden lås og nøgle	0	2	0
Derudi fandtes intet uden børnenes gangklæder.			
I østerstuen. På en seng:			
1 sort og hvid olmerdugs overdyne	0	3	8
1 sort og hvid vadmels underdyne	0	3	0
1 gul, grøn og hvidstribet hovedpude m. overtræk	0	1	8
1 do. uden overtræk	0	0	12
1 ny blågarns lagen	0	1	8

1 horgarns do.	o	2	o
1 fyrrekiste, malet, med lås og hængsler	1	4	o
Derudi forefandtes:			
1 blå presset vadmels skort	o	5	o
1 sort vadmels do.	o	4	o
1 sammenskottet do.	o	3	8
1 stribet tosilet do.	o	2	8
1 ældre sammenskottet do.	?		
1 gl. blå vadmels do.	o	o	12
1 sort klædes troje	o	3	8
1 brun do.	o	3	8
1 brun hverkens do.	o	2	8
1 blå bajs do.	o	3	8
1 sort vadmels do.	o	1	8
1 grøn bunden do	o	1	8
1 do. livstykke uden ærmer	o	1	8
1 blå bajs do.	o	2	8
Nok daglig klæder:			
1 gl. blå troje	o	o	4
1 do. ligeså blå	o	o	4
1 do. livstykke	o	o	4
1 brun skind livstykke	o	o	6
1 gl. blå bunden troje	o	o	2
2 par sorte strømper	o	1	o
1 blå og hvidstribet forklæde	o	o	8
1 blårgarns særk	o	1	8
1 do.	o	1	o
1 hvid horgarns forklæde	o	?	8
1 blå faskes do.	o	2	o
2 firhjørnede halstørklæder	o	2	o
1 do. ligeså hjørnet	o	1	8
nok 1 do.	o	o	12
1 do. horgarns	o	o	8
1 3-hjørnet do.	o	o	4
1 par halværmer og 1 par huer	o	o	6
2 luer med kniplinger	o	o	10
1 sort flojls pandepude med bånd	o	o	12
1 gl. plydses do.	o	o	10

1 sort fløjls hue	o	1	o
1 blommet damaskes do.	o	o	12
1 blå do.	o	o	8
1 grå do.	o	o	10
1 par hvide bundne vanter	o	o	12
1 eske, hvori ovenmeldte limed var nedlagt	o	o	4
endnu en kiste	1	o	o
I buret: 1 oltonde med 2 jernbånd	o	4	o
1 olfjerding	o	1	o
endnu 1 oltonde	o	4	o
1 do. dragt	o	o	2
1 dejnekar	o	2	o
1 anden fyrrekar	o	2	o
1 selde	o	o	8
1 do.	o	o	6
1 drifttrug	o	o	6
4 trinde løbe	o	o	12
1 kerne	o	1	o
1 gl. ler fløde bøtte	o	o	2
4 stk. hampesække	o	5	o
1 loftstige	o	o	4
1 garnvindel	o	o	6
1 haspetræ	o	o	8
1 tejne	o	o	6
1 lejle	o	o	12
2 rokke	o	3	8
1 par karter	o	o	12
1 lygte	o	o	8
I køkkenet:			
1 ildklemme	o	o	8
1 rist	o	o	10
1 trefod	o	o	12
1 jernpande	o	o	12
1 asketrug	o	o	6
2 fyrrestripper med jernbånd	o	1	8
1 fyrrebalje	o	1	o
1 fyrrekar	o	3	o

1 lyngle	o	1	o
2 h�leer med kroge, drav og øvrige beh�r	o	1	4
1 krat med jernt�nder	o	3	o
I laden:			
1 sk�rekiste med kniv	o	5	o
2 forke	o	1	2
2 plejle	o	o	12
2 river	o	o	12
1 hulskovl	o	o	3
1 kasteskovl	o	o	2

Af utorsken korn fandtes aldeles intet, af foderlige s  lidet. Sædekornet havde enk manden fået lagt, mens til sædekorn så han vidste forud at blive behøvende i mindste 2 t r. rug og 1 td. byg, f r det mindste kan blive indbringeret til føde for sig, børn og husfolk.

(På spørgsmålet, om der vides mere til boets indtægt svares der nej.)

Thi beløber denne stervbos ganske indtægt et og alt sig alene	191	o	2
---	-----	---	---

Efter stervboens udgift bliver således
at anføre:

Husbonden fordrede som gl. restance	1o	o	o
Extraskat for 1781	3	o	o
januar og april kvartal 1782	5	3	9
Landgilde for 178o og 1781	26	3	5
Enkemanden angav dernæst at have sat sig i gæld til sin kones jordefærd	1o	o	o
og ellers skyldig til Morten Østergaard	4	o	o
Til gaardens besætning - hvis �k. består af 5-2-o-2½, udfordres 5 stk. bæster	73	2	o
Til vogne, plove og harver med øvrigt tilhør.	...		

Gårdens brøstfældighed:

(det samlede br�stf�ld:)	33	1	14
(forhen anmeldte manglende f�dekorn)	3	4	o
Folkeløn til en h�stkarl	2	4	o
til 2 do. kvinder	4	o	o

I høbjergningen ville medgå til daglejere	1	4	0
(Skifteomkostninger ialt)	5	0	8
	<hr/>		
Udgiften	206	5	11

Når nu indtagten imod udgiften likvideres, ses den sidste overstige og højere blive 15 5 9 end den første. Hvorefter endnu i samtliges påhør enkemanden blev tilspurgt, om han befandt sig i mere gæld end forhen er anmeldt, hvortil han svarede nej. Dernæst om han ved sit fæste ville forblive og efter(hånden) opfylde sine pligter og holde sine børn først og fremmest til den sande gudsfrøgt, give dem den fornødne underholdning og klædedragt, som udfordres, til de selv deres brød hos andre kan fortjene, svare såvel husbonden det pligtige, som enhver hvad han kan være dem skyldig, uden nogen ankrav til husbonden, samt istandsætte gårdens bygninger som meldt? Hvortil han svarede ja. - På disse løfter og forsikringer bliver Morten Sørensen alt foranførte til rådighed overladt. Og således er dette skifte i al venlighed og kærlighed sluttet og tilendebragt.

Datum skiftestedet ut supra

Frederik From

på velædle hr. Tøttrup til Dueholm hans vegne og i lovlig forfald.

Enkemanden Morten Sørensen

Som de 4 børns antagne formyndere underskriver

Mikkel Jensen - Anders Jensen

Vitterligheds- og vurderingsmænd Morten Arntsen, Christen Jensen

- 20/ Falk Cortsen c.1724-1797
 21/ Kirsten Andersdatter 1724-1775

Fra 1752 fæster af faderens gård i Hesselbjerg, Sejerslev s., af hk. 5-1-1-2 under Oddersbøll i Thy, der ejedes af slægtninge af Preetzmann-familien.

1780 oplod Falk gården til sønnen Cort Falksen, der 1793 købte gården til selveje. Hans søn Falk Cortsen ejede gården ved matrikuleringen 1844, da de 5-1-1-2 blev sat ned til 3-3-1- $\frac{1}{2}$, og gården fik mat.nr. 9 - gården, der dengang lå nord for vejen gennem Hesselbjerg by lige overfor Søndergaard (se ane nr. 52), er nu udstykket i 4-5 dele, hvoraf hovedparcellen (9a), der nu ejes af Laurids Norgaard, har sine bygninger til, at ligge omtrent hvor den gamle gård lå.

Falk er født c.1724 - vist i gården i Hesselbjerg - søn af Cort Hansen Mønnert(z) eller Møller og hustru Birgitte Lauridsdatter Koch.

Han døde i Hesselbjerg 6.3.1797, 73 år gl.

Han blev gift senest 1752 med Kirsten Andersdatter fra Skrandrupgaard i Sejerslev sogn. (En Lars Falksen, født c.1749 i Ejerslev, blev konfirmeret 1768. Er han dette ægtepars ældste søn? I så fald kunne fornavnet tyde på, at Kirsten først har været gift med en Lars N.N. i Ejerslev - vi ved intet, Lars nævnes ikke i skiftet efter Kirsten 1775, men kan jo være død mellem 1768 og 1775 - ikke i Sejerslev sogn.)

Kirsten er ikke født i Skrandrupgaard, men mens faderen var forpagter eller fæster af Hvidbjerggaard - 1724, døbt 1. søndag efter påske, datter af Anders Pedersen og hustru Elisabeth Mikkelsdatter, båret af Anne Lasson (præstefruen), fadd.: Laurids Bugge (ejer af Ejstrup), Niels Friis (også af sognets præstefamilie), Søren Nielsen, Anne Poulsdatter og Anne Cathrine Friis (ovennævntes søster).

Hun døde i Hesselbjerg 16.10.1775, 51 år 8 mdr.

Børn:

- 1 Anders Falksen, c.1752-1...., lever 1776.
- 2 Cort Falksen, c.1755-1851, overtog fødegården i Hesselbjerg. Gift 1780 med Sidsel Laursdatter, 1755-1828, datter af hmd. i Flade sogn og by Laurs Christensen og hustru Karen Pedersdatter Odgaard.
En betydelig efterslægt på Nord-Mors med navne som Enoksen, Falksen og Cortsen.
- 3 Jochum Falksen, c.1758- se ane nr. 10-11. Han er sikkert opkaldt efter sin morbror, der døde 1734 på Hvidbjerggaard, 14 år gammel, men hvem han igen er opkaldt efter vides ikke.
- 4 Jens Falksen, 1759-18..., boede i annexgården i Ejerslev sogn og by.
Gift 1790 med Maren Mortensdatter, 1769-18..., datter af gdm. i Skærbækgaard i Sejerslev sogn Morten Svenningsen og hustru Christine Thomasdatter.
Stamforældre til kendte familier fra Ejerslev sogn: Roesen og Jensen.
- 5 Jacob Falksen, 1762-1...., lever 1782.
- 7 Birgitte Marie Falksdatter, 1765-1...., opholder sig 1787 hos broderen Cort og benævnes "tåbelig".

Oddersbøl fæsteprotokol.

Fæstebrev til Falk Cortsen 1752.

I Jesu navn. - Kendes jeg mig underskrevne Erich Zacharias Pretzmann boende på St. Oddersbøl i Thy at jeg til velagte Falchor Cortsen hermed steder og fæster en mig tilhørende gård i Nørherred på Morsø, Sejerslev sogn, Kesselbjerg by beliggende, som hans sal. fader i fæste havde, og er anslagen udi nye matrikel for hk. 5-1-1-2, hvilken gård fornævnte Falchor Cortsen, med påstående bygning og al tilhørende ejendom, så vidt dertil af arilds tid lagt haver, og endnu med rette tilligger, skal sin livs tid i fæste nyde, bruge og beholde, så længe han i rette tid prompte svarer alle kgl. skatter og contributioner, som enten hidtil er eller herefter påbudne vorder, gårdens bygninger forsvarligen vedligeholder og forbedrer, jorden tilbørlig elsker og dyrker, men ingenlunde til upligt forbruger, ejheller ved anden forbruge lader, betaler mig for ægt og arbejde og landgilde årligen 3 rdl. til hver mortensdag, beviser husbonden og hans udskikkede bud tilbørlig lydighed og ellers i øvrigt som en fæstebonde retter sig efter kgl. allernådigste lov og forordninger, alt under dette sit fæstebrevs fortabelse.

Til stadfæstelse under min hånd og signet,

St. Oddersbøl d. 20.12.1752

Erich Zacharias Pretzmann

Ligelydende haver jeg annammet og dets indhold i alle måder, under fæstebrevets forbrydelse, forbunden mig at efterleve.

St. Oddersbøl ut supra

Falk Cordsen

Oddersbøl skifteprotokol.

Skifte efter Kirsten Andersdatter (Falk Cordsens) 1776.

Anno 1776, 13.2., mødte degnen Jacob Hald af Sejerslev med tvende vitterligheds- og vurderingsmænd, Christen Andersen Degn af Sejerslev og Jens Skammelsen af Skrandrup efter begæring af husbonden velædle madame Margrethe Hesselcahl sl. Erich Zacharias Pretzmans til St. Oddersbøl i Thy hans efterleverske, på hendes vegne hos hendes fæstebonde Falk Cordsen i Hesselbjerg for efter hans hustru, afg. Kirsten Andersdatter, at registrere og vurdere stervboets tilhørende og derefter videre at fortfare med skifte til endelig slutning og rigtigheds gørelse imellem arvingerne, som er:

1. Den afdødes enkemand Falk Cordsen
2. hendes med ham i ægteskab sammen avlede og efterlevende børn, nemlig:
 - A. Anders Falksen 24 år gl., hjemme i stervbostedet
 - B. Cort Falksen 21 år gl. og hjemme
 - C. Jochum Falksen 18 år, tjenende hos Søren Jacobsen i Jørsby
 - D. Jens Falksen 16 år, hjemme i stervbostedet
 - E. Jochum (skal være Jakob) Falksen 14 år, ligeledes hjemme
 - F. Birgitte Maria i 11. år og hjemme

Af disse var enkemanden selv tillige med Anders, Jens, Jacob Falksønner og datteren Birgitte Maria nærværende, Cort og Jochum var fraværende; på samtlige børnenes vegne, som curator, var og tilstede børnenes mosters mand Søren Jacobsen af Jørsby for at opagte børnenes tarv og bedste; og blev da med vurderingen først begyndt således:

I dagligstuen:

1 egebord	1	7	o
1 jern bilægger kakkelovn	8	o	o
1 stol med hynde udi	o	3	o
1 los skammel	o	o	8
1 gl. dragkiste samt 1 gl. ogekiste, hvorudi den afdødes linned og gangklæder var, hvilket alt enkemanden ville have reserveret til hans liden			

datter, efter hondes sal. moders sidste begæring, hvormed og medarvingerne var fornøjede.	.	.	.
I den østerste seng 2 dyner, 2 puder, 2 lagener	3	0	0
I den vesterste seng 2 gl. dyner, 2 puder, 2 lagener	2	0	0
I vesterstuen 1 fyrreskab med 3 rum	0	4	0
1 flasketrug	0	4	0
1 kærne	0	4	4
2 grynkuber	0	0	8
I vesterburet 3 lege gl-halvtænder	1	3	0
I bryggerset $\frac{1}{2}$ td. kobberkedel	10	0	0
4 store og små kar	2	0	0
3 stripper	0	2	0
1 par kværne i bing	1	0	0
3 solde og 1 selde	0	2	8
1 ildklemme og 1 rist	0	3	0
1 skodde og 1 rage, tilmed ovntræ	0	1	0
1 tobaks fyrfad	0	0	8
5 tintallerkener	1	2	0
4 sten do.	0	1	0
2 do. fade	0	0	6
5 runde og 2 lange tallerkener	0	0	8
4 gryder, 2 kander, 3 sorte potter	0	1	0
10 sorte lerkar	0	0	8
I gården:			
1 hav-vogn, gl. og med 2 beslagne hjul og hamler	4	0	0
1 kornvogn med tilbehør	3	0	0
1 gl. møgvogn med 9 fjæl	2	0	0
1 harve med $\frac{3}{4}$ jerntænder	2	0	0
1 do. med do.	0	2	0
1 stål kratte	0	1	8
1 plov med tilbehør	0	2	0
3 jerngrebe	3	0	0
1 flad og skotørv spade	0	3	0
3 skovle, de 2 hule	0	4	0
1 økse, 1 hammer og 1 hovtang	3	0	0
1 liden stige, 1 hjulbør, 1 bærebør	0	2	0

Kreaturer:

1 sort 12 års hoppe, drægtig	16	o	o
1 sort hoppe 7 år	18	o	o
1 sort 4 års hest	10	o	o
1 broget 3 års do.	16	o	o
1 sort mærføl	8	o	o
1 sort do. uskåren hest	8	o	o
1 gl. sort 10 års ko, sommerbærende	4	o	o
1 sortbroget med 2. kalv	4	4	o
1 kvie-ko, sorthjelmet, som har kalvet	4	4	o
1 sortbroget kvie, sommerbærende	5	o	o
1 sortbroget kvie 2 år	2	o	o
1 sorthjelmet do.	1	4	o
1 gråbroget stud udi 3. år	7	o	o
1 grå hjelmet studekalv	1	2	o
1 spød tyrekalv	o	2	o
3 unge væddere	2	o	o
8 får	8	o	o
1 so polt	o	4	o

Da intet videre var eller blev angivet til vurdering, bliver vurderingen summa	169	2	6
Enkemanden angav, at han fra æde- og sædekorn kunne sælge 10 tdr. byg, men intet rug eller havre	13	2	o
altså bliver indtægt summa	182	4	6

Af rede penge fandtes ingen, og enkemanden erklærede, at stervboet ej havde noget til gode hos nogen, så intet i nogen del bliver til indtægt at beregne videre end allerede er anført.

Stervboets udgift:

Husbondens prioriterede fordringer, som for- nemmelig er 4 forsvarlige plovbæster til gårdens drift, som i denne tid ej kan købes ringere end 40 rdl.	40	o	o
1 plov med tilbehør	2	o	o
1 harve med jerntønder	3	o	o

Og således bliver dette skifte sluttet og tilendebragt,
da ingen efter tilspørgende havde videre herved at erindre.

Actum ut supra

Jacob Kald, Falk Cordson - Anders Falksen

På børnenes vegne: Søren Jacobsen

Som vitterligheds- og vurderingsmænd:

Christen Andersen - Jens Skammelsen

20.4.1779 eftersat af

F. Hauch

- 22/ Christen Stefansen Murmester c.1721-1767.
 23/ Ellen Andersdatter c.1736/37-1798

Fra giftermålet 1757 fæster af et husmandssted, kaldet Tørrebak, i Alsted sogn og by under Nandrup gods. - Stedets hartkorn var 0-3-3-2 og landgilden 3 rdl.

Efter Christens død fæstedes Tørrebak af enkens anden mand Knud Christensen og i hans tid - før 1788 - solgte ejeren af Nandrup stedet til selvejergårdmand i Flade Thomas Jensen.

Christen er født c.1721 - i Sejerslev sogn et sted - søn af Stefan Christensen Murmester og hustru Sidsel Jørgensdatter Obel.

Han døde i Tørrebak 1767, ber. 3. trin., 46 år gammel.

Han blev gift i Alsted 1757, trol. 4.8., viet 13.10., med pigen Ellen Andersdatter af Alsted.

Ellen er født c.1736/37 - uvist hvor - datter af Anders Christensen og hustru Anne Nielsdatter. Ellen blev konfirmeret i Alsted 1755 og opholdt sig da hos moderens forældre i Alsted.

Ellen døde i Tørrebak 15.1.1798, 61 år gl.

Efter Christen Murmesters død blev hun gift 2.g. 1768 i Alsted, trol. 26.2., viet 3.6., med ungarl Knud Christensen, der 17.9.1768 får udstedt fæstebrev på Tørrebak.

Knud er født i Tøving by, Galtrup sogn, 1731, søn af gdm. Christen Jespersen og hustru Mette Andersdatter.

Knud Christensen døde i Tørrebak 3.3.1805, 75 år gl.

Børn af nr. 23:

1 Sidsel Christensdatter, 1758- se ane nr. 10-11.

2 Stefan Christensen, 1760-1787, boede i Alsted.

Gift 1787 med Birgitte Nielsdatter, c.1759-1787.

3 en søn, navnet ulæseligt, født 1763

- 4 Maren Christensdatter, 1767-1...., lever 1787, ugift.
- 5 Christen Knudsen, 1769-
- 6 Anders Knudsen, 1773-
- 7 Jens Knudsen, 1776-

- 24/ Niels Christensen Harring c.1724/31-1805
 25/ Anne Christensdatter c.1734/36-1823

Fæstede mellem 1757 og 1762 et husmandssted i Sundby sogn og by af hk. o-1-1-2 under Ullerup gods.

Ejendommen ejedes af Ullerup til 1785, da den overgik til Ørnstrup gods, hvorfra den mellem 1797 og 1799 solgtes til gårdmand Jens Pedersen Brun i Sundby.

- Ved folketællingen 1801 siges Niels Harring at nyde almisse af sognet.

Ifølge folketællingerne 1787 og 1801 samt dødalderen er Niels Harring født henholdsvis 1724, 1726 og 1731.

Det ville være fristende at antage ham som søn af den Christen Nielsen Harring, c.1684-1764, der under samme gods (Ullerup) fra 1730 var fæster i El sø sogn og by, men denne Christen Harring blev gift i Galtrup 1727 med Maren Sørensdatter, c.1698-1764, og de boede først i Knokkerhuset på Galtrup præstegårds mark og som nævnt siden i El sø, men de har ingen søn, som de lader opkalde efter farfaderen, hvorfor? Skulle vor Niels Harring være søn af denne Christen Harring i et tidligere ægteskab? - Christen benævnes ved vielsen i Galtrup hverken som ungkarl eller enkemand.

Vi ved altså intet sikkert om Niels Harrings herkomst ud over, at slægten på en eller anden måde stammer fra Harring sogn i Thy.

Niels Harring døde i Sundby 1805, begr. 8.11., 74 år gl.

Han blev ifølge Alsted sogns kirkebog gift 1756, trol. 20.4. i Alsted, viet 26.10. i Jørsby kirke, med pigen Anne Christensdatter.

Hun er - da vielsen foretages i Jørsby - sikkert født i dette sogn, hvor kirkebogen først begynder 1760. Fødselsåret er ifølge folketællingerne 1787 og 1801 samt dødsalderen henholdsvis 1734, 1736 og 1736.

Anne Christensdatter døde som almisselem i Sundby sogn og by
5.6.1823, 87 år.

Af deres børn kendes:

- 1 Maren Nielsdatter Harring, 1763-1..., lever 1787.
Gift 1.g. 1781 m. hmd. i Sundby Jacob Andersen Winter,
1752-1785, søn af degnen for Solbjerg-Sundby sogne An-
ders Sørensen Winter og hustru Anne Jensdatter Trap.
Gift 2.g. 1787 m. musketer Anders Mortensen Tommerby i
Sundby.
- 2 Peder Nielsen Harring, født 1766, død senest 1767.
- 3 Peder Nielsen Harring, 1767- se ane nr. 12-13.
- 4 Johanne Nielsdatter Harring, 1773-
måske: J. N. H.; c.1777-1867, gift 1810 m. enkemd., gdm. i
Fruergaard i Outrup sogn og by Peder Hansen Fruergaard,
c.1756-1832.

26/ Poul Jensen Søndergaard c.1725-1799

27/ Anne Laursdatter 1736-1789

Overtog 1756 svigerfaderens gård Skindtofte i Solbjerg sogn og by (nuv. mat.nr. 10, der ejes af Otto Heide) under Højris gods af hk. 7-2-2-2.

Poul Søndergaard får nye fæstebreve på gården 25.5.1767 og 23.4.1774 med en tilføjelse om frikøb af gården for 200 rdl. - 8.6.1787 benytter han sig af løftet og bliver selvejer.

Men tre år før, nemlig 27.4.1784, havde han købt en nabogård af hk. 2-7-3-2, der blev lagt til Skindtofte, der således kom op på 10-2-2-1.

Poul Søndergaard solgte 6.8.1793 gården til sønnen Lars for 695 rdl. samt aftægt.

Poul Søndergaard var sognefoged, og fra Morsø Nørreherreds justitsprotokol har vi flg.:

9.4.1760 armelder han tyveri af mælk og byg.

9.3.1786 er han med ved en taxation af Skarum bys jorder til påfølgende udskiftning.

18.6.1792 anklages han for sammen med sønnen Lars og svigersønnen Anders Pedersen Daler den 20.4. at have ransaget Jacob Tømmermands hus i Bjergby for nogle frastjålne harvetænder.

Poul Søndergaard er født c.1725 i Søndergaard i Hesselbjerg, Sejerslev sogn, søn af gdm. Jens Pedersen Søndergaard og hustru Bodil Andersdatter.

Han døde i Skindtofte 2.5.1799, 74 år gammel.

Han blev gift i Solbjerg 1757, tro. 4.1., viet 14.4., med pigen Anne Laursdatter.

Hun er født i Skindtofte 2.2.1736, datter af gdm. Laurs Clausen og hustru Anne Poulsdatter, fadd.: Jens Poulsen af Torup, Christen Svenningsen ibidem, Mikkell Smed, Inger Clausdatter, Inger Hansdatter i Torup.

Anne Laursdatter døde i Skindtofte 18.1.1789, 53 år gl.

Børn:

- 1 Anne Poulsdatter Søndergaard, 1758-1811.
Gift 1782 med husmand Christen Christensen Rytter i Sundby, 1751-1813, søn af hmd. Christen Christensen Rytter i Bjergby og hustru Mette Andersdatter.
- 2 Maren P.S., 1759-1807.
Gift 1783 med gdm. i Solbjerg Mikkel Nielsen, 1747-1812, søn af gdm. Niels Mikkelsen og hustru Maren Nielsdatter.
- 3 Sidsel P.S., 1761-1773.
- 4 Sidsel P.S., 1763-1847.
Gift 1.g. 1785 m. hmd. i Solbjerg Anders Pedersen Daler, død 1801.
Gift 2.g. 1804 m. Søren Jensen Bach, c.1769-1846, søn af hmd. i Møllerup Søren Pedersen Bach og hustru Karen Sørensdatter.
- 5 Lars P.S., 1765-1842, overtog fædegården Skindtofte.
Gift 1796 m. Helvig Dinesdatter, 1776-1828, datter af Dines Sejersén (Leth), selvejerbonde i Galtrupgaard, og hustru Anne Christensdatter Balle.
- 6 Bodil P.S., 1767-1814.
Gift 1793 m. sognefoged, selvejer Christen Christensen Søndergaard, 1760-1846, Søndergaard i Øster Jølby, søn af gdm. Christen Christensen, Vestergaard i Fårtoft, Sundby sogn, og hustru Sidsel Pedersdatter.
- 7 Kirsten P.S. 1769- se ane nr. 12-13.
- 8 Jens P.S., født 1771, død straks.
- 9 Karen P.S., 1772-1855.
Gift 1.g. c.1800 m. hmd. i Erslev, senere i Alsted Søren Pedersen Stagstrup, c.1774-1803.
Gift 2.g. 1804 m. hmd. i Alsted, fra 1813 gdm. i Bjergby Peder Pedersen Drejer, c.1773-1839.
- 10 Maren P.S., 1777-1860.
Gift 1.g. 1800 m. selvejer Søren Dinesén, 1774-1805, Gal-

trupgaard, - bror til 5's hustru.

Gift 2.g. 1805 m. sin fætter Lars Poulsen, 1770-1833, der overtog Galtrupgaard, søn af gdm. Poul Pedersen i Tøving, Galtrup sogn, og hustru Maren Laursdatter - se under ane nr. 54-55's børn.

Efter denne søskendefloks navne skal oplyses, at mange af de førende i kredsen omkring valg- og senere frimenigheden i Øster Jølby var efterkommere efter 2, 5 og 6.

Højris fæsteprotokol, 4.12.1756.

(Fr. Hauch til Højris) gør vitterligt at have stød og fast, ligesom jeg og hermed stæder og bortfæster til Poul Jensen, tjenende Jørgen Poulsen i Vejerslevgård, en mig tilhørende gård i Solbjerg, som Laurs Clausen senest i fæste haft haver, og den han villig formedelst alderdom og skrøbelighed til bem. Poul Jensen afstået haver. Hvilken gård udi nye landmålings matrikel under nr. 2 er anslagen for hartkorn 7-2-2 $\frac{2}{2}$, bem. Poul Jensen sin livstid i fæste må have, nyde, bruge og beholde med conditioner, at han efter aftale ægter Laurs Clausehs ældste datter og samme bem. Laurs Clausen sin livstid at nyde fri husvarelse og forsvarligt ophold i gården og efter hans dødelige afgang en sømmelig jordefærds bestædigelse. De ordinære og ekstra kgl. contributioner i rette tid at svare, samt den sædvanlige afgift for landgilde og hoveri til hver anstundende martiny at clarere, penge 2 rdl. 2 mk., byg 3 tdr. 2 skp. 2 $\frac{2}{3}$ fdk., havre 4 tdr., smør 10 $\frac{2}{3}$ pund, $\frac{2}{3}$ lam, $\frac{2}{3}$ gås, som og den til martiny sidst forfaldne afgift, alt forsvarligt efter jordebogen som meldt at svare, og derforuden årlig at gøre rejser lige med andre mine frie bønder i Solbjerg. Gården med sin bygning og besætning haver han stedse at holde og føre udi forsvarlig stand, intet af tilliggende ejendom til upligt bruger eller i nogen måde forbruge lader, men samme forsvarlig dyrker og gøder. - Sluttelig for det øvrige at rette og ferholde sig efter deres kgl. maj.s allernådigste lov og forordninger, samt være mig og min fuldmægtig tilbørlig horig og lydig, alt under dette fæstes forbrydelse. - For alt anførte at nyde betaler fæsteren til indfastning 10 rdl.

Til stadfæstelse under min hånd og signet.

Datum Højris d. 4. dec. 1756. Fr. Hauch

Ligelydende brev har fæsteren modtaget og kvitteret.

Poul Jensen

28/ Anders Jensen Nørgaard c.1733/34-1788

29/ Kirsten Christensdatter c.1745-1818

Fæstede 1765 Nørgaard i Erslev sogn og by af hk. 5-4-1-0 (nuværende mat.nr. 6) under Ullerup gods, hvor fra den 1785 overgik til Dueholm gods.

Ved udskiftningen af Erslev by 1786 blev der yderligere tillagt gården 0-1-3-0, således blev den tilliggende 5-6-0-0.

Ved matrikuleringen 1844, da gården fik nr. 6, blev nævnte 5-6-0-0 sat ned til 5-0-0-2 $\frac{3}{4}$, gårdens dyrkbare areal var omkring 80 td. sæde (1 td. sæde = 10.000 kvadratalen).

Anders Nørgaards enke beholdt fæstet af gården til 1803, da sønnen Jens Andersen Nørgaard overtog det.

Anders Nørgaard er født i Erslev c.1733/34, søn af gdm. Jens Mikkelsen og hustru - se ane nr. 38-39.

Han døde i Nørgaard 1788, begr. 15.6., 54 $\frac{1}{2}$ år gammel.

Han blev gift senest 1768 med Kirsten Christensdatter - ifølge folketællingen 1787 var hun hans anden hustru, vi kender intet til hans første ægteskab, men ved at han ikke havde børn med andre end Kirsten.

Kirsten er født i Erslev c.1745, datter af gdm. Christen Poulsen Torngård og hustru.

Kirsten døde i Nørgaard 2.2.1818, 73 år gl.

Børn:

1 Else Andersdatter Nørgaard, 1769-1..., lever ugift 1788.

2 Jens Andersen Nørgaard, 1772-1854, overtog Nørgaard.
Gift c.1805 med Anne Christensdatter Balle, c.1772-18..., datter af gdm. Christen Pedersen Balle i Øster Jølby og hustru Sidsel Pedersdatter.

Deres efterkommere - om end på spindesiden - ejer endnu Nørgaard i Erslev.

- 3 Christen Andersen Nørgaard, 1774-1..., lever 1788.
- 4 Anders Andersen Nørgaard, 1778- se ane nr. 14-15.
- 5 Jens Christian Andersen Nørgaard, født 1783, død samme år.
- 6 Jens Christian Andersen Nørgaard, kaldet Overgaard, 1784-1848, fæster af Overgaard i Hesselbjerg, Sejerslev sogn.
Gift 1814 med Maren Sørensdatter Overgaard, 1789-1846, datter af gdm. Overgaard i Hesselbjerg Søren Laursen Overgaard og hustru Sidsel Pedersdatter Søndergaard.
Jens Christian Overgaard er stamfar til talrige familier, med navne som Overgaard, Svenningsen-Søndergaard og Damgaard fra henholdsvis Hesselbjerg og Ejerslev, samt Vestergaard fra Hyldig i Alsted.

Dueholm fasteprotokol.

Fæstebrev til Anders Jensen, Erslev, 1765.

Underskrevne Niels Aars til Ullerup og Overgaard tilstår herved at have stød og fast, som jeg og hermed stæder og bortfæster til velagte unge karl Anders Jensen Erslev, en sst. beliggende og under nr. 10 for hk. 5-4-1-0 ansatte gård Norgaard kaldet. Samme gård, som Niels Norgaard sidst iboede og kvitterede, med ind- og udbo, med ejendom og al dens rette tilhørende, må bem. Anders Jensen sin livstid i fæste nyde, bruge og beholde, imod at han deraf svarer i rette tid alle kgl. skatter og contributioner, bygningerne forbedrer og vedligeholder, samt jorden og ejendommen til ingen upligt bruger eller bruge lader. Han forretter her til gården $\frac{1}{2}$ plovs arbejde, men for ledig og uskift arbejde befriet. Han betaler årlig til hver martini byg 2 tdr. og penge 4 mk. for tærsk og spind.- Men skulle husbonden engang blive tilsinds eller ville lade ved andre den bemeldte $\frac{1}{2}$ plovs arbejde forrette, da er Anders Jensen accorderet i stedet for samme at betale 10 rdl. til hver års martini tilligemed bem. byg. - Iøvrigt retter han sig efter kgl. maj.s allernådigste lov og forordninger, samt sin husbønde eller udsykkede horig og lydige, alt under dette fæstes fortabelse.

Ullerup, 2.1.1765

N. Aars

Ved udskiftningen i Erslev by blev denne gård tillagt 0-1-3-0 hk., og altså gårdens hk. 5-6-0-0, hvoraf alle kgl. skatter og påbud svares, som forhen i fæstebrevet er meldt, og landgilde til hver års martini også som meldt 2 tdr. byg og 4 mk. i penge, samt hoveri af $\frac{1}{2}$ plov i alle slags tilfælde, såvel på ager som eng, samt ledig arbejde her til Dueholm, ligesom en af de andre gårde her i byen, som forretter fuld hoveri.

Dueholm 5.2.1789

Kirsten Christensdatter

Dueholm skifteprotokol.

Skifte efter Anders Jensen Nørgaard i Erslev 1788.

Anno 1788, 7. 7., indfandt sig husbonden Poul Tøttrup fra Dueholm her udi Nørgaard i Erslev by for tillige med tvende tiltagne vitterlighedsvidner og vurderingsmænd, navnlig Jens Poulsen Kirk og Morten Sørensen af bemeldte Erslev i dag på 30. dagen efter dødsfaldet at foretage registrering, vurdering og skiftebehandling efter afgangne Anders Jensen Nørgaard ibidem, imellem den sal. mands efterlevende enke, navnlig Kirsten Christensdatter, og de i deres ægteskab sammenavlede børn, navnlig Else Andersdatter 19 år, Jens Andersen 16 år, Christen Andersen 13 år, Anders Andersen 10 år, Jens Christian Andersen 3½ år, hvilke børn var hjemme hos deres moder, og på hvis vegne var tilstede som formynder deres farbroder Mikkel Jensen, boende i oftmeldte Erslev, og på enkens vegne som lavværge hendes broder Poul Tønsgaard boende sst., hvor da blev begyndt og forfaret som følger:

Indendørs boskab. I stuen:

1 fyrrebord med skab og skuffe under	o	2	o
1 lang skammel	o	o	6
1 gl. træstol med hynde	o	o	6
1 liden do. med hynde	o	o	2
1 liden fodskammel	o	o	8
1 rød krus med tinlåg	o	o	8
1 rød og blå uden låg	o	o	4
1 krus-potte	o	o	2
1 fyrreskab med lås	o	1	8

Den sal. mands kiste og ganglæder begærede enken og børnenes formynder at måtte deles imellem børnene, ligesom de samme måtte behøve, og ej boen til nogen indtægt beregnes, hvilket skifteforvalteren også bevilgede, i tanke, at boen samme kunnw tåle, da ingen derover skulle komme til forkort, dog fandt skiftemændene fornøden, at formynderen skal aflægge regnskab, når det forlanges. Samme består da i flg.:

1 fyrrekiste med lås	2	0	0
1 blå vadmelskjole	1	2	0
1 do. trøje	0	2	8
1 brun do.	1	4	0
1 blå do.	0	3	0
1 hvid do.	1	.	
1 gl. blå do.	0	2	0
1 læder do.	0	4	0
1 par do. bukser	1	0	0
1 par do.	0	2	0
1 stribet brystdug	0	3	8
1 blå do.	0	3	0
1 læder do.	0	1	0
1 do.	0	0	12
1 stribet do.	0	0	8
1 stribet vadmels undertrøje	0	1	0
2 par sort vadmelsbukser	0	1	8
1 hvid klædesrejseslag	0	2	8
1 hat	0	1	8
1 bomuldshue	0	1	0
1 par sko	0	0	8
1 par blå strømper	0	1	8
2 skjorter	0	3	0
Sengeklæder:			
1 blåstribet olnerdugs overdyne	2	0	0
1 sort vadmels under do.	0	4	0
1 stribet hvidblå hovedpude	0	2	0
1 do.	0	1	8
1 sortstribet hovedpude	0	0	8
1 hør-garns og i blå-garnslagen	0	5	0
På en seng i stuen:			
1 rød- og sortstribet overdyne	1	4	0
1 sortstribet do.	0	4	0
1 do. hovedpude	0	2	0
1 par blå-garnslagener	0	1	0
På en anden seng:			
1 blåstribet vadmelsdyne	0	2	0

1 sortstribet do.	o	1	8
2 do. hovedpudder	o	c	8
1 par blågarnslagener	o	1	o
Nok en seng i stuen:			
1 sortstribet olmerdugsdyne	1	o	o
1 do. vadmelssdyne	o	2	o
2 do. hovedpudder	o	1	o
1 par blågarnslagener	o	1	8
En liden kammer:			
1 oltønde	o	4	o
1 do. fjerding	o	2	o
1 do. dragt	o	o	2
nok en oltønde	o	3	8
1 fyrrekar	o	4	o
1 mindre do.	o	1	8
1 kærne	o	1	o
1 timse	o	1	o
1 selde	o	o	4
2 løbe	o	o	4
3 selde	o	1	8
1 loftstige	o	o	6
6 hampsække	1	3	o
På loftet:			
4 løbe	o	1	8
1 rok, 1 haspetræ, 1 garnvinde	o	2	8
1 mangelfjæl og trille	o	o	8
1 salmebog	o	1	o
I køkkenet og bryggerset: .			
1 kobberkedel i grue på $\frac{1}{2}$ td. rum	5	o	o
1 par kvarne i bing	o	4	o
1 fyrrekar	o	2	8
1 balje	o	1	8
3 stripper	o	2	o
1 dragtønde	o	o	4
1 dejnetrug	o	1	8
1 il.dklemme, rist og trefod	o	1	8
1 øvntræ og 1 skodde	o	o	4

4 gryder, 2 potter	o	o	8
1o lerkar til malk	o	o	1o
6 tallerkener, 4 træskeer	o	o	6
Udendørs redskaber:			
1 plov med jern og dræt til 4 bæster	1	4	o
1 harve med 3/4 jerntænder	1	4	o
1 do.	1	o	o
1 vogn med lejer, stænger og tilbehør	1o	o	o
1 vogn med haver, begge beslagen	8	p	o
1 travogn med møgfjæl	3	o	o
3 jerngrebe	o	4	4
2 spader med skaft	o	1	8
1 skovl	o	o	6
2 holeer med draug og kroge	1	4	o
2 forke, 2 plejle, 4 river	o	2	o
1 skærekiste med kniv	o	4	o
1 økse	o	1	o
1 knivtang	o	o	6
1 slibesten med jernaksel	o	2	o
1 krat med jerntænder, 1 do. med trættænder	o	2	o
Levende kreaturer:			
1 rød treårs mærplag	3o	o	o
1 sort stjernet hest 6 år	2o	o	o
1 do, 1o år	16	o	o
1 do, hoppe med føl	2o	o	o
1 brun årings mærplag	12	o	o
Fæhoveder:			
1 sortbroget tidligtberende ko 9 år	1o	o	o
1 hvid do, 6 år	9	o	o
1 sort do, goldmalket kvie	6	4	o
1 hvid do, 1o år, bærende i jul	5	o	o
1 sortbroget stud i 3. år	1o	o	o
1 grå stude-ungnod i 2. år	2	o	o
1 sortbroget årings kvie	2	o	o
2 rødbrøgede spædkalve	4	o	o
1 spædkalv	o	4	o

10 får, 6 lam	9	0	0
2 væddere	2	0	0
1 sosvin	3	0	0
2 spæde grise	0	2	0

Videre fandtes ej denne stervbe at tilhøre, ej heller vidste nogen af de tilstedeværende noget at anmelde, rede penge, tilstående gæld eller i andre måder, som boen til indtægt kunne beregnes. (og da ingen vidste videre at anmelde)

og samtlige erklærede at være med den satte vurdering fornøjet, da befindes boens indtægt at beløbe sig til ialt den summa: 220 1 8

Herimod anføres boens gæld og besvær, som består i følgende:

1. Udtages til gårdens besætning efter allernådigste forordning, såsom.

a. Gårdens hk. 5-6-0-0, og altså udtages 1 best af hver td. hk., som efter tidens beskaffenhed vil koste efter bedste skønnende 16 rdl. pr. stk., er 92 0 0

b. 1 vogn med tilbehør 16 rdl., 1 dc. 10 rdl.
1 plov med jern og dræt 2 rdl., 2 harver 2 rdl., 4 0 0
(andre redskaber) 4 3 8

2. Bygfeld (samlede sun, se iøvrigt den et år senere foretagne synsforretning over gården) 58 4 8

3. Enken angav at være skyldig til køb. Morten Østergaard i Nykøbing efter regning af 8.6. 1788 9 3 15

4. Angav hui at have anvendt på hendes salmands begravelse efter regning 10 rdl. 10 0 0

Hvertil kommer skiftets bekostning, ialt 3 7 8

Er udgiften 211 1 7

(Når udgiften trækkes fra indtægten, fås et overskud på 9 0 1, som lægges fra til enkens begravelse.)

Erslev, datum ut supra P. Tøttrup

Fornyrer, Kikkell Jensen - Lavværg, Foul Tønsgaard

Vitterligheds- og vurderingsmænd Morten Sørensen, Jens Kirk

(På grund af den udførlige beskrivelse af gårdens bygninger bringer vi her resultater af en synsforretning over samme gård, 12.8.1789, altså året efter skiftet.)

Anno 1789, 12.8., modte efter rettens udmeldelse af lo. d.m.d. vi underskrevne Peder Krog af Bjørndrup og Anders Dam af Erslev hos enken Kirsten Christensdatter, boende i Nørgaard i Erslev, for at syne og taksere denne gaards bygninger og besætning efter bemeldte enkes afdøde mand Anders Jensen Nørgaard i Erslev på Dueholm gods, hvor vi da først efterså bygningerne, såsom

Rålingen, består af 12 bindinger, fyrre- og grantømmer, klinede vægge og takket med stråtag. Befandtes i god stand, så samme ej behøvede noget undtagen 2 læs tag til 2 rdl. Laden består af 7 bindinger med udskud ved begge sider; den er ligeledes af fyr- og grantømmer, klinede vægge og med stråtag belagt, udi middelmådig stand og behøver til istandsættelse:

9 stk. dobbelte 12 al. af de såkaldte 23 fods til bjælker, ben og remme	3	2	4
1½ tylt enkelt do. til sparrer	3	4	8
1½ tylt ti fods bord til agedøre	2	1	8
9 læs tag	9	0	0

Stalden og fæhuset, som er sammenbygget med laden, af samme materiale som forrige, udskud ved begge sider og vester ende, befandtes i god stand, undtagen 4 læs tag	4	0	0
---	---	---	---

Den liden hus, stående vester i gården, bestående af 3 bindinger, udskud ved begge ender og vester side, fyr- og grantømmer, klinede vægge og stråtag, fejler 4 enkelt 12 al.s	0	5	0
--	---	---	---

1 læs tag	1	0	0
-----------	---	---	---

Til foranførte 16 læs tagbehøves 1600 favn.sime	1	0	0
---	---	---	---

Tømmermandsarb. til laden og den lille hus vil medgå 12 dage à 24 sk., er	3	0	0
---	---	---	---

1 takkemand i 8 dage à 20 sk.	1	4	0
-------------------------------	---	---	---

1 syende udi 8 dage à 12 sk.	1	0	0
------------------------------	---	---	---

1 stk. og til nagler	0	3	0
----------------------	---	---	---

Summa bygfæld	37	0	12
---------------	----	---	----

I foranstående syrs forretning har vi en grov, men sandfærdig skitse af en af slagstens gårde i Erslev sidst i 1700-tallet - og det vil i virkeligheden sige en ret almen-gyldig tegning af Morsø-bondens gård på den tid.

Nogenlunde således har de set ud: lave, med store, dybe tagflader, så de har set bredere ud, end rummet i dem egentlig svarer til. Hvert hus for sig; stuehus (råling), og på den anden side af det, der bliver til gårdsplads, en med rålingen parallel længe, laden med stald i den ene ende. Længerne er oftest bygget i øst-vest, så det bliver vestgavlne, der tager mod vestenstorm og grint vejr fra havet. Thyboernes solide hegn af plantager var ikke til dengang. - I denne tid var der ofte nok en bygning, som her: en "liden hus i vester", til vogne og redskaber, men ikke bygget sammen med de andre længer. Således lå Erslev by, som dens andre byer med sin klump af lave, brede gårde. Desuden var der enstedgårde, enkeltgårde uden for byfællesskabet, ofte et stykke fra den samlede by. Til dem har vel Sandal hørt, der lå et stykke fra byen. - Den store, anseelige firlængede gård, som vor tidkender, hører til tiden efter udskiftningen.

Men bag denne gård og dens form og konstruktion ligger så århundreders udvikling. En antydning af denne kan vel i denne forbindelse ikke være helt uden for emnet.

Undersøgelser af jernalderens bebyggelse i landene omkring Limfjorden viser os gården som en aflang bygning, båret af 2 rækker stolper, hvor vi nu har vore ydermure. Men dertil føjes allerede da en række stolper på hver side, der unægtelig minder om senere århundreders udskud; om dette senere.

De bærende to rækker stolper, senere kaldt ben, står med mellemrum, der kan være forskellige for de enkelte bygninger, de er i den gamle tid fastnet ved at den nederste ende står fast i jorden, senere står de på en stor stens jævne overflade. På stolpernes øverst ende hviler højremmen, den som denne konstruktion har fået navn efter. På højremmen hviler bjælkerne tværs over huset. Her fastgøres også bjælkerne, der parvis fra hver side føres skråt op mod hinanden og kaldes spærre, de bærer taget.

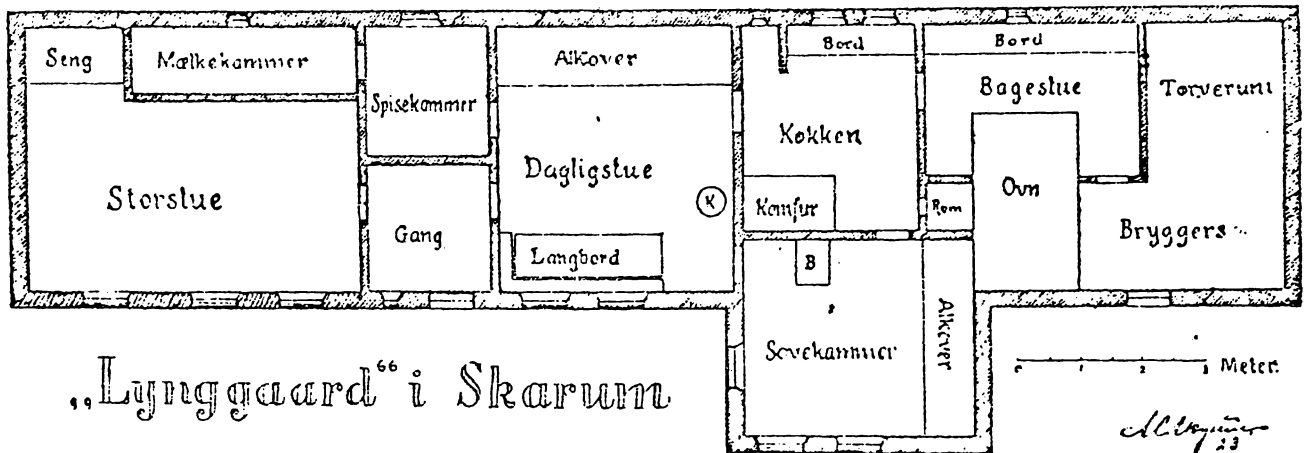
Og denne måde at bygge hus på synes i sine grundtræk - ben og højrem - at være det samme, århundreder igennem. I middelalderen har man fået kørerne flyttet ud af beboelseslængen, der nu (1268) hedder rahtelang, indtil nuværende generations forældre råling, moneskeboligen.

Hvad der hænger nøje sammen med konstruktionen er forøgelsen af rummet uden for de bærende ben: udskud. Man standser ikke det skrånende tag ved sparrernes fod, men fortsætter det skråt ned i samme retning, så langt, at der fra jorden til udskuddets tagskæg kun er c. $1\frac{1}{2}$ m. Det bæres af en ydre række stolper i en klinet væg. - I den citerede synsforretning er laden helt omgivet af udsud, og "den liden hus" i vester har udskud på vestsiden, vendt mod storm og havgus.

Rålingens udskud er forskellig, det kan omgive det meste af huset, men aldrig, i hvert fald ikke i 1700-ernes gårde, ned foran vinduerne i stuen og måske storstuen med. I udskuddet kan der afgrænses en række små rum, med plads til maltkværn, og i nordsiden til ol og mælk eller saltmad, kældere havde de færreste gårde.

For at give grundrids og billede af den gamle morsøske bondegård som den oftest er i årene o. 1800 har vi tilladt os at gengive på de følgende sider tegninger af lærer Skyum, de er forøvrigt optrykt mere end een gang.

Typisk råling til mellemstor
gård (5 td. hk.) fra tiden u-
middelbart efter udskiftningen
- 1790'erne -

„Lynggaard“ i Skarum

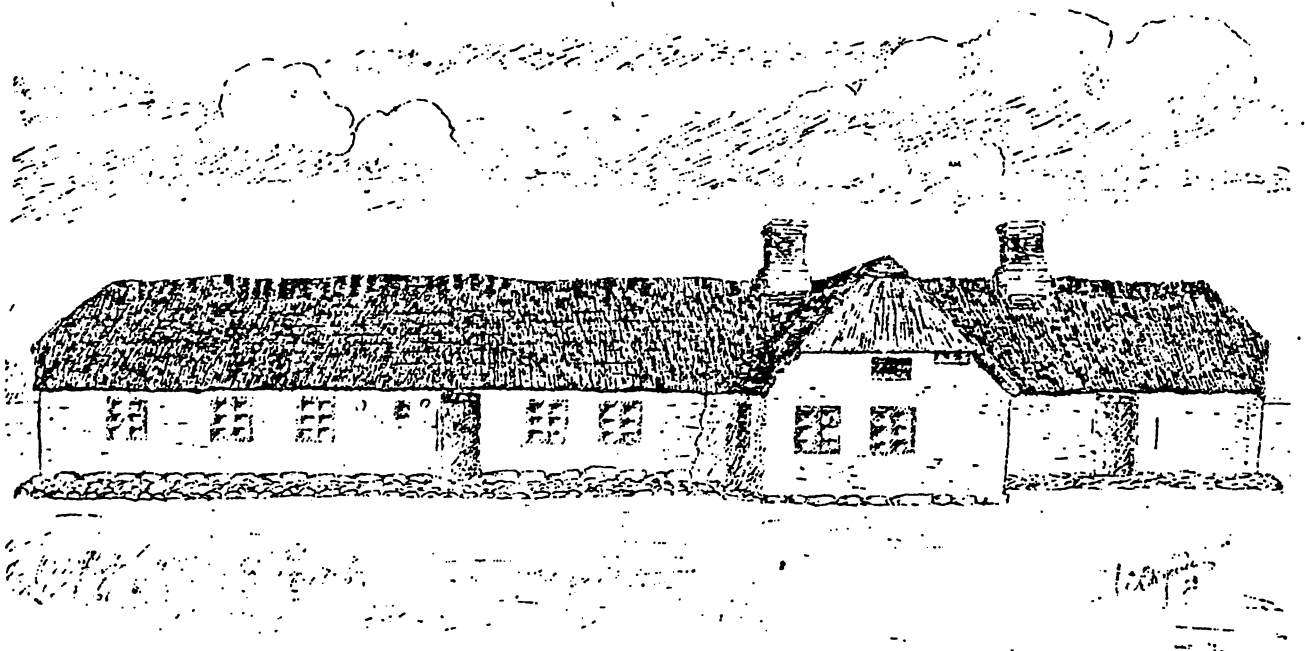
Gården er bygget som fæstegård under Ullarup, og den var fæstegård til midten af 1800-tallet.

Stuehuset, der lå i retningen øst-vest nordligst i gården, havde m. lene 19,75 x 4,75 m, bredden er måske lidt mindre end sædvanlig. Der var udskud langs hele nordsiden, men intet på sydsiden.

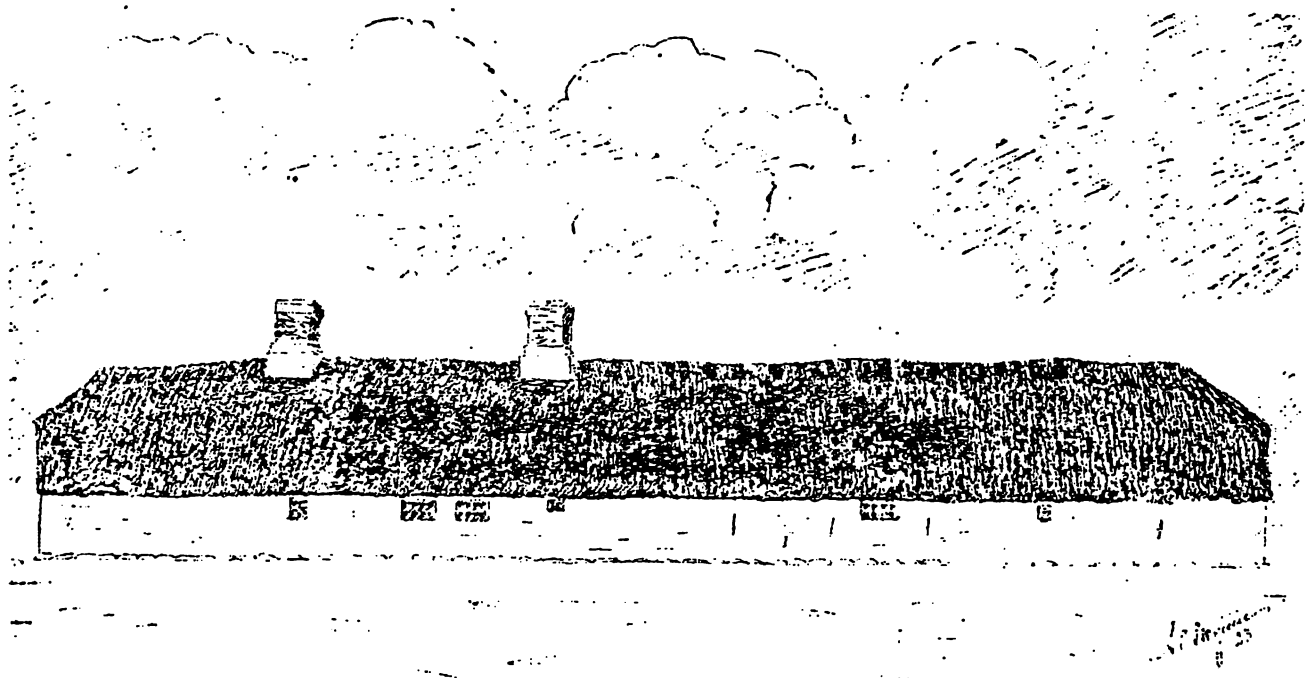
Da huset først blev nedrevet i 1923, er der naturligvis foretaget visse forandringer: Tilbygningen med sovekammeret er senere, og bilæggerkakkellovnen i dagligstuen er erstattet med en rund på samme plads. Og der må have været åbent ildsted, hvor komfuret nu er.

Ordet alkove (se tegningen) blev ikke brugt på Mors, det hed en lot (lukket) seng.

Af slægtens gamle gårde har vi desværre ikke kunnet finde tegninger eller planer, derfor denne gård som eksempel. - Hentet fra Historisk Aarbog for Mors 1923.

Sydsiden af det gamle stuehus i Lynggaard i Skarum, Alsted sogn.

Nordsiden af rålingen i Lynggaard.

30/ Niels Jensen Boll c.1735-1811

31/ Kirsten Nielsdatter Boll c.1736(?)-1786

Overtog - vel ved giftermålet 1770 - svigerfaderens gård af hartkorn 3-5-2- $\frac{1}{2}$ i Andrup by, Frøslev sogn under Ullerup gods, hvorfra den 1774 kom under Frøslevgaard.

Mellem 1781 og 1785 måtte Niels Boll opgive gården i Andrup, og fra den tid nævnes han som fæster af et jordløst hus i Frøslev by under Frøslevgaard. - I folketællingen 1787 bemærkes: Fattig og får almisse, da han ej kan fortjene uden lidet.

Han er sikkert født c.1735 - folketællingerne 1787 og 1801 angiver henholdsvis 1735 og 1734 som hans fødselsår, mens hans angivne alder ved dødsindførslen i kirkebogen siger 1730 - i Erslev sogn og by, søn af gdm. Jens Mikkelsen og hustru (se ane nr. 38-39)

- Sammen med svigerfaderens gård i Andrup overtager han også dennes tilnavn Boll, se endvidere herom under ane nr. 124-125.

Niels Boll døde i Frøslev by 24.10.1811, begr. 3.11., 81 år gammel (skal vist være c.76 år).

Han blev gift 1. gang i Frøslev 1770, trol. 18.12.1769, viet 12.2.1770, med pigen Kirsten Nielsdatter Boll.

Hun er født i gården i Andrup c.1736(?), datter af gdm. Niels Mikkelsen Boll og hustru Karen Sørensdatter - ifølge Kirstens dødsalder skulle hun være født 1726, men hendes alder, der angives at være godt 60 år, må være forkert, da hun året i forvejen havde født en søn.

Kirsten døde i Frøslev by 1786, begr. 22.trin., 60 år 2 uger gammel - ang. alderen se ovenfor.

Niels Boll blev så gift 2. gang i Erslev 1787, trol. 19.1., viet 9.2., med pigen Johanne Andersdatter, forl.: Mikkel Jensen og Morten Sørensen.

Johanne er født c.1751 - uvist hvor - helsøster til ane nr. 18's anden kone (se der om deres mulige herkomst).

Hun døde i Frøslev by 8.3.1833, 87 år gammel.

Børn:

1 Varen Nielsdatter, 1771-1773.

2 Sidsel Nielsdatter, født 1772, død samme år.

3 Karen Nielsdatter, 1773-18..

Gift 1803 med enkemand, hmd., drejls- linned- og uldvæver i Tødsø Jens Christensen Sejerslev, c.1768-1828.

Karen var barnløs - derfor plejemor til søsteren Sidsels datter Karen, se ane nr. 6-7.

4 Sidsel Nielsdatter, født 1775, død samme år.

5 Sidsel Nielsdatter, 1777- se ane nr. 14-15.

6 Kirsten Nielsdatter, født 1779, død samme år.

7 Johanne Nielsdatter, 1781-1789.

8 Jens Nielsen Boll, 1785-1..., lever 1787.

Af andet ægteskab:

9 Kirsten Nielsdatter, 1787-18.., lever 1801.

10 Jens Nielsen Boll, 1790-

11 Anders Nielsen Boll, 1794-18.., boede i Frøslev sogn.

Stamfar til en udbredt slægt Boll på Frøslevvang og i Fredsø.

Frøslevgård skifteprotokol.

Skifteforretning efter Niels Bolls hustru Kirsten Nielsdatter.

Anno 1786, 4.12., som rette 30. dag efter afgangne Kirsten Nielsdatter, Niels Bolls hustru af Frøslev, mødte efter anmeldelse af enkemanden på husbondens velædle hr. Wandborg til Frøslevgård hans vegne som skifteforvalter Kannevorff for at holde en lovlig registrerings- og vurderingsforretning til påfølgende skifte og deling imellem arvingerne, som var på den ene side enkemanden, og dernæst børnene, som er 3 døtre: Karen, Sidsel og Johanne, og 1 søn, navnlig Jens, hvor da som tilsynsværge for børnene blev antaget Hans Østergaard af bem. Frøslev, og til registrerings- og vurderingsmand Christen Svane, Christen Maygaard, begge af Frøslev by, i hvis overvarelse blev forrettet og af enkemanden fremvist som følger:

Den afdødes klæder:

1 vadmel's kåbe	o	3	o
1 blå pærset skørt	o	4	o
1 grøn do.	o	4	o
1 gl. blå do.	o	2	o
1 brun do.	o	3	o
1 gl. sort do.	o	1	o
1 gl. stribet do.	o	o	12
1 grøn tosilet trøje	o	2	o
1 blå do.	o	1	o
1 brun klædes do.	o	3	o
1 sort do.	o	1	o
1 blå livstykke	o	1	o
1 grøn og rødtribet do.	o	o	12
1 rød bunden nattøje	o	1	o
3 stk. forklæder	o	1	o
4 silkekuer og 1 kabaryllike	o	2	o
2 sorte fløjls pandepuder	o	1	o
2 tørklæder	o	1	o
1 par vanter	o	o	4
1 hvid korgarns forklæde	o	o	o

1 bundt gl. lintøj af tørklæder, ærmer og øre-hatte	o	1	o
1 sort lådden muffe	o	o	4
2 gl. livstykker	o	o	4
2 gl. særke	o	1	o
1 gl. ogekiste	o	3	o
2 sengesteder med sengeklæder på	5	o	o
Udendørs besætning:			
1 ko	5	o	o
6 får	3	o	o
Indtægt	19	5	4

(På forespørgsel svares der at der ikke er mere.)

Og dernæst blev boens besværing og udgifter
at anføre, som var følgende:

Bygfæld, som i det mindste i materiale,
tømmer, tag, kost og arbejds løn ansås

ej at kunne istandsattes ringere end	12	o	o
Begravelsen. som var: den afdødes ligkiste	2	o	o
og jordefærd	3	o	o
Hvorimod enkemanden fordrede vederlag af	5	o	o
Videre angav enkemanden at være i gæld til en og anden for	2	o	o
skiftets bekostning	3	4	8
Summa udgift.	27	4	8

(Gælden overstiger altså boens beholdning, og der bliver
intet at arve.)

(Da ingen har noget imod dette skifte at erindre), bliver
det sluttet i al mindelighed og god forståelse. -

At således er forhandlet, bekræfter vi med vore hænders
underskrifter. - Datum stervboen ut supra.

På skifteforvalteren hr. Wandborgs vegne underskriver

Kanneworff

Niels Boll

Som tilsynsværge for børnene Hans Østergaard

Vitterligheds- og vurderingsmænd

Christen Svane - Christen Maygaard

32/ Christen Mikkelsen Sandal c.1680-1743/47

33/ N.N.

Fæstegårdmand i Erslev i nuværende mat.nr. 30, der dengang var en gård af hk. 4-0-0-2 og havde nr. 3. Gården lå lidt syd for landevejen gennem Erslev nogle meter vest for den nuværende kro - lige syd for stedet, hvor Boll-ejendommen lå, se under ane nr. 4-5.

Mellem 1710 og 1720, da Christen Mikkelsen overtog fæstet af gården efter sin far, hørte gården under Frøslevgaard, men snart efter blev den overtaget af købmand Peder Skallerup i Nykøbing - efter hvis død den omkring 1750 kom under Ullerup gods.

I september 1750 oplod Christen Sandals enke gården til sønnen Josef Christensen. Han havde så fæstet til c.1762, men viste sig som en mindre dygtig fæstebonde, hvorfor gården blev reduceret til et husmandssted af hk. 0-4-0-2. Det øvrige jord blev delt mellem fire gårdmænd i byen, der således fik 7 skp. hartkorn mere.

Christen Mikkelsen Sandal er ifølge landeværnsmandtal fra årene 1710-12 født c.1680/82, søn af gdm. Mikkel Christensen Sandal i Erslev by og hustru.

Han levede endnu i august 1743, da han som forlover underskrev den kgl. ægteskabsdispensation for sønnen Mads (se ane nr. 16-17), men han døde senest 1747, da hans enke i januar 1748 nævnes blandt dem, der havde kvægpest (se nedenfor).

Christen Mikkelsen Sandal var gift mindst 2 gange, men vi kender intet til hans koners navne eller herkomst. - Den sidste lever som nævnt endnu i september 1750, da hun oplod gården til sønnen Josef.

Børn:

1 Mikkel Christensen, død 1750, ejer af en gård i Erslev på knap 5 td. hk..

Hans kone, der var en Pedersdatter, overlevede ham - barnløse.

- 2 Jens Christensen, født senest 1714, død 1763, overtog 1741 fæstet af Korsgaard i Erslev på knap 4 td. hk. (nuv. mat. nr. 12, dertil er lagt noget af mat.nr. 11, på hvis jord gården nu ligger - om nr. 11 se ane nr. 18-19).
 Gift senest 1747 med Sidsel Pedersdatter, død 1772, der efter Jens' død blev gift anden gang med gårdens næste fæster Niels Nielsen, døde allerede 1765.
 Jens Christensens efterkommere - cmend på spindesiden - ejer endnu Korsgaard i Erslev.

Disse to ældste er, vist kun halvsøskende til de næste:

- 3 Mads Christensen, født c.1714 - se ane nr. 16-17.
- 4 Else Christensdatter, c.1716-1776.
 Gift 1. gang med Poul N.N., hvis bopæl er ukendt.
 Gift 2, gang 1749/50 med annæxbonden i Øster Jølby, enkemand Anders Christensen Balle, c.1695-1763, søn af gdm. Christen Christensen Hunderup, kaldet Balle, Ballegaard i Tødsø, og hustru Johanne Andersdatter.
 Gift 3, gang med boelsmand Christen Bach i Erslev, død 1777.
 - Elses døtre af andet ægteskab Johanne og Mette Andersdøtre må vist være identiske med de to piger af dette navn, der blev gift med henholdsvis ane nr. 30 og 18, der begge var enkemænd.

De to næste børn kan være af et evtl. 3. ægteskab, men kan også være af andet ægteskab:

- 5 Maren Christensdatter, født c.1725, lever endnu 1787.
 Gift c.1746 med enkemand, gdm. i Erslev Christer Andersen, c.1708-1778, hvis første hustru (gift c.1738/39) Mette Pedersdatter Dam, død 1745, var datter af gdm. Peder Christensen Tæbring, kaldet Dam, i Erslev og hustru Aase Nielsdatter, Peder Dam var fæster af Damgaard i Erslev, men ejede gården Baarup i Erslev (godt 3 td. hk.) samt Krogsgaard i Fårtoft (godt 7 td. hk.).
- 6 Josef Christensen, c.1728-1805, overtog som nævnt fødegården, der jo så blev til et husmandssted.
 Gift senest 1752 med Bebeckka Pedersdatter, c.1727-1797, om hvem vi intet ved, udover at hun var søster til 2's kone Sidsel Pedersdatter.

Josefs næstældste søn var den bekendte Peder Josefsen Skomager, c.1754-1829. Han begyndte som husmand i Erslev, men fik senere den nuværende mat.nr. 4 i fæste (mat.nr. 4 bliver nu, efter at det meste af jorden fra denne slægts stamgård Vester Sandal er underlagt, kaldet Sandalgaard).

Peder Skomager blev gift fire gange og havde efter en datters udsagn 34 børn, hvoraf de to var uden for ægteskab. - Vi kan kontrollere de 27 med konerne, samt den ene udenfor. Og der er plads til de sidste 5 i de fire ægteskaber - børn, der døde straks efter fødslen eller som var dødfødte, kunne ofte udelades i kirkebøgerne.

Provst Filtenborg fortæller i sin slægtsbog fra 1938 om Sejer Olesen Leth og hans slægt følgende om Peder Skomager:

Da Kong Frederik VI i 1824 kom over Mors, kørte han med Peder Josefsens to røde Heste (dengang rejste kongerne ofte rundt med lånte heste); da Kongen kom gennem Erslev, sad P.J. paa en Stol ved Vejen med alle sine Sønner omkring sig. For alle de raske Soldater skænkede Kongen P.J. Kongetienden af Gaarden og loo Rdl. samt Ret til at drive kgl. privilegeret Kro i Erslev (retten til det sidste brugte han dog aldrig).

En af Peder Skomagers mange sønner giftede sig ind i Øster Sandal, og fra ham stammer de allerfleste morsinger med navnet Sandal.

K V Æ G P E S T

En stor fare og ulykke for bonden i 1700'erne var kvægpesten, der ikke - som mange tror - var det samme som vore dages mund- og klovtsyge; men en sygdom, der udartede sig på samme smittefarlige måde, og som søgtes begrænset med næsten tilsvarende midler.

I Historisk Aarvog for Mors 1931 findes en artikel, der fortæller om kvægpesten, der rasede på Mors i årene 1747-49. Syd fra kom pesten i 1747 til Salling, hvorfra den i november kom til godset Dueholm Kloster. Og derfra bredte den sig rundt om på øen, som først omkring 1.5.1749 var fri for epidemien. Her skal kort redegøres for udviklingen i Erslev by, hvor man

må regne med, at omkring 75-80% af alle kreaturerne døde. Sygdommen kom til byen midt i januar 1748, hvor besætningen i Dalgaard blev angrebet - og hurtigt fulgte flere gårdes besætning med.

Antallet af døde dyr i de følgende måneder viser klart udviklingen: i januar døde 21 stk., i bebruar 35, i marts 33, i april 80 og i maj 17. Så var det slut i denne omgang, men i oktober-november blev besætningen i enstedgården Baarup angrebet, men denne gang fik pesten ikke videre udbredelse i sognet. Men tilbage til 1748's første fem måneder. Alle besætninger i Erslev (med undtagelse af enstedgårdene Sandal og Baarup) var blandet de angrebne på nær 1 eller 2, og ialt 186 kreaturer døde - og efter byens hartkorn at skønne bestod hele byens samlede besætning af c.200 stk. - måske lidt flere på grund af de store græsningsarealer.

Boll-slægten stammer fra 4 af Erslev bys gårdmænd på den tid, og alle fires besætninger blev angrebet - de to må vist være næsten udryddede.

10. februar anmeldes 1 kreatur død hos Christen Mikkelsens enke, og i tiden frem til 6 april døde ialt 15 stk.

17. febr. meddeles, at der hos Christen Tonsgaard (ane nr. 58) er død 1 - og inden 28. marts ialt 8 stk.

6. april anføres Jens Mikkelsen (ane nr. 38) at have mistet 1 stk., og 19. april siges han at have mistet ialt 14 stk.

Og i tiden fra 1. maj til 17. maj døde 4 kreaturer hos Søren Mortensen (ane nr. 36) - 17. maj anmeldes de sidste pestdøde dyr i Erslev.

34/ Jep Pedersen i Sandal 16..-1739

35/ Karen Jensdatter c.1680/85-17..

Fra 1722 fæster af Vester Sandal i Erslev af hk. 7-1-0-1 $\frac{1}{2}$ under Højris gods. Han overtog fæstet på den betingelse, at han giftede sig med den forrige fæsters datter Karen.

Efter 1722 fik Jep endvidere halvdelen af Slotsgaarden i Erslev by af hk. 2-1-0-2 $\frac{1}{2}$, således at Vester Sandal ialt blev på 9-2-1-1.

Efter Jeps død oplod enken gården til den fremtidige svigersøn Mads Christensen mod at beholde 3 td. hk. til sin død.

Ifølge fæstebrevet er Jep Pedersen født i Erslev - vel i sidste fjerdedel af 1600-tallet. Vi ved intet bestemt om hans herkomst, men måske kan han være søn af annexbonden Peder Christensen, der ifølge landeværnsrapporterne er født c.1658/60.

Hypotesen styrkes af den kendsgerning, at Peder Christensen Præstgaards efterfølger og rimeligvis svigersøn Poul Christensen Præstgaard er formynder for Jeps 13 årige datter. Hvis ovennævnte skulle passe, er Jep vistnok dattersøn af annexbonden Jep Poulsen, der i 1648 blev gift med præstedatteren Else Laursdatter fra Galtrup.

Jep Pedersen døde i Sandal 29.7.1739.

Han blev gift mellem 1722 og 1726 med ~~Karen~~ Karen Jensdatter fra Vester Sandal.

Hun er ifølge justitsprotokollens aldersangivelse 1745 født mellem 1675 og 1685, og den kendsgerning, at hun får en datter c.1726, tyder jo på tidligst 1685 - hun er datter af gdm. Jens Pedersen i Sandal og hustru.

Hun levede endnu 1.2.1745, men er død før 1767.

Jep og Karen havde kun en datter: Anne, født c.1726 - se ane nr. 16-17.

Højris skifteprotokol.

Skifte efter Jep Pedersen 1739.

Anno 1739, 24.11., er registrering og vurdering foretaget, samt endelig skifte sluttet og afhandlet efter afgangne Jep Pedersen, som boede og døde i Sandal i Erslev sogn 29.7. sidst afvigte, efter opsættelse fra 27.8., som var rette 30. dagen efter loven, til i dag, imellem den sal. mands efterlevende enke Karen Jensdatter og barn Anne Jepsdatter 13 år, på hvis vegne var overværende som formynder Poul Præstgaard i Erslev, og på enkens vegne Jep Madsen ibd. som lavvæge, så og på herskabets højædle og velbårne frue Ulrica Augusta von Speckhahn, sl. konferensråd Poul von Klingenberg's til Højris og Ducholm, hendes velbårenheds vegne, var modt Anders Tøttrup fra Ducholm tillige med 2de vurderingsmænd Christen Mikkelsen i Erslev og Peder Andersen i Sandal, hvor da er foretaget og forrettet som efterfølger.

Indendørs boskab:

1 fyrrebord med skuffe under	1	0	0
1 mindre do.	0	1	0
1 lang skammel	0	0	8
2 små træstole	0	0	4
1 ... med kandbænk over	0	1	0
1 gl. fyrrekiste uden lås	0	1	0
1 jern kakkelovn	4	4	0
1 lys-klov	0	0	2
1 gl. fyrrekiste med lås	0	2	0
2 hjulrok	0	2	0
4 hollands fade	0	2	0
2 stenkruse med tinlåg	0	1	8
1 messing lystage	0	0	8
2 stenfade	0	0	4
1 salmebog	0	1	0
1 bønnebog	0	0	8
2 andre gl. bøger	0	0	4
16 lerkar til mælk	0	1	0
10 trætallerkener	0	0	10

10 skeer	o	o	8
1 mangelfjæl og trille	o	o	2
I vesterstuen:			
1 gl. bord	o	o	4
1 gl. stol	o	o	2
1 gl. egekiste	o	2	o
I buret:			
1 stor kar	o	1	o
1 mindre do.	o	1	o
2 mindre do.	c	1	o
2 oltønder	o	3	o
1 flødebøtte og kærne	o	o	8
2 selde, 3 solde, 2 truge, 4 løbe	o	2	o
1 loftstige	o	o	4
1 salt trug	o	1	c
I bryggerset:			
1 kedel i grue	2	4	o
1 hummel si	o	o	4
1 karstol	o	o	2
3 horbroder	o	1	o
1 bærebør	o	o	3
3 stripper	o	o	10
1 par kvarne i bing	o	4	o
I køkkenet:			
1 ildklemme	c	o	4
1 rist	o	o	6
1 trefod	o	o	6
4 lergryder	o	o	6
2 lerkander	o	o	2
4 lerpotter	c	o	3
Sengeklæder. På en seng i stuen:			
1 grå vadnæls dyne	o	4	o
1 vadnæls do.	o	4	o
1 hvid vår	c	1	8
1 hovedpude med vår på	o	o	8
1 blårgarns lagen	o	o	6

På en anden seng:

1 gl. sribet olmerdugs dyne	o	2	o
1 broget vadmels holsklæde	o	1	o
1 hvid do.	o	o	12
1 gl. do.	o	o	8
1 gl. grå vadmels dyne	o	1	o
1 hovedpude med vår	o	o	8

På en seng i vesterstuen:

1 vadmels overdyne	o	3	o
1 vadmels vår	o	1	o
1 lagen	o	o	12
1 gl. grå underdyne	o	1	o
1 hovedpude	o	o	8

Den sal. mands gangklæder:

1 grå vadmels kjole	o	4	o
1 gl. do.	o	2	o
1 læder klædning	1	2	o
1 rød vadmels troje	o	2	o
1 par sorte vadmels bukser	o	3	o
1 blå klædes vest	1	o	o
1 grå klædes kjole	2	4	o
1 rød ... brystdug	o	1	8
2 par strømper	o	1	8
2 par vanter	o	o	12
4 skjorter	1	o	o
4 halsklude	o	1	o
1 par sko	o	2	o
2 bank-hynder	o	1	o
10 gl. hampsække	2	o	o

Udendørs redskab:

1 plov med behørigt ... og dræt til 6 baster	1	2	o
1 bagplov med jern	o	4	o
1 harve med jerntænder	1	o	o
1 træ do.	o	1	8
1 gl. do.	o	1	o
1 vogn med 4 beslagne hjul samt haver på	6	4	o
1 trævogn med lejer, stænger og tilbehør	2	o	o

1 gl. møgvogn med fjæl	2	o	o
1ejer, stanger og tilbehør til en vogn	o	2	o
1 hule med drav og kroge	o	4	o
1 trægreb og skovl	o	o	4
2 tørvespader	o	2	o
1 okse	o	1	o
1 sav	o	o	12
1 nauer	o	o	8
1 bor med skaft	o	o	6
1 hammer og knibtang	o	o	8
2 lyngleer	o	2	o
1 lang stige	...		
1 liden do.	o	o	4
4 river	o	o	8
2 plejle	o	o	6
Levendes kreaturer:			
1 sort hoppe 8 år	16	o	o
1 sort do. 16 år	7	o	o
1 sort do. 18 år	4	o	o
1 sortbrun mærplag i 3. år	12	o	o
1 sort do. 4 år	10	4	o
1 sort do. 2 år	10	o	o
Fæhveder:			
1 hvid ko og 1 sorthjelmet do.	6	4	o
2 do. med kalve	6	4	o
1 do. med kalv	4	2	o
1 kvie	2	o	o
2 hvide ungnød 2 år	10	o	o
2 grå do. i 3. år	8	o	o
1 grå do. i 3. år	4	o	o
2 hvide ungnød 2 år	5	o	o
1 do. 1 år	2	o	o
2 kvier 1 år	2	o	o
16 får	5	2	o
1 so-svin i 2. år	o	4	o

(Korn er der kun til æde-, sæde- og skattekorn.)

(På tilspørgsel svares at der ikke findes mere

til indtaget for boet.)

Boets midler	163	5	4
Bortskyldig gæld og boens besvær:			
(Gårdens samlede hk. 9-2-1-1, hvorfor flg. udtages)			
9 dygtige bæster	90	0	0
Vogn, plov og harve er taget efter vurderingen, endskønt er ringe	15	0	8
Bygfæld: Laden fejler 3 gulve, som vil nedtages og reparereres, og dertil behøves (forskellig travværk)	28	0	0
Til loft over stalden behøves	8	5	0
Fæhuset (træ)	2	2	0
Rålingen (træ og tag)	1	5	0
Kgl. maj.s skatter (flere kvartaler)	12	1	1
Landgilde	12	0	0
Summa boens gæld og besværing	170	1	9

Når boens midler og den bortskyldige gæld og boens besvær likvideres, befindes gælden at overløbe og højere blive i penge 6 2 3, hvorefter alle forefundne registrerede og vurderede midler til anførte blev udlagt, hvilket altsammen udi gården til dens konservation forblev, eftersom enken på forespørgsel i anledning af loven svarede, at hun ville fremdeles blive ved gården og svare efter hendes sl. mands fæstebrev, så at velbårne herskab skal blive uden skade i alle måder. - Evrmed dette skifte således er sluttet og tilendebragt, bekræfter vi underskrevne.

Datum Sandal ut 'supra

Anders Christensen

Som enkens lavværge Jep Madsen

Som barnets formynder Poul Christensen

Christen Mikkelsen - Peder Andersen

36/ Søren Mortensen c.1704-1770

37/ Anne Pedersdatter 17..-1758

Hans mor oplod 2.3.1722 sit fæstehus (gl.nr. 14) i Tødsø sogn og by af hk. 0-0-1-1 under Højris gods.

10.4.1736 fæstede han under samme gods en fjerdedel (af hk. 1-4-1- $\frac{1}{2}$) af gl.nr. 16 i Erslev sogn og by. Senere - vist i 1745 - fæstede han endvidere gl.nr. 24 og gl.nr. 26 (kaldet Uglborg) af hk. henholdsvis 1-7-1-2 og 1-6-2-0, således at han ialt havde 5-2-0-2 $\frac{1}{2}$ i fæste.

Denne gård, der omkring 1750 kom under Dueholm gods, oplod Søren Mortensen i 1759 til sønnen Morten. Og i hans tid - i første halvdel af 1780'erne - blev der ydderligere tillagt gården jord, nemlig 1 $\frac{1}{2}$ td. hk. fra "Jens Laursens gaard", der da blev reduceret til et husmandssted. Gården her kom således op på 6-6-0-2 $\frac{1}{2}$, der ved uøskiftningen blev nedsat til 5-6-0-0. - Søren Mortensen var blandt dem, der i 1748 havde kvægpest, se under ane nr. 32-33.

Søren Mortensen er født c.1704 i gården Purup i Tødsø sogn, søn af gdm. Morten Sørensen og hustru Maren Christensdatter.

Han døde i Erslev 1770, begr. 6.11., 66 år gammel.

Han blev gift - uvist hvor - senest 1737 med Anne Pedersdatter, hvis herkomst er ukendt. Vi ved kun, at hun døde i Erslev 11.10.1758.

Børn:

1 Morten Sørensen, c.1737- se ane nr. 18-19.

2 Peder Sørensen, c.1740-1786, fæster af en af Hyldig-gårdene i Tødsø.

Gift 1767 med enken i gården Johanne Pedersdatter, c.1732-1797, datter af Peder Pedersen i Hyldig og hustru Anne Madsdatter. Johanne blev gift 1.g. c.1760 m. Christen Mikkelsen, 1722-1766/67, søn af gdm. Mikkel Jensen Kjælde i Elso og hustru Anne Jensdatter.

Dueholm skifteprotokol.

Anno 1758, 14.11., er skifte og deling foretaget efter afg.

Anne Pedersdatter, som boede og døde i Erslev 11.10. afvigte efter opsættelse fra d. 10.11., som var rette 30. dagen efter loven, til i dag imellem den sal. kones efterlevende mand Soren Mortensen og deres i ægteskab sammen avlede børn, nemlig: Morten Sorensen 21 år, Peder Sorensen 18 år, som begge var hjemme i gården ved deres fader. - Til ovenmeldte tid indfandt sig og som husbønde Anders Tøttrup fra Dueholm tillige med 2de vurderingsmænd Jop Andersen og Jens Christensen, begge boende i Erslev, hvor da er foretaget og forrettet som følger, nemlig:

Indendørs beskab i stuen:

1 gl. fyrrebord med skab under	o	2	o
1 træstol med kalmseade	o	o	4
1 fyrrekiste med lås	1	o	o
1 gl. do.	o	2	o
1 gl. do. uden lås og hængsler	o	o	8
1 kandbænk	o	o	4
2 stenfæde	o	o	6
1 do.	o	o	3
1 mindre do.	o	o	1
3 kruse uden låg og hængsler	o	1	8
1 gl. lygte	o	o	8
1 par karter	o	o	8
1 gl. huspostil	o	3	o
1 salmebog	o	1	o
8 lerkar til mælk	o	o	6
6 træskeer	o	o	2
1 uldsaks	o	o	4
I buret:			
1 øgekar	o	1	8
2 fyrre do.	o	2	8
2 ol halvtønder	o	4	o
1 selde, 2 solde, 3 løbe	o	1	o
1 liden balje	o	o	4

I køkkenet og bryggerset:

1 kedel i grue på 1 fjording rum	2	o	o
1 kvern i bing	o	4	o
1 rist og ildfork	o	4	o
2 gryder og 2 potter	o	o	4
1 dragtønde	o	o	3
1 drift trug	o	o	4
1 gl. hørbrøder	o	o	4

Sengeklæder: På 1 seng i stuen:

1 gl. olmedugs overdyne	o	2	o
1 grå vadmel's underdyne	o	2	o
1 hovedpude med vår	o	1	o
1 par blågarns lagener	o	2	o

På en anden seng: 1 gl. olmedugs overdyne

1 gl. olmedugs overdyne	o	1	o
1 grå vadmel's underdyne	o	1	8
2 hovedpuder	o	1	o
1 par blågarns lagener	o	1	o

På en seng i buret: 1 gl. sengeklæde

1 grå vadmel's overdyne	o	1	8
2 hovedpuder med vår	o	2	o
1 grå do. underdyne	o	2	o
1 par blågarns lagener	o	1	o
3 gl. kampsække	o	3	8

Den sal. kones gangklæder:

1 rød sirtses trøje	o	2	o
1 grå firsillet do.	o	1	8
1 sort firsillet do.	o	1	8
1 sort vadmel's skørt	o	2	o
1 sort tofillet do.	o	o	8
1 grå vadmel's do.	o	1	8
1 blå do.	o	4	o
1 gl. sort do.	o	1	o
1 gl. brun do.	o	o	3
1 gl. brun trøje	o	o	4
1 sort ... forklæde	o	o	3
1 blålarred's do.	o	1	o
2 sorte luer	o	3	o
2 særke	o	1	8

1 par gl. sko	o	o	6
1 liden kurv	o	o	4
6 klæder	o	2	o
1 pandepude	o	o	2
1 par vanter	o	o	4
Udendørs redskab:			
1 plov med jern, og dræt til 4 baster	1	o	o
1 beslagen vogn med lejer, stænger og tilbehør	4	o	o
1 gl. trævogn med haver	2	o	o
1 gl. møgvogn med fjæl	1	o	o
2 harver med halv jerntænder	2	o	o
2 holeer med drav og kroge	1	2	o
1 skærkniv og kiste	o	3	o
2 plejle og 2 river	o	o	12
1 kasteskøvl	o	o	2
1 lyngle	o	o	12
1 skøvl og 1 trægreb	o	1	o
2 spader med skaft	o	1	o
1 knivtang	o	1	o
1 økse, 1 hammer	o	1	o
1 naener, 1 sav, 1 bor, 1 båndkniv	o	1	o
1 liden stige	o	o	6
Levende kreaturer:			
1 sort stjernet hoppe 11 år	6	4	o
1 do. 7 år	6	4	o
1 do. 14 år	2	4	o
1 sort nærpig i 2. år	5	2	o
1 marfol	2	4	o
Fåhoveder:			
1 sortbroget ko 9 år	4	4	o
1 do. 4 år	3	2	o
3 studeunged i 3. år	12	o	o
2 do. 1 år gl.	11	2	o
1 kvie i 2. år	o	5	o
1 spædekalv	o	2	o
2 får, 2 væddere	4	o	o
1 galtsvin, 1 gris	2	5	o

Soren Mortensen blev tilspurgt, om videre var, som kunne vurderes og komme stervbeen til indtagt, han det nu vilde angive at kunne blive denne forretning tilfort, hvortil han svarede nej, ej vidste videre end som allerede er anført. Bidrager så beens midler til penge 81 2 12

Hvorimod anføres beens gald og besvar, som er gårdens bygning og besatning, og efter dens hk., som er 5-2-0-1½, hvis behøver 4 baster á 10 rdl. 40 0 0
Nogen plov og harve efter vurdering,

endskønt er ringe 10 0 0

Bygfald. -Laden og stalden, som udi et er bygt,

fejler ½ tylt enkelt 12 alens 1 1 0

2 tylt 10 alens 2 2 0

2 tylt lægter, som kan klyves 2 0 0

16 læs tag 10 4 0

Rålingen: ½ tylt dobbelt 12 alens 2 0 0

1 tylt enkelt do. 2 2 0

4 tylt 10 alens 4 4 0

6 tylt lægter, som kan kløves 6 0 0

10 læs tag 6 4 0

Et lidet hus stående norden i gården

fejler 1 læs tag 0 4 0

Sæde- og ædekorn: dertil udtages intet i henseende avlingen ligger i laden . Og Soren Mortensen forfejlede deraf ej alene at forsyne gården i tilstændende forår med den behøvende sæd af alle slags, mere endog at svare alle kgl. skatter som det sædvanlige landgilde med videre. Hvad deraf kan dependere på husbondens regning blev fordret efter restansdommen samt landgilde og lånt korn.

45. 0 2

Summa bortskyldig gald 133 3 2

Når beens midler og den anførte besværing likvideres, befindes galden at overstige og højere blive 51 0 6

Hvorefter alle forfundne registrerede og vurderede midler til den prioriterede gald blev udlagt, som er gårdens besatning, brøstfald og den pådragne restance, så vidt kunne

tilstrække, hvilket altsammen udi gården forblev, eftersom det er Soren Mortensens indstændige begæring ved gården fremdeles at forblive, lover ej alene at stræbe det mest muligt at være kunne at svare efter sit fastebrev, men endog at sætte husene i forsvarlig stand med sin bygning, samt tid efter anden at betale den pådragne restance, så husbonden og alle vedkommende for dette skifte skal være og blive uden skade i alle måder.

Hvor da dette skifte således i dag er sluttet og tilendebragt, bekræfter vi underskrevne.

Datum Erslev ut supra. - På min faders vegne.

Soren Mortensen

Poul Tottrup

Vurderingsmænd Jeppe Andersen - Jens Christensen

38/ Jens Mikkelsen 1...-1757(?)

39/ Anne Sørensdatter(?)

Jens Mikkelsen var fæstegårdmand i nuværende mat.nr. 9 i Erslev by (lige vest for brugsforeningen på nordsiden af landevejen).

Gården, der dengang var lidt mindre, havde gl.nr. 15, og dens tilliggende var sat i hartkorn til 4-1-3-1. Da Jens Mikkelsen overtog fæstet af gården i tiden før 1733, ejedes gården af mag. Rogert - en tid rektor ved Nykøbing latinskole, senere sognepræst på Thyholm et sted. - der havde overtaget gården efter byfoged Rasmus Jørgensen i Nykøbing (en tid ejer af Frø-slevgaard), der havde købt den på auktionen 1716 over kronens ryttergods. Omkring midten af 1730'erne solgte mag. Rogert gården til købmand Peder Skallerup i Nykøbing, efter hvis død den omkring 1750 kom under Ullerup gods; og der forblev den til 1785, da den blev købt af Dueholms ejer.

Senest 1747 overtog Jens Mikkelsen tillige fæstet af en fjerdedel af gl.nr. 12 i Erslev (hk.: 1-0-2-1), der ejedes af købmand Niels Erslev i Nykøbing. Jens Mikkelsens gård kom således ialt op på 5-2-1-2.

Sønnen Mikkel Jensen fæstede gården 5.2.1757, og i hans tid voksede gårdens størrelse til 5-6-0-0, der ved matrikuleringen 1844 blev nedsat til 5-3-0-2 $\frac{3}{4}$ og fik mat.nr. 9.

- Jens Mikkelsen havde kvægpest 1748, se herom under ane nr. 32-33.

Jens Mikkelsens herkomst, og fødselsår er ganske ukendt - hans dødsår kender vi heller ikke, men 1757 oplod hans enke gården til sønnen Mikkel, og i registret til en nu forsvunden skifteprotokol for Ullerup gods ses skiftet efter ham at være holdt i sidste halvdel af 1750'erne, så det er sikkert ikke meget galt at sætte hans dødsår til 1757 (måske året før).

Jens Mikkelsens enke siges i sønnens fæstebrev at hedde Anne Sørensdatter, men det er et spørgsmål, om hun ikke er hans anden kone - vi kender nemlig ingen søn med navnet Søren. Hvis hun imidlertid er hans første og eneste kone, er hun mu-

ligvis datter af Jens Mikkelsens formand som fæster af gl.nr. 15 Søren Poulsen (født c.1670), der i 1703 afløste Peder Nielsen som fæster af gården, der da var ryttergoðs.

Anne Sørensdatter må være død i ti-året 1757-1767. Hun fæstede 1757, da sønnen overtog gården, et hus på dennes mark, samt en ager, kaldet Riisborg, norden for Nørgaard, ialt 0-0-1-0.

Børn:

- 1 Mikkel Jensen, c.1732-1799, overtog som nævnt fødegården. Gift 1757 med Anne Christensdatter, 1733-1788, datter af gdm. Christen Hansen i Vester Jølby, Dragstrup sogn, og hustru Else Laursdatter.
- 2 Anders Jensen, kaldet Nørgaard, c.1733/34- se ane nr. 28-29.
- 3 Niels Jensen, kaldet Boll, c.1735- se ane nr. 30-31.
- 4 Anne Jensdatter, c.1740- se ane nr. 18-19.
- 5 Karen Jensdatter, nævnes nogle gange som fadder hos sine søskende - ellers ukendt skæbne.

40/ Cort Hansen Mønnert(z) c.1677-1752

41/ Birgitte Lauridsdatter Koch c.1682-1741/48

Fra hans giftårsmål 1703 eller 04 indtil 1706 nævnes han uden angivelse af bopæl, 1707 boede han i Ejerslev sogn og by på Mors, fra 1709 til 1719 beboede han en mindre gård af hk. 1-7-3-2 på Tousig Hede, Østerild sogn, som hans svigermor ejede.

Denne gård fraflyttede han 1.5.1719 og bosatte sig vist på Mors, hvor han fra senest 1723 beboede den nuværende matr.9 (se under ane nr. 20-21) af hk. 5-1-1-2, i Hesselbjerg.

I en matrikelafskrift - vist fra 1720'erne - nævnes han som ejer af en gård i samme by af hk. 2-6-1-2, sammen med en Niels Andersen og en Mikkel Jensen, men ellers vides intet om hans ejerforhold til den gård.

Men han købte engang i 1720'erne sin nævnte iboende gård af hk. 5-1-1-2 (se også om denne gård under ane nr. 44-45) af Hans Hansen på Frøslevgård.

Han solgte imidlertid gården 21.12.1730 med en indløsningsret på 60 rdl. til sin svoger daværende rektor Johannes Vogelius Steenstrup i Nykøbing, der som præst i Sjerring i Thy 24.4.1743 solgte gården til sin og Cort Hansens svoger Caspar Preetzmans søn Erich Zacharias Preetzmann til Oddersbol - stadig med nævnte indløsningsret (Cort Hansen underskriver dette skøde, se underskriften bag i bogen).

Under Oddersbol bliver gården til sidst i 1700-tallet, da Cort Hansens sønnesøn Cort Falksen efter en retssag får lov at benytte sig af det gamle løfte om indløsning for 60 rdl., der jo nu var alt for lidt for gården - han kommer da også til at betale halvdelen af sagsomkostningerne.

I følge landeværns papirer fra 1710-12 er Cort Hansen født c.1677, uvist hvor. Hans tilnavn er noget ustadigt: i sine unge dage kaldes han et par gange Skomager, når han stod fadder til børnene i Oddersbol. Et par skøder på gårde i Nors og Hinding fra 1707 og 1709 underskriver han med navnet Mønnertz, henholdsvis Mønnert. På sine ældre dage kaldes han Møller, 1743 underskriver han førnævnte skøde med dette navn. I skiftet efter ham 1752 kaldes han ligeledes Møller.

Sonnen Laurids Koch Cortsens sønnehatter Else Kathrine Jacobsdatter Bak, 1800-1890, fortalte sønnen Hans Kristian Hovmøller, der i 1875 skrev sin families historie, at slægtens stamfar skulle være kommet fra Holsten. Andre af Cort Hansens efterkommere har hævdet, at han kom fra Sverige. Vi kan derfor ikke sige noget bestemt, men måske er Holsten - eller Slesvig - sandsynligst. Svogeren Preetzmans navn kunne jo have sin oprindelse fra byen Preetz i Holsten.

Cort Hansen døde i Hesselbjerg 1752, vel omkring 10.5., da skiftet efter ham blev afholdt 10.6.

Han blev gift 1703 eller 1704, måske i Sejerslev, med Birgitte Lauridsdatter Koch.

Hun er født c.1682 på Vesløsgård, Vesløs sogn, datter af Laurids Jensen Koch og hustru Anne Sorensdatter Guldager.

Hun døde i Hesselbjerg efter 1741, da hun nævnes i et skode, men før 1752, vist også før 1748, da hendes skifte ikke findes i Oddersbøl skifteprotokol.

Børn:

- 1 Hans Cortsen, c.1703-1769, gårdmand i Hesselbjerg.
Gift senest 1738 med Johanne Sorensdatter, der overlevede ham.
Deres søn Peder Hansen blev far til den Hans Pedersen, der blev gift med ane nr. 11, se der.
- 2 Anne Guldager Cortsdatter, c. 1708-1776, opholdt sig 1752 ugift i Jørsby, men døde i Gadegård i Sejerslev.
- 3 Peder Guldager Cortsen, c.1711-1764, boede i Sjørring i Thy.
Gift 1744 med Karen Christensdatter fra Sjørring, der overlevede ham.
- 4 Agnete Cortsdatter, født senest 1717.
Gift 1735 med Tøger Milkelsen, 1710-17.., forpagter af Flåde præstegård, senere ejer af Revsgård i Hurup i

Thy, søn af gårdmand Mikkel Tøgersen i Flade og hustru
Else Laursdatter.

- 5 Laurids Koch Cortsen, c.1717-1784, fæster af Bakgård
i Tøbring.

Gift senest 1750 med Inger Jensdatter, c. 1721-1793,
der var fra gården.

- 6 Falk Cortsen, c.1724- se ane nr. 20-21.

Oddersbøl skifteprotokol.

Skifte efter Cort Hansen 1752.

Anno 1752. 10.6., indfandt sig husbonden Erich Zacharias Preetzmann til Oddersbøl i Thy i stervboen udi Sejerslev sogn, Hesselbjerg by på Mors, efter velfornemme afgangne sal. Cort Hansen Møller for der på fornævnte som rette 30. dagen efter loven med 2de tiltagne mænd, nemlig Peder Jensen og Markor Nielsen begge af Hesselbjerg, at begynde en lovfornelig registrering og vurdering til påfølgende skifte og deling over den sal. mands efterladenskab. Ifald noget måtte forefindes enten til krav og fordring eller og til arv og deling for hans efterladte børn, som er 4 sønner og 2 døtre, navnlig: Hans Cortsen boende i Hesselbjerg, og Peder Guldager Cortsen boende i Sjerring sogn i Thy, Laust Koch Cortsen boende i Tøbring, og Falk Cortsen i Hesselbjerg, Agnete Cortsdatter, i ægteskab med velfornemme Tøger Mikkelsen, forpagter til Blade præstegård, og Anne Guldager Cortsdatter, hvilke den sal. mands 6 efterlevende børn indfandt sig på skiftestedet og er alle myndige efter loven, undtagen Anne Guldager, på hvis vegne hendes broder velfornemme Peder Guldager Cortsen indstod i formynders sted. Derpå tilspurgte husbonden Falk Cortsen, som bor i gården, hvor sal. Cort Hansen døde, såvel som og hans nærværende medarvinger, om tilstanden efter den sal. mand, hvad der kunne være til registrering og vurdering at anføre item hvad gæld han kan have efterladt sig, forlangende at det første såvel som det sidste nøjagtig må anvises og forklares. Herpå svarede Falk Cortsen og samtlige medarvinger, at deres sal. fader aldeles ikke har efterladt sig nogen gæld, liden eller stor, ej heller nogen formue, af hvad navn nævnes kan, undtagen nogen ringe gangklæder, som kunne anses ikke til nogen betaling for Falk Cortsen for den bekostning han har gjort på den sal. mands haderlige jordeferd. Thi begærede han såvel som medarvinger, at samme få og ringe klæder ikke måtte føres i pennen, men måtte blive forn. Falk Cortsen alene til del, og nogen vederlag for gjorte udlag til jordeferden, da han så for bekostning ej videre ville forlange. Efter at klæderne var eftersat og

befunden af en ringe værdi, samtykte husbonden hellere end gerne, og (godkender) Falk Cortsens begøring, siden samme befindes medarvingerne til fordel og ingen skade (gjorde), da han bepligter sig for jordefærden ej videre at forlange. Ydermere tilspurgte husbonden samtlige medarvinger, om de noget havde at erindre på deres yngste søster, unyndige Anne Guldagers vegne, item om de på egne vegne nu eller nogen sinde havde nogen slags præntioner i stervboet, hvortil de ... svarede, at de hverken nu eller nogensinde på egne vegne havde mindste præntioner i stervboet, enten på arv, ej heller på noget andet, af hvad slags navn nævnes kan, men forsikrede samtlige både nu og i fremtiden at ville holde husbonden fri og angerløs for ansvar og tiltale, og det i alle optænkelige måder, Dog begærede de til slutning, at deres broder Falk Cortsen ... skulle betale til deres yngste søster Anne Guldager 20 rdl., som han tilhørende i deres sal. faders levende live har udlovot, da så alle præntioner skal ophøre. Dette løfte vedkendte Falk Cortsen sig og forsikrede, at som han allerede til sin søster Anne Guldager af de belovede penge har betalt 10 rdl., så skal hans løfte angående de øvrige 10 rdl. hæderligen vorde opfyldt og pengene mod kvittering blive leveret hendes formynder Peder Guldager. Husbonden var med den forening i alle måder tilfreds og bepligtede alle vedkommende at holde deres forbindelser, især Falk Cortsen at betale de udloveede og endnu resterende 10 rdl. på Anne Guldagers vegne til formynderen Peder Guldager, som samme lovligen har at omgås myndlingen til bedste. - Hvormed så denne forretning er sluttet.

Actum skiftestedet Hesselbjerg anno 1752, 10.6.

Drick Zacharias Preetzmann

Hans Cortsen - Laurits Koch Cortsen - På egne og min
sisters vegne Peder Guldager Cortsen - Falk Cortsen -
Tøger Mikkelsen - Peder Jensen - Markus Hielsen

- 42/ Anders Pedersen, sidst kaldet Hvidbjerg, 1685-1764
 43/ Elisabeth Mikkelssdatter c. 1691-1763

1712 eller 1713 fæstede han 6 td. hartkorn af den gamle gård Korsgaard i Ullerup by, Heltborg sogn, hvis samlede hk. 1688 blev sat til 3-5-0-1. Korsgaard ejedes af kronen, der havde udlagt den til underhold for rytteriet.

1714 blev Anders afløst i Korsgaard af sin bror Søren og flyttede omkring 15 km i nordvestlig retning til det forblæste Lodbjerg sogn, hvor han fæstede en anden ryttergård, gården Rotbøl, der af nogle hævdes at have været en gammel herregård.

Denne gårds skæbne viser i klare træk sandflugtens virkning i egnen langs Vesterhavet. - Dog skal det bemærkes, at datidens bønder vel ikke har stået tilbage for nutidens, når de beklagede sig over de dårlige tider og skulle have erstatning.

Ved en sandflugtskommission 1682 blev gårdens hk. nedsat fra 6-4-1-1 til 6-0-0-0, og ved matrikuleringen 1688, hvor gårdens areal og jordens bonitet virkelig blev bedømt, blev dens hk. yderligere nedsat til 4-6-0-0.

1710 klagede Anders's svigerfader igen over sandflugten, optog et tingsvidne om jordens tilstand og bevilgedes - ganske vist noget uofficielt, da der ikke senere tages hensyn til det - en yderligere nedsættelse til 3 td. hk.

I 1700-tallet dækkede sandflugten mere og mere, og 1740, da gården hører under Vestervig Kloster, sættes dens hk. til 1 skp., og snart blev gården forladt og er nu ganske forsvundet.

Som nævnt fæstede Anders Pedersen denne gård i 1714, men allerede 1716, da al ryttergodset i Thy og på Mors blev solgt på auktion, købte han Rotbøl til selveje for 238 rdl. Fire år senere, 19.2.1720, hjemfaldt gården efter herredstingets dom til kronen på grund af skatterestancer. Gårdens hk. anføres da som i 1688 til 4-6-0-0, uden hensyn til den nævnte nedsættelse til 3 td. - 2 år senere, 6.6.1722, sælger kronen gården til Henrik v. Klingenberg's enke på Ørum for 20 rdl. "i kroner", og derforuden er de resterende skatter

eftergivet, og de næste 3 år er skattefri - altså en hel anden vurdering af gården end for 6 år siden, da Anders Pedersen gav 238 rdl. for den.

1722 eller 23 forlader Anders Pedersen Rotbøl og blev fæster eller forpagter på den gamle Herregård Hvidbjerggård i Hvidbjerg sogn på Mors. Denne gård var 29.6.1722 hjemfaldet til kronen - også på grund af skatterestancer - fra rektor Christoffer Nislev i Thisted. Gården havde et tiliggende på omkring 150 td. land, der i 1688 var ansat til hk. 20-2-3-1.

Her boede Anders Pedersen til 1747/48, da svigersønnen Christen Andersen overtog Hvidbjerggård, og Anders købte Skrandrupgård i Sejerslev sogn.

Denne gård på knapt 10 td. hk. købte han af Jørgen Madsen Toftum, der et par år i forvejen havde giftet sig med enken efter Palle Jørgensen Obel (se under an. nr. 90-91). Skrandrupgård var sammensat af to oprindelige gårde - til ryttergods - nemlig af gl. nr. 1 og 2, ialt 9-7-0-2.

I begyndelsen af 1760-erne, senest i 1763, solgte Anders Hvidbjerg, som han blev kaldt i Sejerslev, gården til sønnen Peder Andersen, som i 1763 solgte 1 td. hk. til degnen Jacob Hald i Sejerslev, og året efter solgte han gården til herregården Ullerups ejer.

Anders Pedersen er født i Enggård i Ullerup, Heltborg sogn, 1685, døbt 8.11., søn af gmd. Peder Sørensen og hustru Kirsten Andersdatter, båret af Mette Andersdatter. F.: Christen Poulsen i Overgård, Jens Enevoldsen, Peder Enevoldsen, Maren Andersdatter og Hilleborg Sørensdatter.

Han døde i Skrandrupgård, Sejerslev sogn, 14.4.1764, 79 år 6 mdr. 1 uge.

Han blev gift 1714 eller 1715 med enken i Rotbøl, Lodbjerg sogn, Elisabeth Mikkelsdatter.

Hun var blevet gift første gang 1712 eller 1713 med Rasmus Lange, en ryttersoldat, der 1712 overtog fæstet af halvdelen af Rotbøl. Rasmus Lange døde senest 1714.

Elisabeth er født i Rotbøl c. 1691, datter af gmd. Mikkel Christensen og hustru Dorte Vernerdsatter.

Hun døde i Skrandrupgård 13.9.1768, 77 år gammel.

Børn:

- 1 NN født 1718 i Rotbøl
- 2 Mikkel Andersen, 1719-1742
- 3 Jochum Andersen, c. 1720- 1734
- 4 Dorte Andersdatter, 1722-
1748 gift med Christen Andersen, fæster eller forpagter af Hvidbjerggård 1747-1751, derpå fæster af Nørgård i V. Hvidbjerg.
- 5 Kirsten Andersdatter , 1724- se ane nr. 20-21.
- 6 Peder Andersen, 1726-1767, var i nogle år i 1750-erne ejer af den 12 td. hk. store Galtrupgård i Galtrup sogn, hvor han dog ikke boede. Han overtog senere fæderens gård Skrandrupgård, som han 1764 solgte til ejeren af Ullerup gods, hvorunder han så var fæster.
Gift 1762 med Anne Nielsdatter fra Kalhave i Sejerslev, der året før havde født ham datteren Elisabeth.
- 7 Rasmus Andersen, 1728-1742
- 8 Karen Andersdatter 1730-
gift 1767 med gmd. Søren Jacobsen, c. 1731-1806, i Jørsby, søn af gdm. Jacob Clemmensen i Jørsby.
- 9 Karen Andersdatter 1732- lever 1751 i Skrandrup.
- 10 Anne Elisabeth Andersdatter 1736- lever ugift i Skrandrup 1789.

44/ Stefan Christensen Murmester c.1686-1754

45/ Sidsel Jørgensdatter Obel c.1693(?) - 1756(?)

Stefan nævnes 1710/12 i landeværnsmandtallene som svend hos sin senere svoger murermester og blytækker Tor Kjeldsen i Solbjerg.

Han giftede sig så til boelsstedet gl.nr. 11 i Hesselbjerg by, Sejerslev sogn, af hk. 1-3-0-1, og blev snart efter tillige ejer af gl.nr. 3 i samme by af hk. 3-6-1-1 (han kan også have tilgiftet sig denne ejendom).

Han var altså ejer af en gård på ialt 5-1-1-2. Men allerede 10.1.1718 sælger han den for 90 rdl. til Hans Hansen til Frø-slevgaard (se endvidere om denne gård under ane nr. 40-41). Stefan Murmester flyttede noget rundt i Sejerslev sogn - en overgang beboede han gl.nr. 14 i Sejerslev by af hk. 0-6-1-0, der ejedes af Sejerslev kirke.

Stefan udøvede murmestergerningen mens han boede i Sejerslev sogn. Vi har et par regninger fra ham - den ene umiddelbart herefter, den anden sidst i bogen - der viser, hvad den tids murmester-blytækker-erhverv beskæftigede sig med: kirkereparationer, måske en enkelt grundmuret herregård, men stort andet kan der ikke være tale om.

Stefan Christensen er født c.1686 - uvist hvor, vist ikke i nogen af de Morsø-sogne, hvis kirkebøger er bevarede - af ukendte forældre. Der er dog en vis sandsynlighed for, at han kan være søn af den Christen Stefansen, 1652-1715, der fra 1690 nævnes som gårdmand i Lødderup sogn og by. Denne mand må i bekræftende fald have boet andet steds før, og et er sikkert: han får ingen søn i Lødderup, der opkaldes efter farfaderen, og det ser jo usandsynligt ud.

Holder vor hypotese, bliver Stefan straks mere akseptabel som svigersøn hos den forholdsvis pæne Jørgen Obel på Skarregaard. Nævnte Christen Stefansen er nemlig født i en af de par gårde eller tre, der nu udgør proprietærgården Frydsbrønd i Lødderup sogn, som søn af Stefan Nielsen, nævnt i gården 1636-65, og hustru Maren Pedersdatter, der var af en anset slægt fra Skallerup sogn, søster til forpagteren på den lille herregård Jølbygårds kors.

Stefan Murmester døde ifølge Solbjerg kirkebog i december 1754 - benævnes af Sejerslev sogn - 75 år gl. (var vist c.68 år).

Han blev gift c.1712 med Sidsel Jørgensdatter Obel fra Skarre-
gaard i Sejerslev sogn.

Hvor og hvornår Sidsel er født og død vides ikke med bestemt-
hed, kun at hun lever 1718, da hun nævnes i hendes mands skø-
de på gården i Hesselbjerg til Hans Hansen.

Der er dog mulighed for, at hun er identisk med den Sidsel
Stefansdatter (muligvis fejlopfattelse af Morsc-udtrykket:
Sidsel Stafens d.v.s. Stefans kone eller, almindeligere, enke)
69 år gammel, altså født c.1693.

Sidsel er datter af Jørgen Pallesen Obel på Skarregaard og hu-
stru Dorthe Olufsdatter Sennels.

Børn:

1 Jens Stefansen Murmester, c.1712-1784, boede fra giftermå-
let 1749 nogle år i enstedgården Filtenborg i Solbjerg sogn,
senere andet steds i sognet.

Gift 1.g. 1749 i Solbjerg m. Johanne Heriksdatter, c.1712-
1752.

Gift 2.g. 1752/54 med Kirsten Andersdatter, c.1725-1761.

Gift 3.g. 1761 i Sundby med sin ikke nærmere angivne slægt-
ning Karen Christensdatter af Fårtoft.

2 Christen Stefansen Murmester c.1721- se ane nr. 22-23.

3 Kirsten Stefansdatter, stod 1758 fadder hos Christen i Alsted.

4 ?? Maren Stefansdatter, c.1722-1788, gift med Jørgen Glarme-
ster i Skrandrup i Sejerslev sogn.

Ålborg bispearkiv.

Regning fra Stefan Christensen Mørmester.

Anno 1719, 16.1., havde sognepræsten til Galtrup tillige med dens kirkeværger betalt mig underskrevne Stephen Christensen Mørmester for den store brøstfældighed over alt på vester siden af tårnet fra grunden af at færdige og dynnicke mellem de hugne stene. Så og før de hugne stene og til det allerøverste på tårnets samme side med en stor del nye mur at forbedre og opmure samt glarvinduerne på benældte vester side af tårnet med nye mur at forbedre og opmure.. Herforuden for 4 store kroger at indmure til de tvende trælogers hængsler for vinduet på sønder siden af tårnet, derfor tilhøbe efter nøjeste accord på min egen kost, og løn til kalchslåer og plisarbejdere 30 rdl. halv udi penge og halv udi pengesedler, hvorfor kvitteres af mig, som lover at svare til ovennævnte arbejde.

Galtrup ut supra

Stephen Christensen Mørmester

(dynnicke = dynke = kline
plisarbejde = pligtarbejde.)

46/ Anders Christensen

47/ Anne Nielsdatter c.1715-1769

Om dette par vides ikke meget. Han og Anne er ikke gift i Alsted sogn, det eneste vi ved om disse menneskers forhold er, at deres eneste datter Ellen (født c.1736/37 - uvist hvor) ved sin konfirmation 1755 i Alsted, hvor hun opholder sig hos moderens forældre, siges at være datter af ovennævnte par, og det kan ikke udelukkes, at hun kan være født uden for ægteskab et eller andet sted på øen.

Om Anne Nielsdatter ved vi, at hun er født c.1715 i Alsted by, kirkebogen mangler født i årene deromkring, datter af gdm. Niels Nielsen og hustru Maren Jensdatter.

Under betegnelsen "Jens Nielsens søster Anne" blev hun begravet i Alsted mikkelsdag 1769, 54 år gammel.

Eneste barn:

Ellen Andersdatter, c.1736/37- se ane nr. 22-23.

52/ Jens Pedersen Søndergaard c.1680/82-17..

53/ Bodil Andersdatter 16..-17..

Jens Søndergaard fæstede ifølge tingbogen 1704 en gård i Hesselbjerg by, Sejerslev sogn, der efter hans tid (efter hans fødegård i Sejerslev by) er blevet kaldt Søndergaard.

Gården, hvis hk. var 7-3-2-0, ejedes på Jens Søndergaards tid af Poul v. Klingenberg til Højris' svigersøn Alexander Tilemann v. Heespen til Hemmelmark i Holsten og Terslosegaard på Sjælland.

Jens Pedersen Søndergaard er født c.1680/82 (iflg. landeværnsruller fra 1710/12) i Søndergaard i Sejerslev by, søn af gdm. Peder Pedersen Søndergaard og hustru. '

Han lever endnu i begyndelsen af 1729 - se nedenfor.

Ifølge tingbogen blev han gift 5 uger efter pinse 1704 med Bodil Andersdatter.

Bodil, der er født mellem 1675 og 1690, er af ganske ukendt herkomst. Hendes dødsår kendes ikke, vi ved kun, at hun levede i begyndelsen af 1729.

1 Peder Jensen Søndergaard, c.1708-1779, overtog fødegården Søndergaard i Hesselbjerg, som hans efterslægt - omend på spindesiden - endnu ejer.

Gift c.1735 med Karen Arentsdatter, c.1715-1788.

2 Anne Jensdatter Søndergaard - måske den A.J. c.1709-1798, der blev gift 1. gang 1741 med sit næstsøskendebarn gdm. Laurs Andersen Vester, død c.1756 i Nr. Dråby i Sejerslev sogn, søn af gdm. Anders Christensen Vester i Nr. Dråby og hustru Margrethe Mikkelsdatter.

Nævnte Anne Jensdatter blev gift 2. gang c.1757 med Toger Andersen, c.1729-1801, der overtog gården i Nr. Dråby, og som var søn af gdm. Anders Mikkelsen i Søndergaard i Sejerslev og dennes anden hustru.

- 3 Maren Jensdatter Sondergaard - måske den M.J. c.1712-1774, der blev gift med gdm. i Skærbæk Christen Thomsen, c.1713-1793, søn af gdm. Thomas Jensen i Skærbæk i Sejerslev sogn.
- 4 Anders Jensen Sondergaard, c.1714-1778, borger i Nykøbing. Gift senest 1741 med Anne Jensdatter, død 1770 i Nykb.
- 5 Peder Jensen Sondergaard, c.1721-1799, overtog sin svigerfars fastegård i Fårtoft i Sundby sogn. Gift 1758 med Anne Christensdatter, 1735-1804, datter af gdm. Christen Sørensen i Fårtoft og hustru Sidsel Clausdatter, der er datter af ane nr. 108-109.
- 6 Jens Jensen Sondergaard, c.1723-1775, gdm. i Vodstrup i Todsø sogn. Gift senest 1757 med Kirsten Hansdatter, c.1732-1799, der senere blev gift med gårdens næste fæster Christen Poulsen Vester,
- 7 Poul Jensen Sondergaard, c.1725- se ane nr. 26-27.

Jens Sondergaard havde mindst endnu en datter, hvis navn og skæbne er ukendt.

Om Jens Sondergaards daglige virke ved vi ikke meget, men en del oplysninger findes om ham i Korsø herreders tingbog (her i følge provst Filtenborgs uddrag):

Oplysningerne viser os ham som et ureligt menneske med et forvirret sind.

De første oplysninger er fra foråret 1709, da der bryder tyveknygte ind hos ham. De flygter med ialfald nogen udbytte. Jens griber en jernstang, springer på en af hestene og indhenter tyvene, slår løs på dem med jernstangen og tager sine sager igen, og derforuden "et lagen og en ladt bøsse". 1710 sker der følgende: Hans kone med flere støvnes som vidner til en "batalje", der er foregået i gården. Forhistorien er fra 1704, da han overtog fæstet af gården. En derværende tjenestepige skulle fortsætte hos ham til mikkelsdag for en bestemt løn, men kun for indendørs arbejde. Da han 5 uger senere gifter sig, forlanger han også udendørs arbejde af hende. Det nægter pigen og rømmer af pladsen, men hævder derefter, at han skylder hende løn for de 5 uger.

Vi ved ikke, om der den første tid er kommet noget ud af dette, men 6 år efter, altså 1710, kommer pigen til gården sammen med en sergent, som hun i mellemtiden er bleven gift med. De forlanger hendes løn udbetalt, men Jens Søndergaard nægter at skylde hende noget, og sergenten trækker kårde. De må først være faret løs på hinanden, for de "faldt begge på jorden". Konen advarer sin mand sergenten mod at slå Jens Søndergaard i hans egen gård. Jens var rendt ind og kom igen med en lægte - nu slås de med kården og lægten, og begge konerne kommer med i slagsmålet. Jens erobrer kården, og sergenten får fat i en trægreb. Det ser ud til, at det ender med, at Jens går løs på sergenten med en plejl. 1718 stævnes Jens Søndergaard for den overlast, han har øvet på sin nabo Mikkel Jensen med hug og slag, skade og ulykke. Sagen drejer sig om et slagsmål angående Jens's øg, der var gået ind på Mikkel Jensens eng - Mikkel påstod, at det var "med vilje".

Men det alvorligste er det, der sker d. 28. dec. 1728. De sad ved dagrebordet. - Jens Søndergaard, tjenestekarlen Peder Skammelsen, nogle af børnene og en fremmed pige. Det fremgår af alle vidneudsagnene, at ingen af dem har set den handling, det drejer sig om. Men alle så Peder Skammelsen rejse sig fra bordet, synke tilbage på bænken igen, mens blodet løb fra ham, gennem hans klæder og ned på gulvet. Og de hørte ham sige: "Fader, hvi gjorde I så det?" Jens Søndergaard havde taget en kniv fra bordet og stukket den i karlen. Der blev sendt bud efter et par naboer, der bar karlen ind i en seng, hvor han døde en halv time senere. Flere af vidnerne hørte, at Jens Søndergaard beklagede sig over gerningen, og bede om at blive passet på, så han ikke skulle gøre flere ulykker, bl. a. på kone og børn. Efter mange vidners omtrent enslydende udsagn faldt dommen: Han bør miste sit liv og ved sværd af skarpretteren henrettes, og derefter til Kristen jord bestødiges. Alle vidnesbyrd melder, at der ingen uenighed eller fjendskab forelå mellem Jens og karlen. I vore dage ville han utvivlsomt være blevet anbragt på et hospital - han må jo have været utilregnelig.

Herved synes det også at stemme, at sønnen Peder allerede i foråret 1728, kun c. 20 år gl., overtog fæstet af 3/4 af gården på grund af "faderens svaghed".

Dødsdommen faldt, men henrettelsen ses ikke at være sket - ialfald ses bøddelen ikke at have fået noget for sin eventuelle umage.

- 54/ Laurs Clausen c.1692-1761
 55/ Anne Poulsdatter 1708-1752

Fra 16.12.1732 fæster af gården Skindtofte i Solbjerg sogn af hk. 7-2-2-2 under Højris gods.

1756 oplod han gården til sin tilkomne svigersøn Poul Jensen Sondergaard.

Fra tingbogen ved vi, at han, Laurs Clausen, 6.9.1728 optrådte på tinge på moderens vegne i en sag om to stjalne væddere, skind blev fundet i "Tomgrav" nord for Erslev by. Tyvene, Jens Gjeld og hustru, havde haft tilhold hos Jens Mikkelsen i Erslev (ane nr. 38-39), men var blevet udviste, og de blev nu fundet hos Søren Poulsen i Hesselbjerg med de to fårekroppe.

Laurs Clausen er født c.1692 i Skindtofte i Solbjerg, søn af gdm. Claus Laursen og hustru Anne Christensdatter.

Han døde samme sted 8.4.1761, 69 år 2 mdr. 2 døgn gammel.

Han blev gift i Skallerup 24.10.1734 med pigen Anne Poulsdatter af Torupgaard, forl.: Mikkell Nielsen af Solbjerg og Jens Poulsen af Torupgaard.

Anne er født i Torupgaard, Skallerup sogn, 1708, døbt dom. 4 post trinit, datter af gdm. Poul Jensen og hustru Sidsel Poulsdatter, båret af Jens Jensens kone af Hesselbjerg, fadd.: Svenning..... i Nykøbing, Terkel Kjellergaard, Niels Christensen i Torupgaard, Sidsel Stefansdatter og Mette Kjellergaard.

Hun døde i Skindtofte 22.12.1752, 44 år 5 mdr. gl.

Børn:

1 Anne Laursdatter, 1736- se ane nr. 26-27.

2 Maren Laursdatter, 1737-1775.

Gift 1764 med gdm. i Tøving, Galtrup sogn, Poul Pedersen, 1737-18.., søn af gdm. Peder Josefsen i Sundby og hustru Kirsten Jørgensdatter.

3 Claus Laursen, 1739-1746.

4 Sidsel Laursdatter, 1745-1...

Gift 1770 med Jens Bodker i Nykøbing.

Højris skifteprotokol.

Skifte efter Anne Poulsdatter i Skindtoftegård i Solbjerg. Anno 1753, 5.5., er registrering og vurdering samt endeligt skifte sluttet og afhandlet efter afg. Anne Poulsdatter, som boede og døde i Solbjerg 22.12. sidst afvigte, efter opsættelse fra 21.1., som var helligdag og 30. dagen efter loven ... i dag imellem den sal. Kones efterlevende mand Laurs Clausen, boende i bom. Solbjerg, og deres i ægteskab sammen avlede børn, nemlig: Anna Laursdatter i hendes 18. år, Karen Laursdatter i 16. år, Sidsel Laursdatter i 7. år, hvilke alle var hjemme i gården ved deres fader, på hvis vegne, nemlig Anna Laursdatters, var mødt Christen Hansen, boende i Vester Jølby, som nærmest pårørende, så og på Karen Laursdatters vegne var mødt Søren Mortensen i Skallerup, i lige måde som nærmest pårørende på moderens side, så og på Sidsel Laursdatters vegne hendes farbroder Claus Solbjerg boende i Nykøbing. Og på herskabets, højædle og velbårne frue Ulrica Augusta von Speckhahn til Højris, sal. konferensråd Poul von Klingenberg's hendes vegne var mødt Anders Tøttrup fra Dueholm, tillige med 2de vurderingsmænd Søren Christensen og Niels Mikkelsen, begge boende i Solbjerg, hvor da er foretaget og forrettet som følger:

Indendørs boskab. I stuen:

1 fyrrebord med skab under	o	4	o
1 lang skammel	o	1	o
1 lidet bord	o	o	10
1 jernfyrfad	o	o	12
1 par messing lysestager	1	o	o
2 små stenkrus med tinlåg	o	1	8
1 do. uden låg	o	1	o
2 små gl. lysestager	o	1	8
1 gl. huspostil	1	4	o

			138
3 salmebøger	o	2	4
1 butelje	o	o	12
1 jernkækelovn	6	4	o
1 jernpande	o	1	o
1 gl. træstol	o	4	o
1 gl. do.	o	o	8
1 garnvindsel	o	o	4
1 hjulrok	o	3	8
1 lampe	o	o	6
1 ...	o	o	8
2o lerkar	o	1	o
1 dus. trætallerkener	o	o	8
... hornskeer	o	1	8
3 stenfade, 1 kous	o	o	12
1 lidet egeskryn		...	
1 mangelfjæl med trille	o	o	12
4 hollandske fade	o	1	o
5 do. tallerkener	o	o	12
Udi en liden kammer:			
1 gl. fyrrebord	o	3	o
1 gl. skab	o	1	o
2 par karter	o	2	o
I vesterstuen:			
1 fyrrebord		...	
I en mellemstue:			
1 gl. egekiste	1	3	o
3 solde, 1 timse	o	2	o
I bryggerset:			
1 keffel i grue på 1 td. rum		...	
1 liden do.	4	o	o
1 fyrrekiste med 1 jernbånd	1	4	o
...	1	2	o
1 mindre do.	o	3	o
... med 2 jernbånd	o	2	o
3 stripper med jernbånd	o	3	o
... med jernbånd	o	1	o
2 karstole	o	o	14

1 par kvarne i bing	o	3	o
1 gl. dragkiste	o	1	8
2 solde	o	1	o
I køkkenet:			
1 ildklem, 1 rist, 1 trefod	o	2	o
4 gryder, 4 potter	o	1	2
I kælderen: 1 øltønde			
1 do. 3 fjerdingkar	...		
1 halvtønde	o	2	o
1 fjerding	o	1	8
1 bimpel	o	o	8
1 tintragt	o	o	8
1 halvkande	o	o	12
1 lygte	o	o	o
1 saltkar	o	3	o
2 saltfjerdinger	o	o	12
1 kerne og flødebøtte	o	o	12
I buret:			
1 gl. kiste	o	1	o
1 teje	o	o	6
1 hegel	o	o	6
1 loftstige	...		
Sengeklæder i stuen:			
2 gl. dyner, 1 hovedpude, 2 blågarns lagener	4	o	o
i samme stue: noget gl. sengeklæder	o	5	o
I vesterstuen i en seng: 1 olmerdugs overdyne,			
1 bolster underdyne, 2 hovedpuder, 2 hør-			
garns lagener, 1 sengeklæde og omhæng	10	o	o
På en anden seng i samme stue: sengeklæder	4	o	o
En seng i mellemstuen, noget sengeklæder	3	1	o
Resten ialt	2	o	o
Udendørs beskab:			
1 plov med jern og dræt til 6 bæster	2	o	o
1 harve med 3/4 jærntænder	4	2	o
1 vogn med 2 beslagne hjul og 2 træfjæl med			
tilhørende lejer og stænger	6	o	o

... lejer og stænger til en anden vogn	o	4	o
nok en vogn med 4 beslagne hjul og haver	1o	4	o
1 møgvogn	...		
1 trævogn	3	o	o
2 hælcer med drau og kroge	1	4	o
1 skærekniv og kiste	o	2	o
3 jerngrebe	o	3	8
2 spader	o	1	8
1 skovl	o	o	4
2 forke	o	1	o
4 river	o	1	8
1 slibesten med jernaksel	o	3	8
1 økse, 1 hammer, 1 knivtang, 1sav, 1 bor, 2 nauer	1	2	o
Levende kreaturer:			
1 sort hoppe 4 år	17	o	o
1 sort hoppe 14 år	9	o	o
1 brun do. 12 år	6	o	o
1 sort stjernet do. 17 år	5	o	o
1 sort mærplag 2 år	7	2	o
1 hesteplag 3 år	1o	o	o
1 sort do., uskåren, 2 år	11	o	o
1 sort horsføl	8	o	o
Fæhøveder:			
2 sortbrogede køer	9	2	o
1 hvid do.	4	o	o
1 gl. sorthjelmet do.	3	o	o
2 stude ...	2o	o	o
2 mindre do.	1o	o	o
1 sort ungnød	3	o	o
2 studekalve	3	o	o
2 do.	5	o	o
2 kvier 2 år	4	o	o
1 kalv	2	o	o
18 får	9	o	o
3 væddere	1	3	o
3 grise	1	3	o

(Laurs Clausen tillige med tilstedeværende børn og deres formyndere bekræfter, at der ikke kan være mere, som kan sættes til boets indtægt.)

Boets midler bliver da i penge 245 5 0

Boets gæld (er vanskelig at få rede på i enkeltheder, da dokumentet - som også andre steder - men navnlig her er stærkt solskjoldet.

Der er lidt bygfæld: laden og stalden, som er bygget ud i eet, mangler til reparation en del træ, et hus øster i gården ligeså, rålingen fejler 4 læs tag m. m.)

Til sæde- og ædekorn item kgl. skatter og herskåbets landgilde blev nu noget udtaget fra avlingen ...

Ialt bliver bortskyldig gæld i penge , 139 0 4

Der bliver til deling 58 4 12

Enkemanden får halvdelen 28 2 6, og

børnene den samme part

Anna, Karen og Sidsel får hver 9 12 12 2/3

Datum Solbjerg ut supra

På højvelbårne herskåbs vegne Anders Tøttrup

Christen Sørensen - Søren Mortensen - Claus Solberg

Søren Christensen - Niels Mikkelsen - Laurs Clausen

56/ Jens Mikkelsen i Erslev

57/ Anne Sørensdatter(?)

- se ane nr. 38-39.

58/ Christen Poulsen Tonsgaard c.1712-1782

59/ N.N. c.1703-1780

Fæstegårdmand i nuværende mat.nr. 7 i Erslev by, der dengang var knap så stor, og som horte dels under Ullerup og dels til købmand Peder Skallerups strogods..

Christen Tonsgaard fæstede 1741 halvdelen af gl.nr. 14 i Erslev af hk. 2-4-1-2 $\frac{1}{2}$ under Ullerup efter en Christen Christensen og hustru, senere - 1743 - fæstede han tillige fjerdedelen af hk. 0-7-1-2 $\frac{3}{4}$ af gl.nr. 13 ligeledes efter Christen Christensen, men ejendommen ejedes af Peder Skallerup, hvorfra den omkring 1750 kom under Ullerup. Omkring 1762 fik han endvidere 7 skp. hk. af gl.nr. 3 (se underøne nr. 32-33), da denne gård reduceredes til et husmandssted - ligedes under Ullerup gods.

Hele Christen Tonsgaards gård af hk. 4-2-3-2 $\frac{1}{4}$ horte nu under Ullerup til 1785, da den overgik til Dueholm. 17.4.1769 oplod han imidlertid gården til sønnen Poul Christensen Tonsgaard (og i hans tid - ved udskiftningen - fik gården den for Dueholms gårde så karakteristiske størrelse 5-6-0-0, der ved matrikuleringen 1844 blev forandret til 5-5-1-1).

- Christen Tonsgaard var også blandt dem, der i 1748 havde kvægpest, se herom under øne nr. 32-33.

Christen Tonsgaard er født c.1712 - uvist hvor. I fæstebrevet til ham 1741 siges hans mor at opholde sig i "Peder Nielsens gård i Toving", men her er Christen ikke født, og hans mor synes ej heller dod i Toving. Det er ikke lykkedes at finde Christen Tonsgaards fødsel i nogen af de bevarede kirkebooger fra øen - han kan udmærket tænkes som sønnesøn af den Christen Poulsen Tonsgaard, der i matriklen 1688 nævnes som fæster af et boel i Todsø sogn (gl.nr. 13), hvis hk. da bliver nedsat fra to td. til 1-1-1-1, og i denne ejendom - under Højris gods - nævnes han endnu i en matrikelafskrift fra omkring 1710.

Christen Tonsgaard dode i december 1782, begr. 3.1.1783, 70 år gammel.

Christen Tonsgaards kones navn er ukendt - under betegnelsen Christen Tonsgaards hustru blev hun begr. 12.11.1780, 77 år gammel.

Af børn kendes kun tre:

1 Anne Christensdatter, c.1741-17..

Gift 1762/63 med gdm. i den nuv. Tinghøjgaard i Toving Christen Laursen, 1732-1783, søn af gdm. Laurs Clemmensen i Nørsgaard i Skarum og hustru Anne Nielsdatter.

2 Kirsten Christensdatter, c.1745- se ane nr. 28-29.

3 Poul Christensen Tonsgaard, c.1747-18.., overtog fødegården i Erslev, som han afstod 1796.

Gift 1772 med Kirsten Sørensdatter, c.1749-1808.

Ullerup fæsteprotokol.

Fæstebreve til Christen Poulsen Tonsgaard 1741 og 1743.

Rubech Humble til Wandrup og Ullerup kendes herved og tilstår at have stød og fæst, som jeg hermed stæder og fæster Christen Poulsen af Flade, tilhørendes Peder Nielsens gård i Tøving, hvor hans moder endnu bor, en mig tilhørende halvgård i Erslev, som Christen Christensen i bor og er ansat i nye matrikel ialt for 2-4-1-2½ i hk. Og giver han årlig til landgilde tillige med den gamle mand Christen Christensen 4 rdl. til martiny at betales, svarer alle kgl. skatter og ellers ved husenes vedligeholdelse i alt retter sig efter hs. kgl. maj.s lov og forordninger, og som Christen Christensen samme gårdspart til ham venlig opladt haver, i henseende at han der værende pige til ægte (tager). Imidlertid omgås han den gamle Christen Christensen og hustru på allerføjeligste måde, og haver til indfæstning givet 6 rdl., dermed han nyder alle gårdens tilliggender, som af arilds tid tillagt haver, og nyde tilbørlig forsvar, og er så dette fæstebrev i lige mening med gamle Christen Christensens og er således accorderet, og han at

være sin husbonde hørig og lydig.

Testerer Nandrupgård 1.11.1741

Rubech Humble

Dette fæstebrev efter ks. maj.s lov efterlever jeg. Testerer

Christen Poulsen

Underskrevne Peder Schallerup, indvåner udi Nykøbing, tilstår herved at have stød og fæst til Christen Tonsgaard i Erslev en $\frac{1}{4}$ gård ibidem af hk. 0-7-1.2 $\frac{3}{4}$, som hans formand Christen Christensen tilforn i fæste haft haver, og skal erneldte Christen Tonsgaard beholde samme $\frac{1}{4}$ part gård i fæste hans livstid på condition, at han svarer alle kgl. skatter og udgifter af samme hartkorn, som nu er eller herefter påbydes vorder, i rette og forsvarlige tider, og betaler mig i mit hus årlig til hver martiny 2 sldlr, til landgiold, og så intet videre at svare mig i nogen måde af samme hk. Men jorden dyrker og forsvarlig bruger, siden holder sig kgl. maj.s lov og forordninger efterrettelig,

Nykøbing 2.5.1743

Peder Schallerup

Ligelydende original fæstebrev er mig tilstillet, hvorefter jeg mig i alt skal rette og forholde.

Nykøbing ut supra

(Sidst gengivne fæstebrev findes også i Ullerup fæsteprotokol.)

60/ Jens Mikkelsen i Erslev
61/ Anne Sørensdatter(?)

- se ane nr. 38-39

62/ Niels Mikkelsen Boll c.1716-1772

63/ Karen Sorensdatter 17..-1738

Fæstede 16.8.1738 sin faders opladte gård i Andrup by, Frøslev sogn, af hk. 3-5-2- $\frac{1}{2}$, der da tilhørte købmand Peder Skallerup i Nykøbing, men som omkring 1750 kom under Ullerup gods.

På sine gamle dage oplod Niels Boll gården til svigersønnen Niels Jensen fra Erslev, der fra den tid blev kaldt Boll.

Niels Boll er født i gården c.1716, søn af gdm. Mikkell Nielsen Boll og hustru.

Han døde sst. 1772, begr. langfredag, 56 år gammel.

Han blev gift første gang - vel 1735 eller 1736 - med Karen Sorensdatter, hvis herkomst er ukendt.

Karen Sorensdatters fødselsår kender vi heller ikke, idet hun blev begravet 5.9.1738 uden nogen aldersangivelse.

Niels Boll blev så gift anden gang i Frøslev 25.11.1738 med Sidsel Olufsdatter.

Sidsel, der er født c.1710, døde i Andrup 1767, begr. 8. trin., 57 år gammel.

Børn:

1 Kirsten Nielsdatter, født c.1736(?) - se ane nr. 30-31.

2 Kirsten Nielsdatter, født 1745, død samme år,

3 Karen Nielsdatter, 1746-

- opholdt sig 1773 i Sundby, da hun stod fadder hos halv søsteren i Andrup.

64/ Mikkel Christensen Sandal c.1645/47-17..

65/ N.N.

Fæster af gl.nr. 3 i Erslev by af hk. 4-0-0-2 (rester af denne gård er nuv. mat.nr. 30), Han nævnes som fæster af gården i matriklen 1688, men da sønnen angives født c.1680/82, har han vel overtaget den senest omkring 1680.

Gården horte til Dueholm Kloster, der efter reformationen blev et kirkeligt len, der efter svenskekrigenes odelæggende tid blev solgt til private.

På grund af skatterestancer hjemfaldt imidlertid i 1690 en del af herregården Dueholms gods til kronen, bl.a. denne gård, der snart efter blev afhændet til ejeren af Froslevgaard.

Den horte nu under dette gods til omkring 1720 eller lidt senere, da den overgik til købmand Peder Stefansen Skallerup i Nykøbing.

Gårdens landgilde angives i matriklen 1664 således:

6 td. byg

1 pd. smør

1 svin

1 fodernød (et ungkreatur til græsning m.v.)

$\frac{1}{2}$ mk. skovpenge(?)

1 gås

2 høns

1 læs lyng

6 snese ål

1 mk. tørskepenge

4 sk. spindepenge

3 td. havre

og gårdens hartkorn blev udregnet til 8-3-2-2.

Ved den nye matrikulering 1688, da tilliggendets areal og bonitet toges i betragtning, blev gårdens hartkorn sat til de ovenanførte 4-0-0-2.

Mikkel Sandal er ifølge landeværns papirer fra 1710/12 født c.1645/47, søn af en Christen Sandal, der må have boet i Vester Sandal i Erslev - se herom under ane nr. 128-129.

Nævnte landeværns papirer er de sidste vidnesbyrd, vi har om,

at Mikkell er i live, og sonnen Christen, der overtog gården, blev gift senest 1714, hvorfor Mikkell sikkert er dod eller i alfald har opladt gården omkring den tid.

Hans kones navn er ukendt - hun kan måske have været datter af den Laurs Laursen, der ved matrikuleringen 1664 nævnes i gården.

Vi kender kun et barn af dette ægtepar:

Christen Mikkelsen Sandal, c.1680/82- se ane nr. 32-33.

70/ Jens Pedersen c.1642/44-17.. (182)
 71/ N.N. Christens- (eller Peders)datter

Ifølge provst Filtenborgs udskrift af Morsø Nørreherreds tingbog tjente Jens Pedersen, der var fra Søndergaard i Sejerslev, i februar 1672 hos en gårdmand i Hesselbjerg by; men i tiden inden 3.12.1675 havde han overtaget fæstet af gården Vester Sandal i Erslev sogn under Højris gods.

- Og endnu 30.4.1722 nævnes han som fæster af denne gård, som han nævnte dato oplod til sin tilkomne svigersøn Jep Pedersen.

- Matrikuleringen 1688 fandt jo sted i Jens Pedersens tid, og ved den lejlighed blev gårdens hartkorn forandret fra 8-7-1-1 til 7-1-0-1½.

Ifølge landeværnspapirerne 1710/12 er Jens Pedersen født i tiden c.1642/44, søn af gdm. i Søndergaard i Sejerslev Peder Sielæen og hustru Anne Pedersdatter.

(364) (365)
 Hvornår han døde vides ikke, men det har vel været engang i 1720'erne.

Jens Pedersen er sikkert blevet gift i tiden mellem 1672 og 1675, da han jo overtog gården. Konens navn er ukendt, men hun er rimeligvis fra Vester Sandal - og som det begrundes under ane nr. 128-129 vist datter af en Christen Sandal, der i bekræftende fald må have haft gården i fæste på et tidspunkt mellem 1635 og 1664. - Her skal lige tilføjes, at hun også kan tænkes som datter af den Peder Laursen, der jo nævnes i gården 1664, og som i så fald skal have giftet sig med nævnte Christens enke - ane nr. 16 og 17 bliver jo næstsøskendeborn.

72/ Morten Sorensen 16..-17..

73/ Maren Christensdatter 16..-17..

Fæster af den gamle gård Purup i Tødsø sogn af hk. 4-2-1-0 (for 1688: 6-0-0-2). Gården, der vist altid har ligget, hvor den nu ligger, nemlig midt mellem Tødsø by og skellet til Toving bys marker, ses i matriklen 1664 at svare afgifterne skat og leding, hvilket betyder, at gården i senmiddelalderen har været i selveje.

Morsø Nørreherreds ting blev frem til 1688 afholdt under åben himmel ved Tinghøj, der ligger på Toving bymark ikke så langt fra det sted, hvor Tødsø, Erslev og Toving byers marker stoder sammen, Men når regnen forhindrede tingfolkene i at være udendørs, blev mødet holdt i Purup.

Morten Sorensen kan ikke være blevet nogen gammel mand. Som fæster af gården nævnes 1688 Peder og Lars Nielsonner (der vel har været brødre, og hvis far sikkert var den Niels Andersen, der sammen med en Johanne Poulsdatter, nævnes som fæster af Purup 1664), omkring 1704 blev Morten Sorensens eneste kendte barn født, og for 1722 er Morten død, hans enke har fået et fæstehus, som hun dette år oplader til sønnen Søren.

Huset, som Maren Christensdatter oplod til sønnen 2.3.1722, var gl.nr. 14 i Tødsø af hk. 0-0-1-1. Her boede Søren Mortensen til 1736, da han blev gårdfæster i Erslev.

Vi kender intet til hverken Morten Sorensens eller Maren Christensdatters herkomst. Måske kan hun på en eller anden måde være i slægt med den forømtalte familie i Purup - hun kan eventuelt være enke efter Peder Nielsen, og med ham have sønnen Christen Pedersen, der fra 1720 nævnes som fæster af Purup.

Af børn kendes, som nævnt kun:

Søren Mortensen, c.1704- se ane nr. 36-37.

- 82/ Laurids Jensen Koch c.1653-1691
 83/ Anne Sørensdatter Guldager 16.-17..

Boede mindst et års tid i Nibe efter sit giftermål, nemlig til begyndelsen af 1681, da han var blevet ejer af halvdelen af den knap 27 td. hk. store herregård Vesløgård i Veslæs sogn i Hanherred.

I oktober samme år købte han også den anden halvdel af gården og boede her til 1689, da han - mere eller mindre nødtvunget - måtte sælge Vesløgård. Han købte så den godt 6 td. hk. store Fæggeklit i Sejerslev sogn på Mors, hvortil han straks flyttede. Snart efter flyttede han til Oddersbøl (5½ td. hk.) i Hjardemål sogn, hvor han døde i begyndelsen af 1691. - Angående Laurids Kochs jordbesiddelser se stykket herom lige efter skiftet efter ham.

Efter Laurids Kochs død blev Anne Sørensdatter Guldager siddende på Oddersbøl i uskiftet bo i 11-12 år. 1703 solgte hun gården til svigersønnen Caspar Preetzmann og flyttede tilbage til Fæggeklit på Mors, som hun ejede størstedelen af. Her boede hun endnu 1708, men efterhånden overgik Fæggeklit til datteren Elisabeth Sofie og hendes mand Jens Hurtigkarl. 1718 kommer datteren Anne Marie Guldager til Sejerslev som præstefrue med sin mand Laurids Als, og 1719 boede Anne Sørensdatter hos hende.

Laurids Jensen Koch er født c. 1653 i Nibe, søn af brygger og kromand Jens Jensen Koch og hustru Anne Laursdatter. Laurids Koch døde på Oddersbøl i Hjardemål sogn 1.2.1691, 37 år 3 mdr. ringere end 6 dage. Han blev begravet i Hjardemål kirkes kor, hvor der til sidst i 1800-tallet lå en gravsten af rødbrun kalksten over ham - den er nu indmuret i korets østgavl, se gengivelsen.

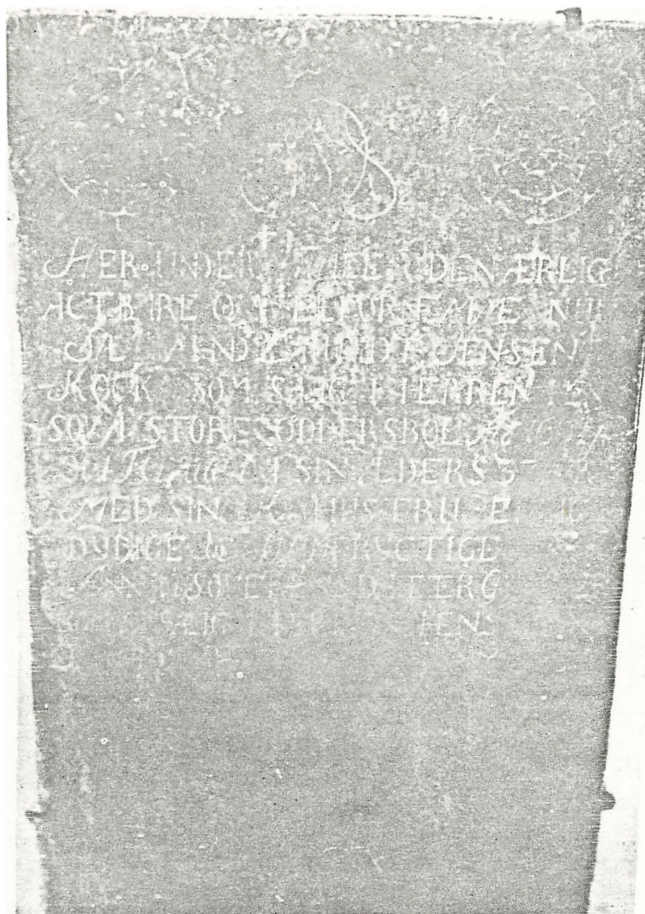
Han blev gift senest 1680 med Anne Sørensdatter Guldager.

Hun, der er født mellem 1640 og 1660, er datter af Søren (Pedersen Guldager i Sdr. Onsild ?) og hustru (Birgitte Nielsdatter).

Anne Sørensdatter boede som nævnt 1719 hos datteren Anne Marie Guldager i Sejerslev præstegård, hvor hun nok er død i årene før 1728 - det år da den nævnte datter blev præstefrue i Alsted-Bjergby sogne, og hvor hendes død nemlig ikke er indført.

Børn:

1. Anne Lauridsdatter Koch, c. 1680-1733.
Gift 1703 med Caspar Preetzmann, der overtog Oddersbøl, hvor hans efterkommere over kvindelød stadig bor.
2. Birgitte Lauridsdatter Koch c.1682- se ano nr. 40-41.
3. Jens Lauridsen Koch, c.1683-17.., student 1708, opholdt sig 1714 i Skarum præstegård og 1717 i Hundstrup.
4. Anne Marie Guldager (aldrig Koch), c. 1685-1739.
Gift 1. gang 1717 med Laurids Andersen Als, c. 1671-1721, der var fra Nibe, hjælpepræst ved Kolmens kirke i København 1711-1718, derpå sognepræst i Sejerslev-Ejerslev-Jørsby på Mors,
Gift 2. gang 1728 med enkemand Jacob Nielsen Erslev, c.1663-1730, sognepræst i Alsted-Bjergby på Mors, søn af købmand Niels Nielsen Erslev i Nykøbing og hustru Anne Jacobsdatter.
Gift 3. gang med Johannes Vogelius Steenstrup, 1706-1774, rektor ved Nykøbing latinskole 1728-1735, præst i Sjørring i Thy 1735-1770.
5. Elisabeth Sofie Lauridsdatter Koch, 1686-1748.
Gift senest 1710 med Jens Christensen Hurtigkarl, c. 1681-1731, der også var fra Nibe. Han overtog Fæggeklit efter svigermøderen, men måtte allerede 1715 sælge den til Hans Hansen på Frøslevgård. Han boede endnu nogle år som fæster på Fæggeklit, men flyttede senere til Nykøbing, hvor han døde.
Elisabeth Sofie opholdt sig sine sidste år på Votborg i Tæbring sogn hos sin søster Annes søn Niels Guldager, der var forpagter af Votborg.
6. Agnete Lauridsdatter Koch, født 1688, død samme år.

Gravsten over Laurids Jensen Koch i Hjørdemål kirke.

Billeder af Oddersbøll af i dag.
Drengen er søn af den nuværende ejer, der også stammer fra Laurids Koch.

Dueholm, Ørum og Vestervig amters skifteprotokol 1703.

Skifte efter Laurids Koch på St. Oddersbøl.

Anno 1703, 12.1. På højvelbårne hr. etatsråd og amtmand over Dueholm, Ørum og Vestervig amter hr. Rudolf friherre af Gersdorff hans vegne comparerede atter Knud Pedersen Riber som fuldmægtig udi højagtbare og velfornemme nu sal. Lauridtz Kochs stervbo udi Oddersbøl til endeligt skifte og deling imellem bemeldte Lauridtz Kochs efterladte enke madame Anne Sørensdatter på den ene og samtlige begge deres børn på den anden side; på enkens vegne og udi hendes egen nærværelse indfandt sig højagtbare og velfornemme mand sr. Niels Christensen Krarup af Østerild, med børnene, nemlig: Anne Lauridtzdatter Koch indfandt sig hendes kæreste (ægtemand) mons. Caspar Proetzmann, Birgitte Lauridtzdatter Koch med sr. Peder Thommesen på Momtoft, Jens Lauridtzten Koch med sr. Jens Jensen Suall på Kanstrup, Anne Marie Lauridtzdatter med sr. Jens Christensen i Tøfting, og Elisabeth Sophia Lauridtzdatter Koch med sr. Christen Andersen i Jensby, alle som forordnede formyndere, enhver på sin myndlings vegne. Og da er boens middel af løsøre og jordegods efter forrige registrering af 1.12.1702 befunden som følger:

(På grund af, at formynderne ikke er mødt efter den første "advarsel" bliver det endelige skifte først holdt ovenstående dato.)

Dernæst blev fremlagt den ergangne registrering og vurdering sålydende:

Anno 1702, 1.12. (På amtmand Gersdorffs vegne) var jeg underskrevne Knud Pedersen Riber som fuldmægtig med tvende vurderingsmænd Just Hansen og Jep Mikkelsen i Hjardemål forsamlede til skifte og deling udi Oddersbøl efter højagtbare og velfornemme mand Lauridtz Koch udi Oddersbøl udi samme sted boede og døde, imellem den sal. mands enke, dydædle Anne Sørensdatter på den ene og begge deres børn Anne (efternavnene udeladt) 22 år, Birgitte 21 år, Jens 19 år, Anne Marie 17 år, og Elisabeth Sophia 16 år, på den anden side. På enkens vegne indfandt sig som lavværge højagtbare og velfornemme sr. Niels Christensen Krarup af Østerild, som de

forordnede børnenes formyndere sr. Peder Thomsen på Momtoft, sr. Jens Jensen i Kanstrup, Jens Christensen i Tøfting, Oluf Poulsen i Vester Vandet og Christen Andersen i Jensby, ikke efter forgående lovlig advarsel d. 24.11. sidst haver indfundet dennem, er da boens middel befunden registreret og ved forskr. dannelsmænd vurderet som følger:

Registrering og vurdering.

Sølv:

3 sølvskeer, vog 8 lod	4	o	o
3 runde sølvbægre, vog 10 lod	5	o	o
1 sølvkande vog 75	37	3	o
1 liden sølvkârde ansat for 6 rdl., som moderen og samtlige søskende forærede Jens Koch hvis (hvad) de kunne tilkomme derudi, og derfor ej inddrages.			

Kobber:

1 bryggerkedel i grue vog 4 lispund	16	o	o
1 liden kobberkedel vog 6 skålpund	1	o	o
1 gl. ubrugelig destillerkedel vog 9 skålpund	1	5	4
1 kobber fyrfad	o	5	o
1 kobber tragt	o	1	8

Messing:

1 par gl. drevne messing lysestager	o	4	o
1 støbt messing lysestage	o	2	o
1 messing bækken	o	3	o
1 messing bordkrans	o	1	o
1 stor messing lygte	1	2	o
1 fyrbækken, forbrændt og i stykker	o	4	o
1 u-tjenlig rivejern	o	o	2
1 malm morter med støder	2	o	o
1 liden messing bakkelse jern	o	2	o
1 gl. lysplade	o	o	12
1 gl. messing strygøjern	o	2	o
1 gl. sengebækken	o	2	8

Tin:

4 gl. kron og ubrugelige tinfade, vog 10 skålpd.	1	4	o
1 vandfad kron tin vog 2 skålpund	o	3	2
1 gl. ubrugelig tinfad vog 2½ skålpund	o	2	2½
9 gl. tallerkener, ringe tin, vog 11 pd.	1	2	4

/

1 sengepot vog 3 1/4 pd	o	2	1/2
1 aflang stegfad vog 3 1/4 pd.	o	2	13 1/2
1 stor sersichen, krontin	o	o	8
1 tinflaske, ubrugelig 4 1/2 pd.	o	2	13

Anden boskab.

Udi vesterstuen:

1 rød formalet (bord) af fyr og egefod, stolper og skammel	2	o	o
1 do. af fyr med egestolper, indlagt med sort	2	2	o
1 skiffersten bord, i stykker, med ramme om	4	o	o

I storstuen:

1 gl. sten skive i ramme og med lukket fod og skuffe under	4	o	o
1 vrå skab af og med 3 rum udi, med sort indlagt	2	o	o
1 andet hængeskab på væggen med 3 lås for og 11 skuffer udi	2	4	o
1 slagstol	o	2	o
1 gl. kistebænk	o	1	8
1 langbænk eller skammel	o	1	12
3 historisk formalet stykker om den rige mand	o	2	4
1 kiste med fod, som onken er reserveret for			
2 rdl. 4 mk., som ej inddrages.			
1 spejl med sort ramme	1	o	o
1 bilægger kakkelovn med fod	3	o	o

I lillestuen:

1 stenskiye med åben fod,	1	o	o
1 bænk	o	o	6
1 længere do.	o	o	8
1 gl. fyrreskab	o	2	o
3 mands stole betrukket med hjemmogjort tøj	o	3	o
1 jern bismar på 2 lispund	1	o	o
1 mangelfjæl og trille	o	o	6
2 gl. hjulrokker	o	4	o
1 haspetræ	o	o	6
1 jern kakkelovn	2	o	o

12 mælke træ-sikar	o	2	4
I et lidet kammer ved stuen:			
1 liden fyrreskab uden lås	o	2	o
2 små brødknive	o	o	12
1 dobbelt hegø	o	1	o
1 kerne med stang og låg	o	o	12
1 liden flødebøtte	o	o	8
1 gl. jern lysesaks	o	o	4
I kælderen:			
2 øltønder	1	o	o
1 do.	o	1	8
1 halvtønde	o	o	6
1 fjerding	o	o	8
4 bimpler og 1 fjerding	o	1	8
1 ølkar på 2 tdr.	o	3	o
På loftet:			
2 standtønder	o	o	12
1 riskurv	o	o	6
2 grynkuber	o	o	8
1 liden håndkurv	o	o	2
2 garnvindsler	o	o	12
2 hække	o	o	8
I køkkenet og bryggerst:			
1 jerngryde	o	4.	o
1 kjelske	o	1	8
1 trefod	o	1	8
2 gl. "køcher" knive	o	o	6
1 stege spid	o	1	8
2 jernkroge at tage gryder af ilden	o	o	6
1 gode-råd bakkelse jern	1	2	o
1 par håndkvarne	o	4	o
1 stor ølkar	1	2	o
1 liden bærekar	o	o	4
3 stripper	o	o	12
1 lidet fyrrebord med et lidet skab under	o	1	8
1 saae	o	o	8

1 mask tønde	o	o	6
1 dejnøkar	o	1	o
1 spån sold	o	o	6
1 selde	o	o	12
1 hørbrøder	o	o	3
1 skagfod og hånd	o	o	3
3 lyngleer	o	3	o
1 lysform, egetræ	o	o	8
1 rist	o	o	8
1 ildtøng	o	o	6
1 hakkebræt	o	o	8
Lin klæder:			
1 fin drejls dug med 2 bredder udi, 4 al. lang	1	o	o
1 gl. linned damaskes dug 7 al. lang	1	1	o
1 blågarns drejls dug, 2 bredder, 2½ al. lang	o	2	o
1 fin drejls håndklæde, 3 al. lang	o	2	8
1 silkesyet håndklæde, 4 al. lang	o	2	8
1 par fine lærreds lagen, 2½ bredde, 4½ al. lang	3	3	o
1 par gl. do. 4 al. lang	1	o	o
1 par grove do., 2½ al. lang	1	1	o
1 par blågarns lagen, 2 ¾ al. lang	1	o	o
1 par gl. do. 2½ al. lang	o	1	9
2 par hørlærreds pudevår, i parret 6 al. lærred	1	o	o
Sengeklæder:			
nr.1: 1 bolster underdyne med røde striber	2	4	o
" 2: 1 lærreds overdyne med røde striber	2	o	o
" 3: 1 overdyne, hjemmegjort bolster	1	4	o
" 4: 1 gl. underdyne af small (?) lærred	1	o	o
" 5: 1 lærreds overdyne med blå striber	1	2	o
" 6: 1 bolster underdyne, brune og røde strib.	2	4	o
" 7: 1 hjemmegjort olmerdugs overdyne med røde og blå striber	2	2	o
" 8: 1 do.	2	2	o
" 9: 1 underdyne af gl. sejl lærred	1	o	o
" 10: 1 hjemmegj. olmerdugs overdyne, blåstrib.	2	4	o
Nr. 1: 1 bolster hovedpude med blå striber	o	1	8
" 2: 1 do. af sejl lærred	o	1	o

Nr. 3: 1 gl. smill lærreds hovedpude	o	2	o
" 4: 1 gl. hovedpude, hjemmegjort olmerdug blå striber	o	2	o
" 5: 1 gl. bolster hovedpude, blå striber	o	1	9
" 5,7: 2 puder af hjemmegjort olmerdug, blå striber	1	o	o
" 8:1 vadmels hovedpude	o	1	8
" 9: 1 olmerdugs hovedpude, blå og røde strib.	o	1	o
" 10: 1 olmerdugs hovedpude, blå striber	o	1	8
Et omhæng af broget uldent hjemmegjort tøj	1	o	o
I karlfolkenes seng:			
1 gl. vadmels overdyne	o	3	o
1 gl. bolster underdyne	1	3	o
1 bolster hoveddyne	o	2	o
1 vadmels pude	o	1	o
2 vadmels vår	1	o	o
I huset, andre klæder:			
1 gl. pudehynde af blå vadmæl	o	2	o
2 hynder syet på tvist	1	o	o
1 gl. bænkydyne, 3 al. lang	o	1	8
1 do.	o	1	8
1 fin sort klædes kjortel (5 rd1. 4 mk.) som Jens Koch med moderens og søskendes samtykke blev reserveret alene at vinde, og derfor ej inddrages.			
2 drejls lærreds sække	o	3	o
1 hampesæk	o	1	8
Udendørs boskab og vogn redskab:			
1 travogn med haver	1	2	o
1 gl. kurve vogn	2	4	o
1 beslagen kurvevogn og hammelstok	6	4	o
2 par nye hjul	1	4	o
2 par kornhække	o	2	o
1 gl. møgvogn med fjæl	o	4	o
1 par sløvet hjul med bossar og ringe	1	2	o
dræt til den beslagne vogn	1	2	o

1 grå hoppe 11 år	6	4	o
1 brun blisset hoppe 13 år	8	o	o
1 brun broget hoppe 10 år	10	o	o
1 brun stjernet mærføl	6	o	o
1 schæg (?) mærføl	6	o	o
1 grå hoppe 5 år	17	2	o
1 bruntribet blisset mærplag 3 år	18	4	o

Kvæg:

1 grå hjelmet ko 12 år	3	2	o
1 ravnsort ko 8 år	4	o	o
1 sortbroget ko 6 år	4	o	o
1 do. 4 år	4	2	o
1 ravnsort ko 5 år	3	o	o
2 sorthjelmene kvier 3 år	6	4	o
1 gl. sortbroget ko 10 år	3	o	o
1 rød stud i 4. år	4	4	o
1 sort hjelmet do. i 2. år	3	o	o
1 sorthjelmet do.	2	4	o
1 ravnsort stude-ungnød i 2. år	2	4	o
1 sorthjelmet stude-ungnød	3	2	o
1 sorthjelmet årings kvie-ungnød	1	4	o
1 do.	1	1	o
2 do. kvie ungnød	1	4	o
2 do., broget og stjernet	1	4	o
1 do. sorthjelmet	1	2	o
1 sort grimet kvie årings ungnød	1	2	o
1 broget studekalv	o	5	o
3 spædekælve	1	o	o
16 får	6	o	o
7 vædderlam	1	4	8

Svin:

1 hvid årings galt-svin	o	5	o
2 sommergrise	o	5	o

Høns og gæs:

3 kalkunske høns	1	2	o
4 unge gæs	o	3	o
4 ænder	o	1	o

Lænken hvor udi hunden er anbunden.	o	1	o
Kornet i laden:			
Angaves rug 15 læs, udi læsset 6 skp.	13	o	12
Byg 12 læs å 6 skp.	6	4	8
Havre 4 læs å 2 skp.	o	2	o
Rugsæden i marken angaves at være sået vintersad 6 tdr.	7	o	o
Bøger:			
Brochmanns postil, udi tvende parter tilsammen	1	o	o
Kingos åndelige Sangkor, 1. og 2. part med dr.			
Lehsons Morgen- og aftenbønner udi et bind formeret	o	1	8
1 gl. fuldkommen salmebog	o	o	8
Dernæst blev fremlagt en jordebog under madame Anne Sørensdatter og lavværge sr.Niels Christen- sens hånd de dato 1.12.1702, som hende og med- arvinger berigtigede og dette skifte vedkommer, lyder således:			
Jordebog			
På sal. Laurids Kochs gods, indrettet efter kgl. maj.s nådigste forordning om vægt og mål.			
Ålborghus amt, V. Hanherred, Arup sogn og by:			
Chr. Eskilsen, nu Morten Færgemand, skylder årlig:			
byg: 4 tdr. 1 skp.			
svin: 1			
Gri havre: 3 tdr.			
Udi landmålingsmatrik. 1-5-0-0	65	o	o
Tommerby sogn og by:			
Sal. Knud Andersens enke, nu Bertel Jensen, skylder årlig:			
5 mk. landgildes penge			
hk. 0-6-1-0	31	1	8
Morsland, Nørreherred.			
Sejerslev sogn, Feggeklit:			
Beboes af sal. Hans Jensens enke			

Smør 1 td.			
havre 25 tdr. 1 skp.	255	2	8
hk. 6-3-0-1			
Hesselbjerg:			
Anders Nielsen			
byg, 2 tdr. $\frac{1}{2}$ skp.			
havre, 2 tdr. 5 skp.			
svin, 1			
1 lispund 1 $\frac{1}{4}$ pd.			
1 gås			
2 høns			
3 snee ål	116	1	8
hk. 2-7-1-0			
Thyland, Hillerslev herred, Hjørdemål sogn:			
Oddersbøl, beboes af sal Laurids Kochs enke			
smør, 1 td.			
foder oksne, 1			
svin, 1			
gæsteri, 2 rdl.	222	3	0
hk. 5-4-2-0			
Østerild sogn, Tousig:			
Peder Christensen Skiødt			
smør, $4\frac{1}{2}$ lispd. $4\frac{1}{2}$ pd.			
svin. 1			
gæs, 8			
1 foerfolle (?)	79	3	8
Jens Christensen - 1 alb hk.	0	2	8
Hillerslev sogn og by:			
Mikkel Madsen			
byg, 2 td. $\frac{1}{2}$ skp.	86	1	8
hk. 2-2-1-0			
Nors sogn og by:			
Christen Madsen skylder årlig:			
byg, 8 tdr. 2 skp.	142	5	8
hk. 3-4-2-1			

Hinding:

Niels Nielsen Smed

byg, 4 tdr. 1 skp.

1 svin	82	3	0
hk. 2-0-2-0			

Derforuden er i Vikso sogn og by et gadehus

Niels Lauridsen iboer

1 gadehus Enevold Madsen iboer	1	2	0
--------------------------------	---	---	---

Således rigtig bekender jeg underskrevne

Oddersbol 1.12.1702

Stod underskreven sal. Laurids Kochs enke Anne Sorensdatter
og på enkens vegne til vitterlighed

Niels Christensen Krarup

(På forespørgsel svares der, at man intet videre ved til
indtagt for boet.)

Summa penge	1444	1	6
-------------	------	---	---

Dernæst blev den bortskyldige gæld æsket og tilkendegivet
og antegnet som følger: Først æskede og prætenderede
enkens lavværge sr. Niels Christensen på enkens og børnenes
vegne for den bekostning, som på Jens Kochs skolegang er gjort
uden huset, udi Hjardemål, Nibe, Viborg og Ålborg til dato
forend han kom sidst i Ålborg skole, tilsammen 143 5 0
som så vide til videre diskussion er observeret og ej
inddrages.

Dernæst blev erindret om de kgl. skatter, som tilstunder
og skal betales, nemlig kornskatten samt familie- og kvar-
tal skatterne til 1.5. næstkommende, samt tiende skatter af
Oddersbol, at det måtte observeres af fælles bo, derfor
gøres betaling

15	5	10
----	---	----

Ellers formodede enken at nyde den besætning
hs. kgl. maj. befaler skal følge en bondegård,
som hun besidder, at hende det vorder reser-
veret, hvorimod hun villig vil afstå den hende
i loven tillagte broderlod, samt begravelsesbe-
kostning, mens hvis den ene post skulle fejle,
så havde hun sig de tvende forbeholdne.

forrettet testerer underskrevne

Datum Oddersbøl 2.12.1702

Stod underskrevet:

Udi hr. etatsråd og amtmand højvelbårne Rudolf friherre af Gersdorff hans lovlige absence

K. Riber

Anne Sørensdatter - Niels Christensen Krarup

Jep Mikkelsen, egen hånd

Vi har set af skiftet af 1703, at Laurids Koch efterlod sig godt 27 td. hk., og vi vil her se på hans handler med jordegods.

Først Vesløgård. Denne herregård, hvis tilliggende ved matrikuleringen 1688 blev sat til 26-5-1-0, var på grund af adelsmanden Palle Rosenkrantz' dårlige økonomi i midten af 1600-tallet blevet udlagt til en lang række borgerlige og adelige personer, men i løbet af 1600-erne samlede Anne Sørensdatter Guldagers "morbror" Kjeld Nielsen Rørbæks enke Maren Nielsdatter hele gården, og den gik så i arv til hendes eneste søn, den ugifte Niels Kjeldsen Rørbæk, der døde 1680.

Hans arvinger fik så gården, men snart begyndte den afdødes fætter, herredsfoged i Onsild herred i Himmerland Peder Sørensen Guldager og dennes søsters mand Laurids Koch at samle gården. De købte 28.10.1680 Jens Gyntelbergs del i fællesskab; 9.11. samme år købte Laurids Koch sin kones moster Margrethe Gyntelbergs del af hendes mand Søren Nielsen Kleinsmed i Als, og 27.4.1781 købte Peder Guldager sin moster Helvig Gyntelbergs part. - Nu ejede altså svogrene hver sin halvdel af Vesløgård med underliggende bøndergods, men allerede 22.10. samme år solgte Peder Guldager sin halvdel til Laurids Koch, der således blev eneejer.

Laurids Koch købte i årene umiddelbart efter endnu et par mindre bøndergårde og et gadehus, men 16.3.1688 udstedte

han en panteobligation på 600 rdl. med pant i Vesløsgård til den vistnok pommerskfødte adelige oberstløjtnant Erich Zacharias von Kahlen, og året efter, 6.3.1689, måtte Laurids Koch sælge Vesløsgård med et underliggende boelssted og 5-6 gadehuse til v. Kahlen.

Om Laurids Koch har været ude i økonomisk ufare eller sygdom har plaget ham - han døde jo 2 år senere kun 37 år gammel - er uvist. Ved salget beholdt han i al fald 18 td. hk. og er samme år i stand til at købe yderligere godt 9 td. hk. Ovennævnte Erich Zacharias v. Kahlen, der senere ejede herregården Todbol i Skjoldborg sogn, hvor han døde som en fattig og barnløs mand, stod vist på god fod med Laurids Kochs familie, og han kan muligvis i sit følge have haft Laurids Kochs to senere svigersønner med de fremmedartede navne Preetzmann og Mönner(z), førstnævnte lod ialfald sin næstældste søn døbe med navnet Erich Zacharias.

Laurids Koch var som nævnt fra tid til anden ejer af en del bøndergods. I april 1680 købte han gården Katholm i Hellevad sogn i Vendsyssel af sin kones fætter Niels Kjeldsen Rorbæk på Vesløsgård, men allerede i august 1681 solgte han denne gård til Gert Christensen i Rogelhede. I juni 1680 købte han en husgrund i Nibe, der lå ved siden af hans fars gård, af Niels Juul Axelsen til Bjørnsholm. Denne grund solgte han i oktober 1685 sammen med sit fødehjem i Nibe, som han havde arvet, til en Christoffer Herlov. I september 1682 købte han det boelssted i Arup af Bernt Due til Krastrup, som Morten Færgemand beboede ved skiftet efter Laurids Koch 1703, se nedenfor. Ved samme lejlighed (sept. 1682) købte han ligeledes af Bernt Due et gadehus i Øsløs; det fulgte Vesløsgård 1689. I oktober 1684 købte han af den forrige overstrandinspektør Christian Heinrich Peitersen på Hindsels den gård på Tousig Hede i Østerild sogn, som senere beboedes af Laurids Kochs svigersøn Cort Hansen Mönner(z) - se p. nr. 40-41. I april 1689 - altså en måneds tid efter salget af Vesløsgård - købte han gården Fæggekliit i Sejerslev sogn på Mors af Poul v. Klingenberg til Højris, og hertil flyttede han straks.

I november samme år (1689) købte han af Jens Kaas' enke Karen Reedtz på Krabbesholm en bondegård i Kesselbjerg by, Sejerslev sogn på Mors, på knap 3 td. hk.

Anne Sorensdatter Guldager ses ikke at have handlet med ejendomme i årene fra 1691 til 1703, da skiftet efter Laurids Koch bliver holdt.

Jordegodset blev gjort op til ialt 27-1-1-2, hvoraf Anne Guldager skal beholde de 7-1-1-2, mens de fem børn hver skal have 4 td. hk. Sønnen skulle jo have haft dobbelt så meget som hver af dotrene, men hans studier har kostet en hel del penge, så derfor skal han arve lige med søstrene. Anne Guldager fik hele Oddersbol, som hun vist allerede 1704 solgte til svigersønnen Caspar Preetzmann.

Fæggeklit af hk. 6-3-0.1 blev delt mellem tre af dotrene, Anne fik 4 td., Birgitte 1 album og Elisabeth Sofie 2-3-0-0. Birgittes del kom hurtigt til moderen, og Annes og Elisabeths parter købte Anne Guldager i henholdsvis 1704 og 1708, men c.1713 blev Elisabeth Sofies mand Jens Christensen Hurtigkarl enejer af Fæggeklit.

Gården i Nors sogn og by, beboet af Christen Madsen, der var sat i hk. til 3-4-2-1, arvede datteren Birgitte, men allerede 1707 solgte hendes mand Cort Hansen Mønnert(z) denne gård til svigermoderen, der beholdt den til 1717, da hun solgte den til præsten Rudbech Humble i Hundstrup.

I Kesselbjerg by, Sejerslev sogn, ejede Laurids Koch jo en gård af hk. 2-7-1-0, der beboedes af Anders Nielsen. Denne gård arvede datteren Anne Marie Guldager.

En gård i Hillerslev sogn og by af hk. 2-2-1-0, beboet af Mikkil Madsen, arvedes af sønnen Jens Lauridsen Koch, der 1714 solgte den til sin fætter Johannes Jensen Koch i Ålborg.

Gården i Hinding by, Nors sogn, af hk. 2-0-2-0, der var beboet af Niels Nielsen Smed, blev delt mellem Jens Lauridsen Koch og søsteren Birgitte. 1709 solgte Jens og Birgittes mand Cort Hansen denne gård til Chr. Pedersen Øland, sognepræst i Hundstrup-Østerild.

Gården på Tovsig Hede, Østerild sogn, af hk. 1-7-3-2, som i årene 1709-19 beboedes af Laurids Kochs datter Birgitte

og hendes mand Cort Hansen, arvedes af enken Anne Guldager (datteren Anne Marie Guldager havde 3 skp. af den, men disse solgte hun vist hurtigt til moderen). Denne gård solgte Anne Guldager 1719 til Peder Christensen Lund på Kannas.

Boelet i Arup af hk. 1-5-0-0, beboet af Morten Færgemand, arvedes af datteren Elisabeth Sofie, der 1708 solgte det til moderen, der straks solgte det til Jens Mortensen.

Et gadehus på 1 alb. i Østerild by, beboet af Jens Christensen, samt det meste af et boelssted i Tommerby af hk. 0-6-1-0, beboet af Bertel Jensen, arvedes af datteren Anne Marie Guldager,

De resterende 2 fk. 1 alb. i boelsstedet i Tommerby arvedes af datteren Birgitte, der vist snart skilte sig af med dette.

84/ Peder Sørensen Enggaard c. 1653-1731

85/ Kirsten Andersdatter 1657-1723

Han fik 17.4.1683 fæstebrev efter sin svigerfar på gården Enggaard i Ullerup by, Heltborg sogn, i Thy, der havde gl. nr. 1 og hvis hartkorn i 1688 blev sat til 4-0-0-1.

Enggård og den nedennævnte Korsgaard, begge i Ullerup by samt Rotbøl i Lodbjerg (se ane nr. 86-87) hørte alle tre til det gamle kongelige len Vestervig Kloster, der 1661 var blevet solgt til den borgerlige Joackim Irgens. Hans dårlige økonomi førte med sig, at 1682 hjemfaldt en hel del af hans bøndergods til kronen, bl. a. ovennævnte tre gårde, der alle i 1683 blev udlagt som ryttergods. De to gårde i Ullerup og meget andet blev ved auktionen over ryttergodset 1716 købt af amtmanden friherre Rudølf af Gersdorff.

Udover fæstet af Enggaard får Peder Sørensen 27.4.1696 fæstebrev på 2-5-0-0 af Korsgårds samlede 8-5-0-1, således at han havde ialt 6-5-0-1 i fæste.

Peder Sørensen er født c. 1653, uvist hvor. Blandt fadderne ved børnenes dåb nævnes bl. a. følgende, der vist må være hans søskende: Gertrud Sørensdatter, 1649-1683, der 1675 blev gift med Jens Enevoldsen i Dovergård, Ydby sogn, Hilleborg Sørensdatter, der nævnes som fadder flere gange, og Christen Sørensen i Refs, der ligeledes nævnes flere gange.

Peder Sørensen døde i Enggård 1731, begravet 11.7., 78 år ringere 2 mdr. 3 uger 6 dage. "Der er prædike lig-prædiken".

Han blev gift i Heltborg 1683, trol. 20.3., viet 2.7., med Kirsten Andersdatter Enggaard.

Hun er født i Enggård 1657, db. 8.2., datter af Anders Poulsen og hustru Maren Poulsdatter, båret til dåben af Maren Villadsdatter, faddere er Peder Jensen, Jens Poulsen, Lars Pedersen, Maren Jensdatter og Edel Christensdatter.

Kirsten døde i Enggaard 1723, begravet 7.2., 66 år ringere 3 dage.

Børn:

- 1 Gertrud Pedersdatter, født 1634, død samme år.
- 2 Anders Pedersen, 1685- se ane nr. 42-43
- 3 Søren Pedersen, 1687-1633
- 4 Søren Pedersen, 1689-17.., overtog 1714 de 6 td. hk. af
Korsgård, som broderen Anders fraflyttede.
- 5 Christen Pedersen 1691-
- 6 Jens Pedersen 1693-
- 7 Mads Pedersen 1695
- 8 Poul Pedersen 1697-1698
- 9 Christen Pedersen 1699- ,
- 10 Poul Pedersen 1701-

86/ Mikkel Christensen i Rotbøl 16..-1711

87/ Dorte Vernerdsdatter 16..-1718

Han efterfulgte først i 1680-erne sin mor som fæster af gården Rotbøl i Lodbjerg sogn.

Gården var i hans tid udlagt til rytteriets underhold, og fra ryttergods-distriktets arkiv har vi en inkvisitions- (synd)forretning fra 12.3.1707, der oplyser følgende om gården: Bygningerne bestod af 12 fag råling, hvoraf de 4 var brøstfældige, 12 fag lade, hvoraf de to var brøstfældige, stalden bestod af 10 fag, men heraf var kun de 2 i god stand, og desuden var der en vogn- og tjenerhus på 6 fag, hvoraf de 2 trængte til reparation. - Besætningen angives at være 5 heste, 2 stude, 4 køer og 8 ungnød, og gårdens årlige udsæd var 2 td. vinterrug, 1 td. vårrug, 5 td. byg og 1 td. havre.

Den ansete genealog Hauch-Pausbøll fortæller i "Slægtshåndbogen" 1900, at Mikkel en tid havde været foged på Dueholm, Ørum og Tandrup, og endvidere, at Lodbjerg kirkebog skulle omtale ham som "en ærlig trofast mand, from og gudfrygtig, hvis lige få findes" - - men ingen af oplysningerne har vi kunnet kontrollere.

Mikkel Christensen er født i Rotbøl, vel i 1650erne, søn af Christen Mikkelsen og hustru Kirsten Sørensdatter.

Han må være død i Rotbøl 1711, skiftet efter ham er ialfald afsluttet det år (oplyses i et ulæseligt og kort skifte efter Dorte Vernerdsdatter i Dueholm, Ørum og Vestervig amters skifteprotokol).

Hans kone Dorte Vernerdsdatter, der er født mellem 1650 og 1670, døde i Rotbøl i december 1718, begravet 3.1.1719.

Fra ovennævnte nærmest ulæselige skifte kan vi dog finde Mikkels og Dortes børn:

I Christen Mikkelsen Rottbøll, død 1729, tjente 1719 hos

justitsråd v. Pagelsen på Nørtorp, døde som forvalter på herregården Hørbygård på Sjælland.

Gift med Margrethe Cathrine Friis, der blev gift 2. gang med forvalteren på Hagestedgård Ole Nicolaj Faxøe.

Christen Rotbøl efterlod mindst 2 børn, nemlig botanikeren, professor medicinæ, dr. med. et cand. theol. Christian Friis Rottbøll, 1727-1797, efter hvem den yngre Linné opkaldte en blomsterfamilie, og Christian Michael Rottbøll, 1729-1780, sidst biskop i Viborg, hvis sønnesøn af samme navn købte godset Børglum Kloster i Vendsyssel, hvor slægten endnu bor.

- 2 Elisabeth Mikkelsdatter c. 1691- se ane nr. 42-43
- 3 Kirsten Mikkelsdatter, tjente 1719 i Thisted
- 4 Dorthe Mikkelsdatter, tjente 1719 hos Niels Sørensen i Logstrup, Lodbjerg sogn.
- 5 Verner Mikkelsen, c. 1699-17.., var hjemme 1719.

90/ Jorgen Pallesen Obel c.1650-c.1715

91/ Dorthe Olufsdatter Sennels 1640/60-17..

Forpagtede 1679 herregården Øland i Harring sogn i Thy - han kaldes da "hæderlig og vellærd", hvilket må betyde, at han har været student.

Han kom snart i spetakel med gårdens ejer og måtte opgive denne forpagtning (læs herom nedenfor).

1. maj 1681 fik han forpagtningen af herregården Nandrup i Flade sogn på Mors, men heller ikke her blev han gammel i gårde - hans krækilerier, hidsighed og forsømmelighed gjorde ham også umulig her, og efter ejerens død 1685 eller 1686 sagde enken ham op. Han beklager sig herover til herredstinget, men dette ting godkender 13.4.1686 hans opsigelse, og efter en forgæves appel til landstinget i Viborg må Jorgen Obel forlade Nandrup.

2. maj 1687 får han fæstebrev af amtmanden på den gamle herregård Skarregaard i Sejerslev sogn, som kronen da var ejer af.

Ved matrikuleringen 1688 bliver den hartkorn forandret fra 31 td. til 16-1-0-2, og samme år bliver den udlagt af kronen til rytteriets underhold.

Gården, der dengang havde et dyrket tilligende på godt 61 td. land, lå ikke på sin nuværende plads, men på grænsen til de store strandenge mellem de to søer på disses sydside.

Fra rytterdistriktets arkivalier har vi fremdraget følgende til belysning af gårdens tilstand i Jorgen Obels tid.

Ved en inkvisitionsforretning (årlig syn) 1707 oplyses, at gården kun svarer skat af $\frac{2}{3}$ af hartkornet, nemlig 10-5-0-0, og bygningerne, der alle er i "god stand" bestod da af:

18 fag råling, 15 fag lade og 8 fag stald, dertil kommer 1 lidet hus sonder i gården på 7 fag og 1 fæhus vester i gården på 10 fag, og under betegnelsen "resten huse" er der ialt 7 fag.

Besætningen angives at være: dragonens hest, 7 hopper, 3 plage, 6 koeer, 4 stude, 3 kvier og 6 ungnod (ved et tilsvarende syn 1712 er der ligeledes en halv snes heste, 6 koeer, men ingen stude og kvier og kun 4 ungnod, men derimod 20 får).

Og gårdens årlige udsæd opgøres til 7 tdr. vinterrug, 3 tdr.

vårrug, 12 $\frac{1}{2}$ tdr. byg og 14 tdr. havre.

Ud over at være kronens fæster af Skarregaard var Jørgen Obel fæster af forskellige sognekirkers andele af korn- og kvægtiender i Morsø Nørreherred, således nævnes han f.x. i årene 1690-98 som fæster af Flade kirkes kærntiende - kirken kvægtiende havde han ligeledes i fæste 1694, men afløstes for 1696 af sønnen Palle Obel. Ejerslev kirkes kvægtiende fik han 24.11.1694 fæstebrev på, men blev 1697 afløst af sin ovennævnte søn, der endnu 1719 havde denne tiende i fæste. Også jordegods ejede og handlede Jørgen Obel med.

Efter sin barnløse bror Anders Pallesen, præst i Sennels, arvede han 1692 mindre ejendomme i Thy, men også for den tid havde han jord i Thy; bl.a. købte han 1690 en gård i Kallerup, Hvidbjerg Vestenå sogn, af Hans Axel Pors til Møntoft. Og i årene 1696 og 1700 solgte han mindre ejendomme i Sennels, Skovsted, Kåstrup og Østerild.

På Mors ejede han bl.a. herligheden af et mindre boelssted i Sejerslev by og en større ejendom i Hesselbjerg by - sidstnævnte gik i arv til datteren Sidsel, se under ane nr. 44-45.

Jørgen Pallesen Obel er født omkring 1650 i Linaa præstegård ved Silkeborg, søn af præsten Peder Pallesen Wendel og dennes første hustru Anne Hansdatter.

Jørgen blev opkaldt efter den ansete mag. Jørgen Pedersen Obel, c.1585-1638, sognepræst i Linaa 1611-18 (for Palle Wendels formand Ole Olesen), derpå slotspræst i Skanderborg til sin død - og tillige provst. Det er højst sandsynligt, at der bag denne opkaldelse ligger et slægtskab, men det er os desværre ikke muligt at redegøre herfor. Skulle den ældre Jørgen Obel og Palle Wendel have fælles ophav i Vendsyssel? De kunne jo være brødre, men vi ved intet.

Jørgen Pallesen boede endnu 1712 i Skarregaard, men 1715 overtages gården af svigersønnen Tor Kjeldsen, så Jørgen er sikkert død omkring den tid.

Han blev gift senest 1679 med sin bror Anders' steddatter Dorthe Olufsdatter Sennels, der er født i Sennels præstegård i tiden mellem 1640 og 1660, datter af præsten Oluf Adersen Bi-

gum og hustru Maren Jensdatter(?).

Hvornår Dorthe dode, vides ikke.

Af Jorgen Obels born kendes:

- 1 Palle Jørgensen Obel, c.1679-1743, fæster og senere ejer af Skrandrupgaard (knap 10 td. hk.) i Sejerslev sogn (om denne gård se tillige under ane nr. 42-43). Ved sin død var Palle Obel ejer af over 20 td. hk., Skrandrupgaard excl. Gift 1.g.m. Else Jensdatter, der dode barnløs 1737. Gift 2.g. c.1738 m. Kirsten-Jensdatter, der efter Palles død blev gift 2.g.m. Jørgen Madsen Toftum, der 1748 solgte Skrandrupgaard til ane nr. 42 og flyttede til Arup
- 2 Ole eller Oluf Jørgensen Obel, 1680-1753, sognepræst i Gudum ved Lemvig, senere i Øslos, Veslos og Arup. Ejer af en del strogods, bl.a. på Mors (se om Sondergaard i Sejerslev under ane nr. 104-105). Ole Obels nærmeste efterslægt var præster og mindre godsejere - en gren af slægten grundlagde tobaksfirmaet C. W. Obel i Ålborg.
- 3 Anne Jørgensdatter Obel
Gift c.1715 med Tor Kjeldsen, c.1675-1754, gdm., murmester og blytækker i Solbjerg, forpagter af Skarregaard 1715-20, derpå igen murmester og blytækker i Solbjerg; han var søn af murmester og blytækker Kjeld Torsen i Solbjerg.
- 4 Henrik Jørgensen Obel, c.1690-17.., boede hjemme 1710/12, hans senere skæbne er ukendt.
- 5 Sidsel Jørgensdatter Obel - se ane nr. 44-45.

Om Jørgen Pallesen fortæller Waldemar Henriksen og Torsten Balle i en artikel i Historisk Årbog for Thisted Amt 1963 under titelen "En voldsom forpagter".

Ejeren af Øland i Thy Laurids Seefeld boede til tider, men ikke altid, på gården, og han fik det indtryk, at forpagteren ikke holdt aftalen om at holde gården ved lige. Han fik en tømrer til at komme og reparere en port; og han kom da med nogle søm til ham. I det samme kommer Jørgen Pallesen med en plejl i hånden og truer Seefeld på livet. Der kommer retssag af det, Jørgen Pallesen hævder, at sådan noget overhovedet ikke er værd at gå til retten med. Hvis nogen slår Laurids Seefeld, kan han jo slå igen, "han er lang nok til det, fanden fare i ham!" - Ved senere tingmøde falder han til føje og klager sig over ulykker, der har ramt ham: flere folk i hans tjeneste er døde af sprinkelsyge (vistnok plettyfus), vejret har ødelagt hans hø og korn, og hans kone er syg. Seefeld bør som en god kristen lade sig dette gå til hjerte. Og foreøvrigt sværger han ved ære, liv og gods, at hans grimme ord aldrig skal komme Seefeld til skade på gods, ære eller liv.

Ejeren siger forpagtningen op, men Jørgen Pallesen fører sag om det, og opsigelsen kendes ugyldig. - Seefeld lader optage syn på gården, Jørgen Pallesen møder synsmændene i porten med en lægte i hånden og nægter dem adgang, så kommer Seefeld, og det ender med, at han og forpagteren slår løs på hinanden.

Efterhånden lykkes det Seefeld at få forpagteren opsagt, og Jørgen Pallesen bliver nødt til at flytte.

Også andetsteds viser sig hans voldsomhed. I et selskab blev han så ophidset, at han slog et fyrfad i hovedet på præsten Holger Schandorf.

Senere bliver han forpagter på Nandrup på Mors. Også her viser han sig voldsom og trættekær og må forlade forpagtningen.

94/ Niels Nielsen c.1677-1753

95/ Maren Jensdatter 1694-1773

Overtog - vel ved giftermålet 1713 - svigerfaderens gård i Alsted sogn og by. Gården, der nu har mat.nr. 3, hvoraf hovedparcellen ejes af gdr. Valdemar Have, ejedes af Damsgaard gods til engang i 1780'erne, da gården kom under Nandrup.

Gården bestod af gl.nr. 2 af hk. 6-3-1-0, hvortil der i Niels Nielsens tid blev lagt 0-7-2-2 af gl.nr. 6: Østergaard. Gårdens storrelse var således ialt 7-2-3-2, der ved matrikuleringen 1844 blev forandret til 5-5-3-1.

Efter Niels Nielsens død blev gården overtaget af sønnen Jens Nielsen.

Niels Nielsen er født c.1677 - uvist hvor, ikke i Alsted eller omegn.

Han døde i Alsted 18.2.1753, begr. dom. sexagesima, 76 år gl.

Han blev gift i Alsted 17. trin. 1713 med pigen Maren Jensdatter.

Hun er født i gården i Alsted 12.4.1694, datter af gdm. Jens Mikkelsen og hustru Anne Thomasdatter, fadd.: Anders Jensen, Niels Jensen morbror, Christen Smed, Kirsten Olufsdatter, Maren Jorgensdatter og Barbara Sorensdatter.

Hun døde sst. 11.11.1773, begr. 18.11., 80 år gammel.

Børn:

1 Anne Nielsdatter, c.1715- se ane nr. 46-47.

2 Niels Nielsen, født 1721, død samme år.

3 Niels Nielsen, 1722-17.., døde vist ung.

4 Kirsten Nielsdatter, 1724-1732/33.

5 Jens Nielsen, 1727-1784, overtog gården.

Gift 1.g. 1766 m. Maren Nielsdatter, c.1736-1772.

Gift 2.g. 1772 m. Kirsten Andersdatter, der efter Jens' død blev gift 2.g.m. Niels Christensen fra Flade, der overtog gården.

6 Mette Nielsdatter, 1730-1763.

Gift 1762 med Christen Pedersen Møller, c.1714-1787, fæster Skarum vandmølle. Han var enkemand, og efter det korte og barnløse ægteskab med Mette blev han gift tredje gang.

7 Kirsten Nielsdatter, c.1733-1762.

Gift 1755 med gdm. i Alsted, enkemand Niels Nielsen Furbo, der ligeledes blev gift tredje gang. - Med Kirsten fik han tre børn.

104/ Peder Pedersen Sondergaard c.1635/40-1695/1708

105/ N.N. 16..-17..

Efterfulgte 16.10.1662 moderen som fæster af 3/4 af fodegården Sondergaard i Sejerslev sogn og by mod aftægt til hende, og efter hendes død have hele gården i fæste (dokumentet om dette er tinglæst 25.11.1679).

Sondergaard i Sejerslev, der dengang lå c.400 meter nordøstligere, svarede fra gammel tid en del af sine afgifter til Sejerslev kirke (bondeskylden?), mens de resterende dele af den årlige landgilde (herligheden?) svarede til private f.x. 1664 til Tage Høeg (en tid ejer af Froslevgaard).

I matriklen 1664 er landgilden til Sejerslev kirke:

4 td. byg

til husbonden:

1 svin

1 lam

1 gås

2 høns

2 snese ål

2 td. gæsterihavre

- denne landgilde blev omregnet til hartkorn: 4-7-1-1.

Ved den nye matrikulering 1688 blev gårdens tilliggende omsat til hartkorn: 5-0-1-2.

Kirkerne og deres jordegods blev ved reformationen konfiskeret af kronen - en af bevæggrundene til reformationens gennemførsel. I de næste små to hundrede år lå kirkerne så under kronen, der efter den store nordiske krig begyndte at sælge ud deraf. Sejerslev, Ejerslev og Jorsby kirker med tiender og jordegods blev 1721 solgt til Ole Obel (son af ane nr. 90-91), præst i Gudum ved Lemvig, og med dette horte altså rittigheder over Sondergaard - kronen var i mellemtiden også blevet ejer af de rettigheder, der før lå under Froslevgaard.

Fra senest 1725 - vist også en hel del år før - havde Sondergaards fæster tillige gl.nr. 7 af hk. 4-2-0-0 i Sejerslev by i fæste - altså ialt 9-2-1-2 (Peder Pedersen havde vist alle de 9 td.hk. i fæste - den tillagte gård var ialfald ode ved matrikuleringen 1688).

Peder Pedersen, der vist er født i tiden 1635-40, i al fald senest 1642, var en anset og vist også ret velstående mand, der nævnes flere gange i herredøts tingbog i tiden frem til 1695. Han døde vist kort tid efter - i 1708 nævnes hans enke, men navnet nævnes ikke.

Fra tingbogen 11.3.1680 ved vi, at den forgældede Tage Hoeg (se ovenfor) havde udstedt et pantebrev til ham på 70 rdl. og 13.12.1687 oplyses, at Peder skylder penge til den velhavende selvejer Peder Knudsen i Toving, Galtrup sogn.

Af hans born kendes kun:

- 1 Peder Pedersen Sondergaard, c.1676/78-1722, der overtog fæstet af den 9 td.hk. store Sondergaard.
Gift med Anne Jensdatter, død 1725, der efter hans død blev gift med gårdens næste fæster Anders Mikkelsen, død c.1740, hvis efterkommere af et senere ægteskab sad som fæstere og siden som ejere af Sondergaard fra til efter 1900.
- 2 Jens Pedersen Sondergaard, c.1680/82- se ane nr. 52-53.

108/ Claus Laursen c. 16..-1706/1707
 109/ Anne Christensdatter c.1666-1733

Efterfulgte c. 1688 Peder Mikkelsen som fæster af nuværende Skindtofte i Solbjerg sogn af hk. 7-2-2-2 (2/3 af en oprindelig 11 tår. stor gård).

Claus's enke oplader 16.12.1752 disse 2/3 til sønnen Laurs. Claus og broderen Anders Laursen tjente 13.10.1685 hos ovennævnte Peder Mikkelsen og blev da indstævnet for herredstinget i en græsningsstrid. Her nævnes det, at Claus havde tjent Peder Mikkelsen i 4 år.

Claus Laursen nævnes som fæster af gården i kop- og ildstedskatten 1689. 8.1.1703 er han blandt de otte, der udtages til stokkemænd eller sandemænd på herredstinget for dette år. Han nævnes sidste gang i tingbogen 8.1.1706, og 12.12.1707 anføres hans enke.

Om Claus Laursens herkomst vides intet med bestemthed. Broderens fornavn kunne måske tyde på, at de var sønner af den Laurs Andersen, der nævnes i Solbjerg 1670-1685, og som sikkert var fra Skindtofte og broder til den nævnte Peder Mikkelsens kone Anne Andersdatter - og dermed søn af Anders Laursen i Skindtofte, der nævnes i årene 1603-1651. Det må jo nok have været denne Anders Laursens kone eller enke, som efter en tradition fra svenskekrigenes tid smækkede låget på kisten ned om halsen på den svenske ryttersoldat, der stak hovedet ned i hendes kiste og rodede på bunden efter bytte. Se da forøvrigt på Dueholm Museum kranierne af manden og hunden samt ryttersabelen, kranierne blev fundet 1906 i gårdens mose.

Som anført døde Claus Laursen mellem 8.1.1706 og 12.12.1707 i Skindtofte.

Han må have været gift 2 gange, for i kopskatten 28.11.1690 siges han at have et barn, der er over 10 år gl. - d.v.s. at moderen skal være født før c. 1662 - måske kan han være blevet gift med Peder Mikkelsens enke og at det

således drejer sig om hendes barn med Peder, men så kan den ovenfor anførte hypotese om Claus' herkomst jo ikke passe.

Denne eventuelle første kone må være død før 1692, da sønnen Laurs er født.

Claus' anden kone hed Anne Christensdatter, hun er født c. 1666 - uvist hvor.

Hun døde i Skindtofte 6.2. 1733, 67 år gl.

Børn:

- 1 Laurs Clausen c.1692-1761 - se nr. 22-23.
- 2 Inger Clausdatter c.1693-1757. ,
gift senest 1719 med Niels Poulsen Have, c.1686-1743,
gårdmand i Solbjerg, født i Bassehave i Solbjerg, søn
af gmd. Poul Thomsen.
- 3 Sidsel Clausdatter c. 1700-1742,
gift med gmd. Christen Sørensen, c. 1793-1766, i Fårtoft,
sikkert søn af den tidligere fæster i gården Søren Pedersen
og hustru Johanne Christensdatter.
- 4 Kirsten Clausdatter c. 1703-1760.
Gift med Peder Christensen Toft, c. 1696-1743, gmd. i
Nebel Havreland i Øster Vandet i Thy.
- 5 Anne Clausdatter c. 1705-1732, ugift.
- 6 Claus Clausen, kaldet Solbjerg, c. 1706-1766, købmand
i Nyløbing.
Gift med Sidsel Christensdatter fra Jørsby, c. 1695-1765,
barnløse.

110/ Poul Jensen c.1665-1734

111/ Sidsel Poulsdatter c.1667-1745

Boede i Ejerslev til 1697, da han overtog fæstet af den østlige halvdel (hk.: 5-6-3-0) af Torupgaard i Skallerup sogn (nuv.mat.nr. 7, ejes af gdj. Magnus Blaabjerg) under Ullerup gods.

Poul Jensen er født c.1665, hans fæstebrev nævner Ejerslev som fødebyen, og vi ved, at Ullerup gods kun ejede en gård i Ejerslev by i 1690'erne, nemlig gl.nr. 15 af hk. 9-2-3-2, og her boede ved matrikuleringen 1664 netop en Jens Andersen, der udmærket kan være Pouls far.

Poul Jensen døde i Torupgaard 1734, begr. 12.1., 69 år gl.

Han blev gift senest 1696 med Sidsel Poulsdatter, der er født c.1667 - måske i Ejerslev, hvor der da boede en Poul Svenning- sen, der udmærket kan være hendes far.

Efter mandens død flyttede Sidsel til Solbjerg, hvor hun døde hos datteren i Skindtofte 3.12.1745, 78 år gammel.

Born:

1 Jens Poulsen, c.1696-1740, overtog den anden halve Torup- gaard efter sin svigerfar.

Gift 1723 med Dorthe Nielsdatter, 1690-1769, datter af gdm. i Torupgaard Niels Christensen og hustru Maren Jensdatter.

2 Maren Griis Poulsdatter, 1698-1700.

3 Christen Poulsen, 1701-1707.

4 Poul Poulsen, 1704-1736, ugift.

5 Anne Poulsdatter, 1708- se ane nr. 54-55.

Ullerup fæsteprotokol.

Poul Jensens fæstebrev af 1697.

Jens Hansen, kgl. maj.s amtsforvalter over Dueholm, Ørum og Vestervig amter, gør vitterligt at have stød og fæst Poul Jensen, født i Ejerslev, den halve Torupgård i Skallerup sogn, som Mads Jensen sidst påboede og fradøde, hvilken forskrevne halve gård bemeldte Poul Jensen sin livstid må nyde, bruge og beholde, og på efterskrevne kondition og måde, at han forbedrer samme halve gårds nu befindende slette tilstand, derpå skal han nyde 2 års frihed for kgl. kontributioner af gårdens hartkorn, samt landgilde og afgift beregnede fra sidste nytår til årddagen 1699, desligeste beholder han hvis (= hvad) høvder, plov, redskaber og deslige, som nu på stedet forefindes, hvorimod han skal være tilforpligtet fornævnte halve gård herforinden med sin tilbørlige og fornødne husvarelse forsvarligen at opbygge, som kan stå for uvildige mænds syn. Dens tilliggende jorder og ejendomme tilbørligen røgte og med gødning forsyne og ej til upligt bruge og efter bemeldte frihedsår, da at svare de påbudne skatter (og svare den forfaldne skyld i amtsstuen og i lige måde at svare, hvad han skylder i ægt og arbejde til Ullerup) . . . og forholder sig efter loven og forordningerne.

Ullerup 20.2.1697

Jens Hansen

124/ Mikkel Nielsen Boll c.1654-1743

125/ N.N..

Mikkel Boll nævnes fra engang mellem 1710 og 1720 som fæster af gl.nr. 3 i Andrup by, Frøslev sogn, hvis hartkorn i 1688 var blevet nedsat fra 2-0-2-2 til 1-3-2-0.

Endvidere blev han fæster af $\frac{1}{4}$ af hk. 2-2-0- $\frac{1}{2}$ af gl.nr. 5 i samme by, således at han fik en gård på ialt 3-5-2- $\frac{1}{2}$ i fæste under Frøslevgaard.

Omkring 1725 kom købmand Peder Skallerup i Nykøbing imidlertid i besiddelse af gården, og efter hans død kom den omkring 1750 under Ullerup gods.

Mikkel Boll oplod denne gård i 1738 til sønnen Niels Mikkelsen Boll.

- Boll-navnet i Andrup må - som anført under omtalen af Boll-navnet i Erslev under ane nr. 4-5 - ligeledes tænkes at stamme fra et boelssted og gl.nr. 3 i Andrup, som Mikkel Boll jo var fæster af, benævnes i matriklen 1664 netop som et boel.

Ifølge sin dødsalder er Mikkel Boll født c.1654, men den kendsgerning at sønnen er født c.1716, kunne jo tyde på, at denne alder er lidt for høj.

Han døde i Andrup 1743, begr. 21. trin., 89 år 10 mdr. gammel.

Af børn kender vi kun sønnen:

Niels Mikkelsen Boll, c.1716- se ane nr. 62-63.

128/ Christen Sandal 16..-16..

129/ N.N. 16..-16..

Om denne Christen Sandal ved vi ikke meget med sikkerhed, men at han på et tidspunkt mellem 1635 og 1664 har beboet gården Vester Sandal i Erslev, må vist anses for værende næsten bevist.

Fra den kgl. ægteskabsdispensation (se under ane nr. 16-17) fra 1743 ved vi, at Mikkel Christensen Sandal eller hans kone (ane nr. 64-65) skal have været enten søster eller bror til enten Jens Pedersen i Vester Sandal eller hans kone (ane nr. 70-71).

Og det forekommer sandsynlig, at Jens Pedersens kone var fra gården, han var jo fra Sejerslev. Vi ved endvidere, at Jens havde en søn Christen, der jo udmærket kan være opkaldt efter morfaderen - Christen er dog et såre almindeligt navn.

Ovennævnte Mikkel Christensen Sandal (ane nr. 64) kan ikke være fra den gård i Erslev by, som han fik i fæste i omkring år 1680, så det ligger nært at antage ham som værende født i en af Sandal-gårdene - og Øster Sandal kan det vist ikke være.

Vi kender desværre ingen fæstere af Vester Sandal fra før 1664, hvor fæsteren var Peder Laursen (født tidligst 1620. søn af præsten Laurids Pedersen i Galtrup og hustru Maren Pedersdatter).

Vi kunne derfor tænke os, at denne Peder Laursen, der nævnes i Vester Sandal til 1672, har giftet sig med enken efter vor konstruerede Christen Sandal. - Vi kender kun et barn af Peder Laursen, nemlig en Laurs Pedersen, der nævnes i tingbogen 1672, men som vist ikke var fæster af gården.

Af denne Christen Sandals antagelige børn kender vi:

1 Mikkel Christensen Sandal, født c.1645/47 se ane nr. 64-65.

2 Jens Christensen, født senest 1646.

Med betegnelsen: af Sandal eller Erslev bliver han gift i Alsted 1666 med en Anne Pedersdatter.

Nedennævnte nr. 3 har en bror "Jens Christensen i Sandal",

der står fadder hos hende 1691 - hvis disse to Jens Christensen'er er identiske må Gertrud også høre til denne sokskeneflok.

3 Gertrud Christensdatter, c.1659-1746.

Gift 1.g. senest 1680 m. gdm. i Bjergby Soren Christensen, c.1652-1688.

Gift 2.g. 1689 m. gdm. sst. Christen Clausen, 1659-1726, son af gdm. i Skallerup Claus Poulsen og hustru Maren Olesdatter.

4 N.N. Christens- (evtl. Peders)datter, født mellem 1635 og 1655
Gift 1672/75 med Jens Pedersen i Vester Sandal - se ane nr. 70-71.

140/ Peder Nielsen Sondergaard, død 1657/62

141/ Anne Pedersdatter, død 1679(?)

Fæster af Sondergaard i Sejerslev sogn og by - gårdens hartkorn blev 1664 udregnet til 4-7-1-1. Og som nævnt under sønnen (ane nr. 104-105) ejede kirken i Sejerslev storsteparten af gården.

Fra Morso Nørreherreds tingbog (provst Filtenborgs uddrag) ved vi, at han 3.3.1656 "betjente retten" (d.v.s. fungerede som herredsfoged) i den afdøde foged Søren Jensen i Todsø's sted. Og 15.6.1657 oplyses at han var delefoged for Hald len - altså en agtet og lovkyndig bonde. Delefoged-stillingen var omkring reformationstiden udskilt fra herredsfogedens opgaver, delefogedens bestilling var at tage vare på kongens interesser på herredstinget, endvidere var han mellemmand mellem lensmanden og kronens bønder - og vist også en slags juridisk rådgiver (advokat) for bønderne i bredere forstand.

Peder Nielsen, der vel er født mellem 1600 og 1620, døde i årene mellem 1657 og 16.10.1662, da hans enke Anne Pedersdatter egenhændigt underskriver en aftægtskontrakt med sønnen Peder (ane nr. 104), der da overtager 3/4 af gården i fæste og efter hendes død skal have resten - denne kontrakt tinglæses 25.11.1679, måske ved moderens død, da Peder jo skal have den sidste fjerdedel af gården.

Af nævnte kontrakt fremgår, at dette ægtepar havde flg. børn:

1 Peder Pedersen, født senest 1642 - se ane nr. 104-105.

2 Jens Pedersen, født c.1642/44 - se ane nr. 70-71.

3 Sidsel Pedersdatter - er ugift 1662.

164/ Jens Jensen Koch

165/ Anne Laursdatter

Brygger og kromand i Nibe.

Fra Klitgaards bog om Nibe bys historie har vi følgende:

Hans navn nævnes nogle gange i en sag fra årene efter 1658, rejst af nogle af byens borgere, deriblandt Jens Koch, imod byens egen tillidsmand Christen Hansen Møller, som var valgt til at tage sig af byens almene vel under svenskekrigen, stå som byens repræsentant over for de fremmede tropper. Efter at tropperne er borte, rejser der sig blandt borgerne en grim mistanke om, at denne mand selv havde tjent penge på at forestå de økonomiske mellemværender mellem byen og tropperne - som forøvrigt ikke var svenskere, men vore egne allierede, de var brandenburgere, som ikke just var velset her i landet, og det gjorde ikke sagen bedre. Det er ikke nu muligt at sige, hvor meget der har været om beskyldningen mod Møller, men det endte med, at han rejste fra byen, vistnok til Ålborg.

Jens Jensen Koch nævnes i 1676 i en anden sag:

Man havde dengang en kongelig udnævnt "instrumentist", spillemand, der havde kongelig tilladelse, hvad der må have betydet en slags eneret, på at spille til bryllup og andre "legale" fester. Var der andre spillemand i byen eller egnen, kunne de nok få lov at spille, mod at de gav den kgl. instrumentist lidt for det.

Nu skulle Jens Kochs datter Karen giftes. Den kongelige enerberettigede tilbyder med en svend at spille billigt, men Jens Koch vil ingen musik have. - Så kommer der alligevel et par lokale musikere, og der danses. Derpå følger en stævning fra den kongelige, Steffen, hedder han. Koch erklærer, at han ikke har bestilt nogen musik; en af de ulovlige musikere forklarer, at han var bestilt af nogle af gæsterne. Birkefogeden vil ikke dømme, men henviser til Landstinget. - Formodentlig har spillemandene fået en lille bøde.

Af Jens Kochs børn kendes kun:

1 Jens Jensen Koch, boede også i Nibe. Hans søn Johannes

166/ Søren (Pedersen Guldager ?)

167/ (Birgitte Nielsdatter)

Om dette ægtepar vides ikke meget.

Den kendte genealogiske forfatter Aage Brask kalder ham i sin bog om gården Volstrup uden nærmere kildeangivelse Søren Pedersen i Sdr. Onsild, men ud over dette vides kun hvad vi kan slutte os til.

Men ett er givet: han må have boet et sted i egnen vest for Hobro, enten i nordlig eller sydlig retning, og må have stammet fra landsbyen Guldager i Simsted sogn i det centrale Himmerland.

Hans hustrus afstamning og miljø viser, at Søren må have tilhørt en anset bondeslægt. Hun må nemlig være steddatter (eller datter) af den adelige provst Eskild Jensen Gyntelberg i Rerbæk - om denne præstefamilie ses nedenfor. Både Søren og hans hustru døde før 1680.

Af Søren's børn kendes:

- 1 Peder Sørensen Guldager, boede indtil 1688 i Sdr. Onsild, herredsfoged i Onsild herred fra 1677 til 1688, da embedet blev underlagt Hobro byfoged, en ordning, der til dels var fremkaldt af Peder Guldagers liv og levned. I Jyske Samlinger 5. rk. 2. bd. findes en landstingsbetænkning af 1687, der skildrer ham således: han er udygtig, og derforuden ikke lever et skikkeligt og ædrueligt levned, ej heller er af den oprigtighed og retsindighed i sine embedsforretninger, som han burde; så kunne vi derfor ikke have årsag hannem til embedsbetjening at recommandere. Han blev altså afsat som herredsfoged og blev derefter forpagter af den lille herregård Trinderup i Hvornum sogn. Gården ejedes af den kendte Marie Grubbe, fra hvem den kom til hendes anden mand Palle Dyre. Peder Guldager var blandt vidnerne i skilsmisssagen 1691, da Marie blev skilt fra Palle Dyre for sit samliv med ladefogeden Søren Sørensen Møller.

Peder Guldager må vist være identisk med den Peder

Sørensen i Hvornum, der døde 1695 (uden aldersangivelse).

Han var gift med Anne Christensdatter, der overlevede ham; hun var datter af Christen Christensen på Volstrup i Rørbæk sogn.

- 2 Niels Sørensen Guldager, født senest 1645, død 1683, fra 1676 sognepræst i Æls-Hørby-Døstrup ved Hobro. Gift med Karen Christensen, der overlevede ham.
- 3 Anne Sørensdatter Guldager, født mellem 1640 og 1660 - se ane 82-83.

Moderen til denne søskendeflok må vistnok - efter et par opkaldelser at domme - have heddet Birgitte Nielsdatter. Og hendes nærmeste slægtsforbindelser fremgår af dokumentet i Viborg skøde- og panteprotokol 1680-81 angående arven efter Niels Kjeldsen Rørbæk til Vesløgård. - I dette aktstykke kalder herredsfogeden Peder Guldager nemlig præsten i Vive-Ove-Valsgård ved Hobro Jens Eskildsen Gyntelberg for sin morbror, og denne sidste oplyser, at den afdøde Niels Kjeldsen Rørbæk var hans brorsøn.

Ud fra disse oplysninger må vi kunne slutte følgende:

Niels Pedersen, 15..-1614 (?), efterfulgte 1595 en Christen Pedersen Kjeldsen som præst i Rørbæk-Grynderup i Gislum herred. Han må sikkert være død 1614, da hans eftermand blev kaldet dette år.

Han var gift første gang med Ellen Christensdatter, der skal være datter af ovennævnte Christen Pedersen Kjeldsen og hustru Anne Jonsdatter Durup.

Niels Pedersen må have været gift anden gang med Else Jonsdatter, der døde i 1630-erne og hvis herkomst er ukendt. Efter Niels Pedersens død blev Else Jonsdatter gift anden gang med eftermanden i embedet Eskild (eller oftere Eske) Jensen Gyntelberg, født 31.12.1580 på herregården Gundestrup i Grevinge sogn nord for Lammefjorden på Sjælland, død 13.11.1652 i Rørbæk, søn af Jens Eskildsen Gyntelberg til Gundestrup og Simendrup og hustru Kirsten Mogens- eller Mouridsdatter (Daden), der var af gammel sjællandsk adel, mens Gyntelberg-erne var en mecklenburgsk slægt,

der via Norge var indvandret til Danmark; slægten førte i sit røde skjold en hvid skråbjælke belagt med tre sorte vildsvinehoveder.

De sidste tolv år af sit liv var Eske Gyntelberg tillige herredsprovst.

Efter Else Jensdatters død i 1630-erne blev Eske gift 2. gang med Valborg Jensdatter, der ligeledes var af ukendt herkomst.

Valborg blev efter Gyntelbergs død gift anden gang med eftermanden Jacob Hansen Abel, død 1681, der i Rørbæk kirke lod et epitafium opsætte med malerier af Gyntelberg, Valborg Jensdatter og sig selv og med navnene på Gyntelbergs børn i begge ægteskaber.

Hermed de af os kendte børn af Niels' Pedersen og alle Gyntelbergs børn med sin første hustru Else Jensdatter:

- 1 Kjeld Nielsen Rørbæk, død i Thisted i 1650-erne, foged og godsbestyrer for FALLE Rosenkrantz til Vesløgård, der 1646 gav ham gården Oddersbøl i Hjørdemål sogn for tro tjeneste. Han har også haft økonomiske mellemværender med andre adelsfolk, 1649 havde han tilgodehavender hos både sal. Jens Hoøg til Vang og fru Karen Dyre til Ulleupgård.
Gift senest 1636 med Maren Nielsdatter, død på Vesløgård mellem 1669 og 1675. I hendes mangeårige enkestand købte hun i årene fra 1663 og fremover den ene del af Vesløgård efter den anden.
Kjeld Nielsen og Maren havde kun een søn, Niels Kjeldsen Rørbæk, født senest 1637, død 1679 eller 1680 som ejer af Vesløgård. Han var ugift.
- 2 (Birgitte Nielsdatter) - vi ved intet om hendes navn, men mindst et par af hendes børnebørn hed Birgitte.
Af dokumentet om arven efter Niels Kjeldsen Rørbæk til Vesløgård fremgår kun, at hun enten har været hel- eller halvsøster til Kjeld Nielsen Rørbæk og Jens Eskildsen Gyntelberg. Af Gyntelbergs holskender, der alle nævnes på ovennævnte epitafium i Rørbæk kirke, kan der kun

være tale om Maren Eskildsdatter Gyntelberg (nr. 7), men at hun skulle være mor til Peder, Niels og Anne Guldager synes mindre sandsynligt af flere grunde:

Navnet Maren, der jo var meget almindeligt, forekommer ikke blandt hverken Peder eller Anne Guldagers børn - og ej heller opkaldes den adelige hr. Eske, hvad der jo kunne have været grund til. Og dertil kommer, at præsten Niels Guldager i Øls udmærket kan være opkaldt efter sin morfar Niels Pedersen i Rørbæk.

Vi gentager: De nævnte tre søskende Guldager er datterbørn af Else Jensdatter, der var gift 1. gang med Niels Pedersen og 2. gang med Eske Gyntelberg; men hvem af dem der er Guldagernes morfar er usikkert - dog anser vi den første for den sandsynligste.

- 3 Jens Eskildsen Gyntelberg, c. 1625-1692, sognepræst i Vive-Ove-Valsgård 1669-1690.
Gift senest 1652 med Karen Srensdatter, død 1690.
- 4 Niels Eskildsen Gyntelberg, 1626-c.1662, genadlet 1660, arkitekt og bygherre for Frederik III, ugift.
- 5 Margrethe Eskildsdatter Gyntelberg, lever endnu 1681.
Gift med Søren Nielsen Kleinsmed i Als, der også lever 1681.
- 6 Helvig Eskildsdatter Gyntelberg, lever 1681 i Viye.
Gift med Morten Poulsen, der var død før 1681.
- 7 Maren Eskildsdatter Gyntelberg.
Hun nævnes på epitafiet, men ikke blandt Niels Kjeldsen Rørbæks arvinger 1681, hvilket kan betyde et af to:
a: Hun må være blevet voksen, men er død før 1681 uden livsarvinger.
b: Hun er mor til Guldagerne - se ovenfor.

170/ Anders Poulsen Enggaard 16..-1630

171/ Maren Poulsdatter 16..-1700

Overtog i begyndelsen af 1650erne fastet af Enggaard i Ullerup by, Heltborg sogn, hvor han boede til sin død. Gårdens landgilde anføres i matriklen 1664, tilhører da Vestervig Kloster:

6 td. byg

1 fodernød

1 får

1 gås

2 høns

5skill. 1 albus penge

18 mk. flech (flaskesider)

3 heste (i) gæsteri

2 td. malt for arbejde

- altammen omregnet til hk. 7-4-1-1.

Om dette ægtepars herkomst vides intet sikkert, og det, at begges fader hedder Poul, gør sagen endnu vanskeligere; dog synes det sikkert, at hun ikke kan være fra gården eller sognet.

En af dem havde en søster Karen Poulsdatter, der 1663 blev gift med Søren Knudsen fra Tåbel i Vestervig sogn. De er trolovet i Heltborg, men viet i Vestervig kirke, så en af ægteparret i Enggård kan muligvis være fra Vestervig sogn. Endvidere nævnes som fadder Jens Poulsen i Villerslev, der sikkert også er bror til en af dem.

Som gudmor til flere af børnene optræder en Maren Villadsdatter, der åbenbart må have været en anset dame - hun står ofte fadder til børn af adelsmanden Mogens Kaas til Toftum.

Anders Poulsen, der sikkert er født omkring 1630 eller lidt før, døde i Enggaard 1680, begravet 16.11.

Han blev gift - uvist hvor - senest 1653 med Maren Poulsdatter.

Hun, der vel ligeledes er født omkring 1630, døde på Enggård 1700, begravet 23.7.

Børn:

- 1 Maren Andersdatter, født 1653, døde vist 1663
- 2 Mette Andersdatter 1655-
- 3 Kirsten Andersdatter 1657- se ane nr. 84-85
- 4 Maren Andersdatter 1665

172/ Christen Mikkelsen i Rotbøl 16.-1668

173/ Kirsten Sørensdatter, lever 1682

Fæster af gården Rotbøl i Lodbjerg sogn, hvor han nævnes i matriklen 1664, da hans årlige landgilde opgives til:

$\frac{1}{2}$ td. smør

18 mk. flech (flæskesider)

5 skill. 1 album penge

- hvilket blev omtegnet til Hartkorn 6-4-1-1.

Ved sandflugtskommissionen 1682, da nævnte hartkorn blev nedsat til 6 td., nævnes en Kirsten Sørensdatter som fæster af gården - hun må være hans enke.

I slægtshåndbogen (1900) giver Hauch-Pausbøll følgende (ukontrollable ?) oplysninger om Rottbøll-slægtens herkomst.

Christen Mikkelsen nævnes i Rotbøl fra 1651 og døde der 1668. Hans far hed Mikkil Christensen og boede i Lodbjerg by (hans bror Jens Christensen i Lodbjerg by havde med sin hustru Karen Christensdatter en søn Christen Jensen Lodberg, 1625-1693, der sidst var biskop i Ribe.)

Mikkil og Jens Christensønner var sønner af en Christen Jensen, der sidst i 1500-tallet boede i Lodbjerg sogn.

Evis denne afstamning passer, når Christen Mikkelsens hustru Kirsten Sørensdatter antagelig var fra Rotbøl, idet hendes søn i et tingsvidne fra 1710 siger, at slægten har været fæstere af gården i 150 år.

Af børn kendes kun sønnen Mikkil Christensen i Rotbøl
- se anc nr. 36-37.

180/ Palle Pedersen Wendel c.1598-1662

181/ Anne Hansdatter, dod senest 1652

Blev 1618 immatrikuleret ved universitetet i København, fra 1623 til sin død sognepræst i Linæa-Dallørup ved Silkeborg, de sidste to år tillige provst.

Foruden en bondegård i Linæa havde han fra 1625 til sin død en ålegård i Sminge i fæste under Silkeborg slot.

Ifølge sit kaldenavn Wendel, studenternavnet Palamon Petri Wiburg Revkiergaard og immatrikulationsåret må Palle være født c.1598 i Vendsyssel i en gård, der hed Rævkørgaard, nemlig Rævkørgaard i det nuværende Vedsted sogn, der for lå under Aaby sogn. Denne Rævkørgaard tilhørte frem til 1579 kronen, der havde bortforlenet den sammen med det såkaldte Ulveskov gods i Aaby sogn - efter 1579 tilhørte gården forskellige adelsmænd.

Og i denne gård boede i årene 1582-1592 en Peder Jorgensen, der i nævnte tidsrum var værge for Aaby kirke - og for samme kirke nævnes i 1600 som tidligere værger Peder Pallesen og Søren Pallesen i Aastrup (en gård i samme sogn), og i 1604 nævnes Peder Pallesen som boende i Ålborg (Vendsysselske Årbøger 1937, side 139). Disse mennesker er sikkert i familie med vor Palle Wendel - sidstnævnte er måske hans far, og førstnævnte måske far til den mag. Jørgen Obel, som Palle opkalder sønnen efter.

Fra en gældssag fra Gern herreds tingbog 1667 ved vi, at Palle Wendel havde en bror Markvor Pedersen (Århus stifts Årbog 1920, hvor der på siderne 127-41 findes en del om Palle Wendel i Linæa).

Palle Pedersen Wendel døde i Linæa præstegård 1662.

Han var gift første gang med Anne Hansdatter, der døde senest 1652, af ganske ukendt herkomst.

Han blev så gift anden gang senest 1652 med Margrethe Zoëga, der levede endda 1670, datter af kantor ved Slesvig domkirke Mathias Zoëga og hustru Margrethe Wried - Mathias' far

der ligeledes hed Mathias Zoëga, skal efter traditionen være indvandret fra Italien.

Efter Palle Wendels død blev Margrethe Zoëga gift anden gang med eftermanden i embedet Jacob Sørensen Smagbier, der døde 1665.

Børn af første ægteskab:

1 Anders Pallesen Linaa, c.1640-1691, præst i Sennels i Thy fra 1675 til sin død.

Gift med formandens enke Maren Jensdatter Snedsted, der levede endnu 1692 - om hende se ane nr. 182-183.

Anders Linaa var barnløs.

2 Jørgen Pallesen Obel, c.1650- se ane nr. 90-91.

3 N. N. Pallesdatter, død før 1692.

Gift med Palle Pedersen Munk i Foldby.

4 N. N. Pallesdatter

Gift med Jens Sørensen Battum eller Battur i Viborg, død 1679.

5 Sidsel Pallesdatter, død barnløs før 1667.

Gift med købmand i Århus Oluf Rasmussen Gyes.

6 Mette Pallesdatter, lever 1692, - kan evt. være identisk med enten 3 eller, snarere, 4.

Børn af andet ægteskab:

7 Niels Pallesen, død barnløs før 1692.

8 Anne Pallesdatter, død 1692.

Gift med Jacob Nielsen Fogh, præst i Linaa 1665-1700.

9 Beate Pallesdatter, død mellem 1692 og 1697.

? Gift 1.g.m. sognepræsten i Røgen, provst Jens Sørensen Klimp, død 1679.

Gift 2. (evt. kun 1.) gang med eftermanden i Røgen Søren Laursen Laurberg, død 1691.

Gift sidste gang med eftermanden Søren Ottesen Grønbæk, 1667-1748.

10 Margrethe Pallesdatter, død mellem 1692 og 1695.

Gift præsten (sidst i Randers) Lydich Jensen Lassen, 1657-1720.

182/ Oluf Adsersen Bigum 16..-1675

183/ Maren Jensdatter(?)

Sognepræst i Sennels sogn i Thy fra senest 1633 til sin død.

Oluf Adsersen Bigum, der vel er født omkring 1605-10, må vist stamme fra Bigum sogn på nordsiden af Tjele Langsø, nordøst for Viborg, men vi kender intet til hans herkomst.

Det må antages, at han døde 1675 i Sennels - dette år blev hans eftermand ialfald kaldet. Man kan dog være død året før.

Han blev gift senest 1652 med præstedatteren Maren Jensdatter fra Snedsted, hvor hun er født mellem 1622 og 1634, datter af Jens Poulsen og hustru Elise Christensdatter..

Der er dog mulighed for, at Maren Jensdatter har været hr. Olufs anden hustru, og i så fald må hans første kone, hvem vi intet kender til, anses for at være mor til datteren Dorthe.

Af Oluf Bigums børn kender vi to:

- 1 Dorthe Olufsdatter født mellem 1640 og 1660 - se ane nr. 90-91
- 2 Jens Olufsen Sindels, 1652-1689, sognepræst i Vester og Lster Hassing ved Nørresundby fra 1688, døde altså året efter.

Da der altså er en smule usikkerhed om, hvorvidt Maren Jensdatter var mor til Dorthe, nævner vi blot følgende uden at sætte det direkte ind i anetavlen. Hendes forældre:
Jens Poulsen 15..-1637 og hustru
Elise Christensdatter 15..-1645

Jens Poulsen var præst i Snedsted sogn i Thy fra 1622 til sin død 15 år senere.

Vi kender hverken hans fødselsår eller herkomst, men fra et nu forsvundet gravminde i kirken ved vi, hvornår han og

hans hustru døde.

Jens Poulsen døde 15.4.1637 og Else 16.1.1645.

Efter Jens's død blev hun gift anden gang med hans eftermand Peder Jacobsen Thisted, død 1674. (og han blev efter Elses død gift anden gang med en Margrethe Pedersdatter, der lever endnu 1685.

Af Jens Poulsens børn kendes:

- 1) Christen Jensen Snedsted, 1624-1694, fra 1650 eller 1654 sognepræst for Elling og Tolne i Vendsyssel.
- 2) Poul Jensen Snedsted, c. 1628-1703/04, fra 1654 sognepræst i Sjerring-Torsted i Thy, fra 1674 tillige provst.
- 3) Maren Jensdatter, født mellem 1622 og 1634 - se ovenfor.

190/ Jens Mikkelsen c.1652-1721

191/ Anne Thomasdatter 1652-1710

Overtog sidst i 1680'erne fæster af nuv. mat.nr. 3 i Alsted sogn og by (hovedparcellen ejes nu af Valdemar Have).
Gården, der ved matrikuleringen 1688 fik nr. 2, og hvis hartkorn ved samme lejlighed blev nedsat fra 8-0-2-2 til 6-3-1-0, hørte fra gammel tid under Damsgaard gods.
Mellem 1710 og 1720 oplod Jens Mikkelsen gården til svigersønnen Niels Nielsen.

Jens Mikkelsen er født c.1652 i Vester Hunderup, Ejerslev sogn, af ukendte forældre.

Han døde i Alsted 1721, begr. 2.12., 69 år gammel.

Han blev gift i Alsted 1684, trol. 30.10., viet 31.11., med pigen Anne Thomasdatter af Alsted - og præsten tilføjer: Gud velsigne dem!

Hun er født i Østergaard i Alsted 5.10.1652, datter af gdm. Thomas Sørensen og hustru Kirsten Jensdatter, fadd.: Jens Andersen i Alsted, Christen Sørensen i Bjørndrup, Peder Jensen ibidem, Svenning Sørensen i Skarum, Dorte Andersdatter i Skarum (præstekonen) og Kirsten Andersdatter i Skarum.

Anne Thomasdatter døde i Alsted 14.2.1710, 57 år gammel.

Børn:

1 Mikkel Jensen, født 1690, død samme år.

2 Mette Jensdatter, 1691-

3 Maren Jensdatter, 1694- se ane nr. 94-95.

208/ Peder Nielsen Søndergaard i Sejerslev

209/ Anne Pedersdatter

- se ane nr. 140-141

382/ Thomas Sorensen 16..-16..

383/ Kirsten Jensdatter c.1624-1698

Overtog ved giftermålet 1650 gården Østergaard i Alsted sogn og by, der da horte under Damsgaard gods.

I matriklen 1664 ses Thomas at svare flg. årlige landgilde:

7 td; byg

1 pd. smør

1 svin

1 gås

2 høns

4 snese ål

2 td. havre og 2 slet (daler eller mark) i gæsteri.

- denne landgilde blev omregnet til hartkorn: 8-4-2-2, der så ved den nye matrikulering blev sat op til 8-7-1-0, men i 1688 havde Thomas Sorensen været død i nogle år.

Østergaards tilliggende blev - som nævnt under ane nr. 94-95 - formindsket med 0-7-2-2. De resterende 7-7-2-1 beholdt gården uændret til 1844, da de blev forandrede til 6-4-0-2 $\frac{3}{4}$.

Thomas Sorensens dødsindførsel kan ikke findes i kirkebogen, men han må være død i tidsrummet 1665-1677.

Ved giftermålet siges han at være fra Bjørndrup i Tødsø sogn, hvor der ikke findes kirkebøger så langt tilbage. Blandt fadderne til Thomas' børn er bl.a. Christen og Josef Sorensønner fra Bjørndrup - disse er sikkert hans brodre og vist sønner af en Soren Poulsen, der i matriklen 1664 anføres som fæster af gården Østergaard i Bjørndrup, men vi kan intet sikkert sige herom.

Thomas Blev gift i Alsted 1650, trol. 6.3., viet 15.4., med pigen Kirsten Jensdatter, der måske var fra Østergaard.

Hun døde hos svigersønnen Jens Mikkelsen i Alsted 5.7.1698, 74 år gammel.

Børn:

2 Kirsten Thomasdatter, 1654-1734.

Gift 1.g. c.1690 med gdm. i Alsted Christen Thomsen

Gift 2.g. 1693 m. Anders Jensen i Alsted

3 Anne Thomasdatter, 1657-1658.

4 Anne Thomasdatter, 1658-1664.

5 Mette Thomasdatter, 1662-1663.

6 Margrethe Thomasdatter, 1665-

Haffuer Jeg Under skreffuene Ache Diered med Eyselev kierche-
 werges Næmlige Niels Pouelsøn og Jens Suenningsøn Om Otte
 opgang bly paa Synder side Ved Vester hiæren som var Sønder
 Røffuen och bræste feldieg och det bekræfter ieg med min E-
 gen Hænd at svare til dette Arbeyde om der var Nogen som
 derpaa vilde anche, och giffuer mig for opgangen 28 sk. hall-
 te klingendis Mønt och haldt sedile som er udi Een summa 14
 sk. danske
 Dattum Esleffue den 7. Mattie Anno 1719
 Som Er betalet huor for quiteris Steffuen Christens.
 MurMester
 Egen Hande

Haffuer Jeg Under skreffuene Ache Diered med Eyselev kierche-
 werges Næmlige Niels Pouelsøn og Jens Suenningsøn Om Otte
 opgang bly paa Synder side Ved Vester hiæren som var Sønder
 Røffuen och bræste feldieg och det bekræfter ieg med min E-
 gen Hænd at svare til dette Arbeyde om der var Nogen som
 derpaa vilde anche, och giffuer mig for opgangen 28 sk. hall-
 te klingendis Mønt och haldt sedile som er udi Een summa 14
 sk. danske
 Dattum Esleffue den 7. Mattie Anno 1719
 Som Er betalet huor for quiteris Steffuen Christens.

MurMester

Egen Hande

(fra Ålborg Bispearkiv, kirkeregnskaber: Ejerslev sogn)

1719
 J. W. Steffuen
 Underskrift på skødet på
 gården i Hesselbjerg
 - Topografisk Samling 210

O r d l i s t e .

Gamle mennesker husker navne på ting, som i deres barndom var i brug, men som de yngre ikke kender. Det samme gælder andre forældede sproglige udtryk. Desuden er der jo navne på ting, som er endnu ældre, og som ingen husker mere. Disse ord forekommer i de gamle dokumenter, og da først og fremmest i skiftebrevene.

Vi har anset det for praktisk at tilføje en liste over sådanne ord i bogen, med den forklaring, som vi kender. Ord i bogen, som vi ikke kender betydningen af, er ikke taget med i listen. - Vi gør opmærksom på, at et ords betydning kan skifte fra tid til tid, og fra sted til sted. Listen er ordnet alfabetisk.

- bagplov på hjulploven, navnet på selve ploven. Forpartiet er egentlig blot hjulene.
- bing kasse, forskellig størrelse til forskellig brug: hakkelsebing, maltbing, kvarnen står i en bing. Kan også være lerkasse til korn, låget klincs til.
- bolster svært tætvetet tøj til puder og dyner. Trend af hør, islet af uld.
- bordkrans metalkrans til at sætte varme fade på.
- brystdug en slags vest, uden ærmer, men dækker også ryggen.
- bygfæld Når en fæster forlader en gård eller dør fra den, foretages der syn over gårdens tilstand, som skal svare på en bestemt måde til gårdens størrelse i hartkorn. Hvad der mangler, hedder brøstfæld, og bygningernes mangler: bygfæld. Det medregnes i skifteopgøret til boets skyld til godsejeren.
- bur Har været brugt på Mors om et lille rum, vel som regel i udskuddet, men i alle tilfælde i nærheden af bryggersafdelingen. Man har anbragt tønder og redskaber der, eller øl eller mælk, i

et enkelt tilfælde nævnes en seng i buret. Allerede i provst Schades tid, o. 1800, er ordet ved at gå af brug, men det findes i enkelte skiftebreve.

- dragtønde tønde til "mask og spøl" (Schade), står oftest i bryggerset. Også standtønde, til husets, køkkenets, affald.
- drifttønde hvor maltet sættes i vand, "til støb".
- dræt seletøj, nævnes i skifterne oftest sammen med ploven, ikke med hestene.
- drau, drag selve le-skaftet - "med drau og kroge".
kroge, senere spjærer, samlet kornet, når leen føres.
- firslet, firsilet, tosilet, toslet navne på bestemte vævemåder.
- haspetræ i hørforarbejdning, til at opvinde garnet.
- haver sider på en arbejdsvogn.
- hogle i hørbehandlingen, skiller det fine hør fra blår, som bruges til grovere vævning.
- hulskovl skovl med hult formet blad, til korn.
- hvergarn (hverken, verken) stof med trend af hør, tvist eller blårgarn, islet af uldgarn.
- hverresten slibesten, at dreje rundt i et trug med vand.
- hvedsten glat, finkornet sten, som man sliber på, mens man holder den i hånden.
- hølsklæde lagen af uldent stof, kan også betegnes som vær.
- hørbrøder i hørarbejdet, til at knække stængelen, så fibrene kommer fri.
- hørgarn lærred af hørrets fineste fibre - blårgarn af det grove, affald.
- kalemanke en slags tøj, vistnok halv linned og halv uld.

- kandbænk hylde, oftest i køkkenet, til tallerkener, fode .
- kapparyllika
en art kvindelig hovedbeklædning.
- karstol trebenet skammel - ofte tveje med 3 ben under.
Til de store bryggerkar at stå på.
- kasteskovl kort træskovl, hvormed man med kast i loen
sorterer det nytærskede korn.
- kjelske består af to forskydelige stænger, der hænger
i skorstenen, bruges til at hæve og sænke gryden.
- kovs skål, bred foroven, ret fladbundet, med ører
eller øre. Til ol eller mælk, også til at
drikke af.
- krat, kratte
smal rive med 4 lange tænder, bruges af op-
bindersken til at samle neget.
Også navn til den store, 1 favn brede, rive,
man bruger at samle rivningen. Den hedder
også en Dorthe.
- kvarn maltkvarn fandtes i ethvert hjem, kaldes ofte
"et par kvarne".
- lejle dunk af ler eller træ. Trålejle har form som
en meget kort tænde. C. 15 cm gange 30-40 cm.
- lejrer høsthaver til en vogn (Schade).
- lispund vægtenhed = 16 pund.
- lys-klov træstage til at klemme tynde præse fast i,
altså en slags lysestage, brugtes bl. a. når
man gik fra rum til rum i det mørke hus.
- lob kurv bundet af halm med vidier, de sidste klovet
i tre strimler. Mange forskellige former, brugt
til korn, gryn, hakkelse, foderkorn, sædekorn
osv. Kunne bindes så fast, at kurven, tættet med
tjære, kunne bruges som brandspand. - Husflids-
arbejde for mænd.

- måde et mål, rummål. - "Der skal være måde med ..."
= mål på.
- nauer et stort bøj til at udbore hjulnav.
- ovntræ (efter meddelelse:) brædder, der stilles mellem det indsatte brød i ovnen og ovnsiden.
- pandepude kaldtes det bind, i regelen af fløj, som det var skik for kvinder at bære om panden. Til højtid og fest med kniplinger op.
- rage til at rage asken ud af den "ildnede" ovn.
- sercirkel (staves forskelligt) vistnok flad, brød, rund skål.
- skagfod hviler hørret på, mens man med skaghånd eller skættehånd slår de hårde plantedele af, gør hørret klar til at bølge.
- skodde at sætte brødene ind i ovnen på, og tage dem ud med.
- sold til sortering af grovere størrelse, grus, sand, korn. - selde - til finere materiale. - timse - til mel og fineste størrelse.
- stervbo dødsbo, dets værdier skal iflg. lov gøres op senest 30. dagen efter dødsfaldet. Resultatet indeholdes i skiftebrev.
- strente eller strängel, lodret stående garnvinde, vinder garnet af rokkens ten. - Garnvinder - vandret, deraf vindes garnet i nøgler.
- strippe malke- og malkespad af træstaver, hvoraf den ene er højere og bruges som hank. - Ordet betyder oprindelig at malke, navnlig om den sidste del af malningen.
- stænger den bredere ramme, der sættes på den forlængede vogn, så den bliver høstvogn.
- sætter eller sætkar, lerrfade til mælk.
- tapkar det store bryggerkar, hvori det kogende vand hældes på mælken.

- tin Der skelnes mellem tre kvaliteter i tin - det bliver dårligere, jo mere bly der bliver blandet i det. Det fineste er: engelsk tin, så kommer kronetin, og sidst manggods tin
- tommer Ved bygfæld nævnes ofte de forskellige størrelser af tommer, der skal købes. F.eks. dobbelt- eller heltommer, d.v.s. bjælker med kvadratisk tværsnit, enkelt- eller halvtommer, hvis tværsnit er rektangulært. De ofte nævnte 12 alens såkaldte 22 fods er vel bjælker, hvor den ene alen går til sammenføjninger o.l.
- Bord, uafrettet fjæl. Betegnelsen havde man om travværk i skibe - "udenbords".
- tørv skudtørv (graves), æltet tørv, flattetørv (af jordskorpen).
- vråse eller vråskab, begge dele under udskuddet.
- vår uldent lagen, vist det samme som hølsklade. Pudevår = pudebetræk.